

Mataio

Yesuac esaŋ ambéchéra ionac qacgina.

¹ Abaraham zéma Dawidiac qeli, Kristo Yesuac sac kitichéra.*

² Abarahamnén Isaka mihicŋiyec. Isakanén Yakop mihicŋiyec. Yakobonén Yuda zéma iwac dac munahéra mihicŋi énécmiyec.†

³ Yudanén Tamari iwarunec Feresi zéma Zara mihicŋi érécmiyec. Feresinén Hesiron mihicŋiyec. Hesironnén Aram mihicŋiyec.

⁴ Aramnén Aminadap mihicŋiyec. Aminadapnén Nason mihicŋiyec. Nasonnén Salmon mihicŋiyec.

⁵ Salmonnén Rahap iwarunec Boasi mihicŋiyec. Boasinén Rut iwarunec Yobedi mihicŋiyec. Yobedinén Yesi mihicŋiyec.

⁶ Yesinén ic kewu Dawidi mihicŋiyec.

Waŋu Dawidinén Uriawac iniŋa iwarunec Solomon mihicŋiyec.

⁷ Solomonnén Rehoboam mihicŋiyec. Rehoboamnén Abia mihicŋiyec. Abiyanén Asafe‡ mihicŋiyec.

---

* **1:1:** Ac oruha yomi imi kiwi Mataioac ac oruha qahac, nén kembangan 1:2-17 imuac ac oruha wanzac. Kiwi térya yomuaru ic embac onac qacgina sasala hezac imi owiŋ zé Zipilalec ac me Nei ac qahac, nén Girik ic me Hebiraio ic ewagina méndacma ooyawac hezac. † **1:2:** Yudawac dachéra imi 3, munahéra imi 8, nén tosara waima iwac qara ooyawac hezac imuac hénia imi Hén 49:10 imuaru hezac. ‡ **1:7:** Kiwi méranén ooya tosaraiguc Asafeac qara méŋ imi Asa.

⁸ Asafenéj Yosafat mihicņiyec. Yosafatnéj Yoram mihicņiyec. Yoramnéj Uzia mihicņiyec.

⁹ Uzianéj Yotam mihicņiyec. Yotamnéj Ahazi mihicņiyec. Ahazinéj Hezekia mihicņiyec.

¹⁰ Hezekianéj Manase mihicņiyec. Manasenéj AmosiŠ mihicņiyec. Amosinéj Yosia mihicņiyec.

¹¹ Waņu Babilon baeciguc onagicma keņkeņa nalé imuaru Yosianéj Yekonia zéma dac mu-nahéra mihicņi énécmiyec.

¹² Waņu Babilon baeciguc onagicma keņgicguc Yekonianéj Salatiel mihicņiyec. Salatielnéj Žorobabel mihicņiyec.

¹³ Žorobabelnéj Abiut mihicņiyec. Abiutnéj Eliakim mihicņiyec. Eliakimnéj Azori mihicņiyec.

¹⁴ Azorinéj Sadok mihicņiyec. Sadoknéj Akim mihicņiyec. Akimnéj Eliut mihicņiyec.

¹⁵ Eliutnéj Eleazari mihicņiyec. Eleazarinéj Matan mihicņiyec. Matannéj Yakop mihicņiyec.

¹⁶ Yakopnéj Mariawac euya Yosefe mihicņiyec. Waņu Maria iwarunec mia Yesu Kristo** zémimia imi hicņiyec.

¹⁷ Imuac Abaraham igucnec éréma Dawidiguc hayu hicņisaiac qétégina imi 14 wanzac. Waņu Dawidi igucnec éréma Babiloniguc onagicma keņkeņawac naléiguc hayu hicņisaiac qétégina imi 14 wanzac. Waņu Babiloniguc onagicma keņkeņawac nalé imuarunec éréma Kristoac naléiguc hayu hicņisaiac qétégina imi 14 wanzac.

Š **1:10:** Kiwi méranéj ooya tosaraiguc Amosiac qara ménj imi Amon. ** **1:16:** Hebiraio aciguc; Mesia imuac hénia imi halécnéj météré mimia.

Halécnéj météré mimia Yesuac hicñihicñiya imuac suruc.

¹⁸ Wañu Kristo Yesuac hicñihicñiya imi yomuhuc; Iwac neñgocya Maria imi Yosefeac buña wammac niñ zééércmimia wañec, néj ekawu momacnec ménda kericnec Uña Téréyanéj kiwi meyu hériyaguc wañu héjec.

¹⁹ Wañu iwac eu buña Yosefe imi ic dindiña kerec. Imuac niñ, ara zéauyu kicginaiguc gamuyaguc wambac niñac, éléñnec waimiyu kemmac zé nimma niñareñgéyec.

²⁰ Imuhuc nimma keru Miñ Kewuac kua meme uña ménénéj gauiguc hicñimima yomuhuc ézéyec; Dawidiac qeli Yosefe, iniñ buñaga Maria wagicmañ zé zénénga ménda hiriyu, tomenañguc taczac imi Uña Téréyawac murunec.

²¹ Inéj nañawac mihicñimac. Mihicñiyu inéj kecma eñeya ic embachéra kápésicgina igucnec añgégina timac, imuac niñac qara Yesu zéwésémañ.

²² Haka hicñiyec imi Miñ Kewuninanéj kua meme icya kuaya mema ac yomuhuc zéyec imi moczoñ meselimañ zé imuhuc hicñiyec;*

²³ Ninzu, embac serañanéj héri haima naña meyu iwac qara Immanuel zému (Hénia imi Anutunéj neñañguc keczac).

²⁴ Imuhuc zéyu Yosefenéj gau igucnec yacma Miñ Kewuac kua meme uñanéj zéyec séc wamma iniñ buñaya wagicma hayec.

²⁵ Wañu inéj i guc momacnec heyac ménda wamma kerunec embac imi méréc merac naña

---

* **1:22:** Yes 7:14

mihicñiyec. Mihicñiyu Yosefenéñ qara Yesu zéyec.

2

Niniñ ic ieneñ Yesu hémbiñ zé hagic.

¹ Ic kewu Herodeac héngalen naléiguc Yesunéñ Yuda baec Betelehem ama areña yandaiguc hicñiyec. Gezac qema niñgic, hicñiyu Is igucnec niniñ ic tosara Yerusalem hama yomuhuc zégic;

² Merac Yuda ic onac ic kewu buña hicñiyec imi dimia? Nini Is iguc iwac widi ménéñ hémma mepésimiwiñ zé hazin.

³ Imuhuc zégic ic kewu Herodenéñ ac imi niñu ewayaiguc niñkéndéñaguc wañec. Imi mia inéñnec qahac, Yerusalem miñina i guc kecgic ieneñ moczon imuhuc wañgic.

⁴ Wañu inéñ hofac oo ic kiwahécgina zéma hénaoriñ ionac héna acac kiwi ic unuruma Kristo* dimuaru hicñima keczac imuac qesiéncmiyec.

⁵ Qesiéncmiyu yomuhuc ézégic; Yuda baec Betelehemiguc. Imi mia Anutuac tiliñ tiliñ ic ménéñ yomuhuc oyecac hezac hénia yomuhuc niñac imuhuc zégic;

⁶ Betelehem ama areña, guac murunec galen ménéñ hama nuac hénaoriñ Israel imi rama galen ésécnec galen gé éncmimac. Imuac niñ gi imi Yuda baeciguc ama areña yanda kuneñ kuneñ hema kenzac imuac sugginaiguc komodia ménda wanzañ.

---

* **2:4:** Hebiraió aciguc; Mesia imuac hénia imi halécnéñ météré mimia.

⁷ Imuhuc zégic nimma Herodenéh ninij ic éléjñec unuruyu hagic eñacñec tacma widi hicñiyec imuac naléya dindiñanec qesiéncmima niñec.

⁸ Qesiniñu tecgéyu Betelehem ama areña yandaiguc méli éncmima yomuhuc énézéyec; Kemma merac imuac dindiñanec qesinimmu. Wañu mihicñimuiguc lilingéma hama nézégic, ni acguc kemma mepési mimañ.

⁹ Ic kewunéh imuhuc zéyu niñgic tecgéyu, hénagina méngucñec toroqema keñgic. Wañu gezac qema niñgic, widi Is imuaru héngic iminéñ muñguc hicñi éncmima walac walac kemma moczoñ merac heyec ama imuaru kemma héiselima tarec.

¹⁰ Wañu ieneñ widi imi muñguc hémma ségiségi kuney yanda wañgic.

¹¹ Wañu ama imuaru haréma merac imi neñgocya Mariaguc momacñec iricma simiñ héima mepési migic. Imuhuc wamma géségina auma sese mema hagic goli, libanosi ic tutuha héméñaguc zéma sacmasi haléc héméñaguc imi sécgina séc haimigic.

¹² Wañu gauiguc Herodeac muru ménda kemmu niñ énézéyec. Énézéyu nimma hena mén igucñec ama baecginaiguc lilingéma keñgic.

Yosefe iniñ meracyaguc Izipte baeciguc néngacma keñgic.

¹³ Lilingéma keñgic, ninzu, Anutuac kua meme uñanéñ gauiguc Yosefe hicñimima yomuhuc ézéyec; Herodenéh merac yomi qemañ zé hochoc ai mezac, imuac gi yacma merac zéma neñgocya

oragicma Izipte† baeciguc néngacma kemma kecna muṅguc gézémaṅ.

14 Imuhuc zéyu Yosefenéṅ sinjyaiguc yacma merac zéma neṅgocya oragicma Izipte baeciguc keṅec.

15 Kemma imuaru kerunec Herode humuyec. Imi mia Miṅ Kewuninanéṅ eṅeya kua meme ic méṅac kuaya mema zéma yomuhuc zéyec ac yominéṅ héla héimac niṅ imuhuc hicṅiyec; Izipte baec igucnec naṅṅa qac hérémizua.✠

Yesu qewiṅ zé wamma namu nene tosara unhumugic.

16 Waṅu Herode imi niniṅ ic ieneṅ ikoc wammigic imi niṅtegitma qeri biric kuneṅ yanda waṅec. Waṅu yaré ic méli énécmiyu kemma Betelehem ama areṅa yanda zéma ama areṅ yanda yanda hosuraiguc tacma keṅec imuac qeriaiguc merac kecgic imi niniṅ ic qesiéncmima naléya niṅec imi méndacma yawuṅgina éréhéc zéma bawaiguc moczoṅ unugic humudacgic.

17 Imuhuc waṅgic kua meme ic Yeremianéṅ yomuhuc zéyec ac imi héla héiyec;

18 Ewa hétén mén Rama ama areṅa yandaiguc hicṅiyu niṅgic. Ewa biric yanda zéma zésiác yandanéṅ hicṅiyu niṅgic. Rahelnéṅ merachéra ionac niṅ siaczac. Merachéra qahac wandaczu imuac niṅ mebélac gémuac séc qahac waṅec.

Izipte baec igucnec liliṅéma hagic.

† 2:13: Girik aciguc; Aigiptos. ✠ 2:15: Hos 11:1

19 Wañu Herode humuyu, ninzu, Miñ Kewuac kua meme uña ménénéñ Izipte baeciguc Yosefe gauiguc hicñimima yomuhuc ézéyec;

20 Meracac kekecya qewiñ zé hocgic ienen humudaczu, imuac gi yacma merac imi zéma neñgocya oragicma Israel baeciguc liliñgéma kenna.

21 Imuhuc zéyu Yosefenéñ yacma merac neñgocya guc oragicma Israel baeciguc keñec.

22 Néñ Akelaonéñ mañgocya Herodeac tatac késama Yuda baec galenézac imuhuc zégic nimma imuaru kemman zé zénéña hiriyec. Wañu gauiguc kua meme uñanéñ ézéyu nimma Galilaia baeciguc keñec.

23 Kemma tauñ mén Nazarete zéanzu imuaru kerec. Haka imi mia kua meme ichéra kuagina mema ac yomuhuc zéyec imi hélaguc wammac niñ imuhuc hicñiyec; Nazarete ic zémimu.

3

Yohaneac héipuc ac.

1 Nalé imuaru doku naec haka ic Yohanenéñ hama Yuda baec kisiaiguc yomuhuc zéauyec;

2 Kurumenac héngalen ama arenja yandanéñ hosucninu hazac, imuac niñ ewa qerigina melençic.

3 Wañu ic iwac mia kua meme ic Yesaiawac kuaya mema yomuhuc zéyec; Ic mén baec kisiaiguc qaczac, iwac ewa imi yomuhuc; Miñninawac hénaya zéréñ qéréñ wamma megic, iwac hénaya héimindiñgic dindiña wañu.

⁴ Yohane i imi maleku kamele zuanéj memeya imi héima rikunja yanj séwélanéj memeya imi kembanganic zikima kerec. Wañu iwac neneya imi gaoc zéma haséj morombazecac dokuya.

⁵ Wañu imuhuc zéauyu Yerusalem zéma Yuda baec séc zéma Yodan doku néwéc néwéc ic embac moczonj iwac muru kendacgic.

⁶ Kemma kápésicgina zéaugic Yodan Dokuiguc doku naec énécmiyec.

⁷ Wañu doku naec énécmiyec imuaru Farisaio ic zéma Sadukaio ic sasala hagic inicma yomuhuc énézéyec; Qaté mokoleñac qelihéra qeri geric hahaya imuacnec néngacmu niñac mérénéj goro ac énézéyec?

⁸ Ewa melenj melenjac séciguc héla mihicñigic.

⁹ Wañu enañ qeriginanéj Abaraham imi neñañ yandanina imuhuc ménda zéma nimmu. Ni énézéwa niñgic, Anutunéj hoc yomi hia énézéyu yacma Abarahamac qelihéra wandacmu.

¹⁰ Ic hésa sasala imuac héniaiguc naka bec haiyu hedaczac. Héla hiabia ménda haianzac séc héiyu mayu gericiguc giliyu hiñgacdacmac.

¹¹ Ni imi qerigina melemmu niñac dokunéj naec énécmianzua, néj nuac andénaiguc hakeczac inéj kuc yandayaguc ni nogiczac. Nidac imuhucyanéj héna usuya metecgéma késamañac séc qahac. Inéj Unja Téréya zéma geric bélananéj naec énécmimac.

¹² Iwac méraiguc sarac yanda iminéj héla gocmia imi tocgéma hofiiguc haimac, néj gorosonja imi héiusonj wamma geric bélanj tectecgia qahac imuaru giliyu zemac.

Yesu doku naec haka wammiyec.

13 Waṅu nalé imuaru Yesunéh Galilaia baec igucnec Yodan dokuiguc hama Yohanenéh doku naecmimac niṅ ézéyec.

14 Ézéyu Yohanenéh qetalimima yomuhuc zéyec; Geṅ ni doku naec némbésémaṅ niṅac wanzua, néṅ geṅ nuac muru hazan?

15 Yesunéh melemma zéyec; Deguc imi acna niṅnéna imuhuc wamma nekaṅ haka solaṅa moczoṅ meseliwic, imuhuc zéyu ara nimmiyec.

16 Nimmima doku naecmiyu Yesu imi doku igucnec éréyec. Éréyu kurumeṅ aṅgéyu Anutuac Uṅa Téréya kembo nei ésécnec mama hama iwac orucyaiguc naṅu héṅec.

17 Waṅu kurumeṅ igucnec ewa méṅ yomuhuc hicṅiyec; Yomi imi nuac Naṅna. Iwac siṅ kuneh yanda niṅanzua. Iwac niṅ ewa qerinanéh ségiségi yanda waṅanzac.

4

Yesu manam batuc wammiyec.

1 Waṅu Yesu Biria miṅinawac ala batuciguc emmac niṅ Uṅa Téréyanéh wagiru baec kisiaiguc keṅec.

2 Kemma siṅi kaiwe 40 imuac séc nene zikima zéwelecma kecma andiaiguc yaka niṅ humuyec.

3 Ara batuc miṅinanéh Yesuac muru hama yomuhuc zéyec; Gi Anutuac Naṅa wanzaṅiguc zéna hoc sasala yominéh melemma saméh wammac.

4 Imuhuc zéyu Yesunéh melemma zéyec; Yomuhuc mia ooyawac hezac; Icnéh saméh

sac qahac, nêḡ ackuazéc Anutuac kuaya igucnec haanzac imi moczoḡ nimma kekecyaguc kecmac.

⁵ Imuhuc zéyu Biria miḡinanéhḡ Yesu wagicma Yerusalem kiropoc téréyaiguc emma ama téréya imuac witiyaiguc oporu naḡec.

⁶ Naḡu yomuhuc ézéyec; Inéhḡ guac wamma kua meme uḡahéra énézéyu ienenḡ méraginanéhḡ gi gépésima osogéḡḡic hocnéhḡ hénaga ménda nézéhḡémac. Imuhuc ooyawac hezac, imuac mia gi Anutuac Naḡa wanzaḡiguc yomuacnec luma emu hiḡgacna.

⁷ Zéyu Yesunéhḡ muḡḡuc yomuhuc ézéyec; Yomuhuc ogic hezac; Néḡ Miḡ Anutuga ménda batucgé miwésémaḡ.

⁸ Imuhuc zéyu Biria miḡinanéhḡ wagicma baec boḡa eḡeḡa yandaiguc emma héḡgaleḡ ama areḡa yanda sasala baec séc hema keḡkeḡa imi zéma imuac edamuya ézéyu héndarec.

⁹ Héḡu yomuhuc ézéyec; Gi simiḡ héima mepési némbésémaḡiguc iwawai imi moczoḡ guac géndacmaḡ.

¹⁰ Imuhuc zéyu Yesunéhḡ melemma zéyec; Biria miḡina,* gi néḡgacna! Yomuhuc mia ogic hezac; Miḡ Anutuga simiḡga héimima mepési miwésémaḡ, waḡu iwacnec sac welenḡ qemiwésémaḡ.

¹¹ Imuhuc zéyu Biria miḡinanéhḡ Yesu waimima keḡec. Keḡu kua meme uḡa enenḡ haréma Yesu welenḡ qemiḡic.

Yesunéhḡ Galilaia baeciguc aiya héнима meyec.

---

* **4:10:** Girik aciguc; Satana.

12 Waŋu Yesunéŋ Yohane hésa amaiguc opocgic imuac buŋa suruc nimma Galilaia baeciguc keŋec.

13 Waŋu Nazarete ama waima Kafanaum amaiguc kemma kerec. Ama imi Zabulon zéma Naftali baec suciguc zékéŋ yanda hezac imuac giŋgiŋaiguc taczac.

14 Imi mia Anutuac tiliŋtiliŋ ic Yesaiawac kuaya mema ac yomuhuc zéyec imuac héla héimac niŋac imuhuc hicŋiyec;

15 Zabulon baec, Naftali baec, Yodan doku néwécgeŋ konduŋ giŋgiŋawac héna zéma ic enia ionac baec Galilaia imuaru,

16 ic embac tunumaŋiguc taczu eneŋ asac mararaŋ yanda hicŋiyu hénggic. Waŋu humucac tunumaŋaiguc kecgic ionac muru asac mararaŋ qetagali énécmizac.

17 Waŋu nalé imuaru mia Yesunéŋ aiya hénima yomuhuc zéauma énézéyec; Anutuac héngaleŋ ama areŋa yanda hosucginu hazac, imuac mia ewa qerigina meleŋgic.

Yesunéŋ hénima tohotoho ichéra unuruma énépésiyec.

18 Waŋu Yesunéŋ Galilaia konduŋ giŋgiŋaiguc keŋkecma héŋu Simon, Petero zémimia imi zéma iwac munaya Anderea iereŋ konduŋiguc ufi-gira gilimanec naŋoc. Waŋu iereŋ imi lambéc héréhéré ic keroc.

19 Waŋu iricma yomuhuc érézéyec; Hama ni méndacnéŋic, neŋ ai méŋ érécmiwa iri ic embac héréhéré ic wammaoc.

²⁰ Imuhuc zéyu focnec ufigira waiyic taru Yesu méndaroc.

²¹ Wañu imuacnec kenkecma héñu dac muna éréhéc 3ebedaioac nañ hérera, Yokobo zéma iwac munia Yohane ieren mañgocgira 3ebedeguc eñawu zéiciguc ufigina qotoma tacgic mihicji érécmima ururuyec.

²² Ururuyu focnec zéic zéma mañgocgira imi waima Yesu méndacmiyoc.

Yesunéñ ic embac tuñaguc ackuazéc ku énécmiyec.

²³ Wañu Yesunéñ Galilaia baec séc kereñ haré wamma tocgotocgo amaginaiguc Anutuac héngaleñ ama areña yandawac buña suruc hiabia imi zéauma ku énécmima ic embac sugcinaiguc ic embac tosara hafi zepaginaguc hénia hénia imi moczoñ mehiaru énécmiyec.

²⁴ Imuhuc wañu iwac qac buñaya imi Siria baec séc saima kendarec. Kendaru ic embac ienen hafi ic hénia hénia; hafi zepaginaguc, uña biriaginaguc, humuc turucginaguc, zéma hénia méragina séléc sélécgia imi onagicma hagic mehiaru énécmiyec.

²⁵ Wañu Galilaia, Dekapoli, Yerusalem, Yuda, zéma Yodan doku néwéc igucnec ic embac tuña tuña hama méndacmigic.

5

Ic zézé ségiségiyaguc.

¹ Wañu Yesunéñ ic embac tuña tuña imi inicma baec boñaguc emma tarec. Taru tohotoho ichéra ienen iwac muru hagic.

2 Waŋu kuaya auma ku énécmima zéyec;

3 Uŋa qerigina maqeqeya kecanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, kurumenjac héngaleŋ ama areŋa yanda imi ionac buŋa wanzac.

4 Zé siac wamma kecanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, Anutunéŋ ewa hia qeénécmimac.

5 Gumbénzénzéŋ kecanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, baec yanda baec imi mératéc énécmiyu késamu.

6 Yaka zéma doku niŋ humuanzu éséc haka solaŋawac waŋanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, sécgé énécmimia wammac.

7 Goi héihéi waŋ énécmianzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, Anutunéŋ goigina héimac.

8 Ewa qerigina qala qala imi eneŋ ségiségi ginaguc, ieneŋ Anutu hémmu.

9 Luae qeŋe ic imi eneŋ ségiségi ginaguc, Anutuac nambérac héra zéénécmimu.

10 Haka solaŋawac unuhéi waŋ énécmigic birizu imi eneŋ ségiségi ginaguc, kurumenjac héngaleŋ ama areŋa yanda imi ionac buŋa wammac.

11 Nuac niŋac zéma zébiri qébiri waŋ énécmima unuhéi waŋ énécmima ikoc wamma ac biria hénia hénia onac séwiginaiguc haimu imi ségiségi ginaguc,

12 Anutuac kua meme ic walac hama kecgic imi imuhucyanec unuhéi waŋ énécmigic. Imuac niŋac ewa hia nimma ségiségi wammu. Imuac kitiwa kurumenjiguc heheya imi kunenŋ yanda imuac niŋac imuhuc zézua.

Sei zéma asac mararaŋ.

13 Ini imi baec ic ionac sei keczu. Waņu seinéj siņa qahac wammaciguc némacyanéj iwawai méj hésiyu siņaguc wammac? Qahacgucnec, iwawai omaya wamma iwawai méj ménda mehiarumac, néj momacguc waņmimiawac séc imi giligic ic embac enej tizizamu.

14 Waņu ini imi baec ic ionac asac mararaņ, ama areņa yanda méj baec boņaiguc imi musaņgémacac séc qahac.

15 Kifa imi acguc otorima kewuc guandiaiguc ménda haianzu, qahac, imi mia tatarraiguc haigic taru asahanéj ama qeriaiguc ic embac asari énécmianzac.

16 Imuac onac asac mararaņ ginanéj imuhucyanec ic onac kicginaiguc measari énécmimac. Waņu ieneņ onac wawaņ meme hiabia imi héngic hiaruyu Maņgocgina kurumenjiguc keczac imi mepési mimu.

Héna ac zéma Anutuac tiliņtiliņ ic.

17 Niņgic ni héna ac zéma kua meme ic ionac ac imi mesohomaņ zé mazua tanec ménda wammac. Ni imi mesohomaņ zé ménda mayi, néj meseligi-maņ niņac mayi.

18 Ni hélacnec énézézua, héna ac igucnec ac kiwi siliha me bororoņadac méj eņ hema ménda qahac wammac, néj moczoņ hélagucnec wandaruguc mia baec kurumenj imi hia qahac wammac.

19 Imuac ic méjnénj méj héna ac imuarunec komocdiadac méj logima tosara imuhucnec wammu niņ ku énécmimac imi, kurumenjac héngaleņ amaiguc ic mamaya zémimac. Waņu

ménhénéj ménj wawanj memeyaiguc haima hénac ac imi imuhuyanec tosara ku énécmimac imi, kuruménjac héngalenj amaiguc ic enenja zémimac.

²⁰ Imuac énézéwa ninjic, onac haka solanjanénj hénac acac* kiwi ic zéma Farisaio ic ionac hakagina ménda ogicmac imi, kuruménjac héngalenj amaiguc keremmuac séc qahac.

Qeri geric hakawac goro ac.

²¹ Yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Ic ménda qehumuwésémañ, wanju ménhénéj ic qehumumac imi acac buña wammacac hezac, ac imi ini ninjicac nindaczu.

²² Néñ neñ yomuhuc énézézua; Ménhénéj ménj hénia qahac alaya qeri biric ninjmizac imi acac buña wammac. Ménhénéj ménj imi alayawac ninjac, ic qelana† zémizac imi kua meme ic ionac kaunsol iguc onopocmu. Ménhénéj ménj alayawac moroc zémizac imi geric siawac buña wammac.

²³ Imuac gi zaki téréyawac sese mema hama alaganénj guac ninjac hazéc ac ménj késa keczac imi ninqelizanjiguc

²⁴ sesega imi zaki téréya wésiaiguc haina taru walac alagawac kenna luae qegénjuguc bec lilingéma hama sesega imi haimiwésémañ.

²⁵ Gi hazécgaguc héniaiguc kemmanec focdac ewa momac wammaoc. Imuhuc ménda wanna hazécganénj gésigési icac muru goporu gésigési ic iminéñ ténjinj ic kunenjinawac mériaiguc waigénju hésa amaiguc gopocmac.

---

* **5:20:** Moseac hénac ac. † **5:22:** Girik aciguc; Raka.

²⁶ Goporu, ni hélacnec gézéwa niŋna, alagawac kitic imi moczoŋ ménda kudacma imuarunec mawésémaŋac séc qahac wammac.

Kaisero haka.

²⁷ Yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Kaisero ai ménda mewésémaŋ, ac imi niŋgicac nindaczu.

²⁸ Néŋ ni yomuhuc énézézua; Ic méŋnéŋ embac ménŋ hémma ewayaiguc hémbaoc wammizac imi mia ewa qerianéŋ bec kaisero wanzac.

²⁹ Kicga héiigucnéŋ biriawac simbaiguc goporu, imi néfindiŋgéma gilina kemmac. Séwi taséga momacguc qahac waŋu séwiga yanda imi geric siaiguc ménda giliyu hiŋgacbésémaŋ iminéŋ hia wammac.

³⁰ Méraga héiigucnéŋ biriawac simbaiguc goporu, imi hericma gilina kemmac. Séwi taséga momacguc qahac waŋu séwiga yanda geric siaiguc ménda giliyu hiŋgacbésémaŋ iminéŋ hia wammac.

Eu iniŋ waiwai haka.

³¹ Zézéya ménŋ imi yomuhuc; Ic méŋnéŋ ménŋ iniŋa waimimac imi wai amuamuac kiwi oma mimac.

³² Néŋ ni yomuhuc énézézua; Ic méŋnéŋ ménŋ iniŋa kaiseroac qahac, néŋ yéwéri tosara niŋac waimizac imi, inéŋ embac imi kaiseroiguc opoczac. Waŋu ic méŋnéŋ embac waimimia imi mezac imi, i acguc kaisero wanzac.

Zézépaŋ ac.

³³ Waŋu muŋguc, yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Gi Anutuac kiwaiguc acga eŋ

ménda zéseliwésémaᅇ, néᅇ guac zézépaᅇ acga imi kewuac kiwaiguc wandacbésémaᅇ.

³⁴ Waᅇu ni yomuhuc énézézua; Anutuac kiwaiguc ac méᅇ méndagucnec zéselimu. Kurumeᅇ ᅇacma ménda zéselimu. Kurumeᅇ imi Iwac ic kewu tatac wanzac.

³⁵ Waᅇu baec acguc ménda ᅇacma zéselimu. Baec imi Anutuac héna titiya wanzac. Waᅇu Yerusalem acguc ménda ᅇacma zéselimu. Imi ic kewu eᅇeᅇawac ama areᅇa yanda wanzac.

³⁶ Waᅇu orucgaiguc acguc ménda koroma zéseliwésémaᅇ. Imi mia gi oruc zucga meleᅇna méᅇac méᅇ lalac me zapéla wammacac séc ᅇahac imuac niᅇac imuhuc zézua.

³⁷ Imuac bénzéᅇ dac, hélacnecac imi hélacnec, ᅇahacwac imi ᅇahac sac zému. Ac toroᅇeᅇeya imi Biria miᅇinawac murunec hahaya.

Bakia meleᅇ énécmimiawac haka.

³⁸ Ac zézéya méᅇ yomuhuc niᅇanzu; Kiwawac kitiwa imi kiwa, zécyawac kitiwa imi zécya.

³⁹ Waᅇu neᅇ yomuhuc énézézua; Haka biria kétik imuac nuna guwa ménda wammu. Méᅇnéᅇ hulunᅇa otomac imi, néwécgeᅇga hia meleᅇ mina qemac.

⁴⁰ Waᅇu méᅇnéᅇ geᅇga maleku niᅇac aciguc guagicma keᅇu saᅇgeᅇa malekuga imi momacnec wai miwésémaᅇ.

⁴¹ Méᅇnéᅇ héna hosuru guagicma kemmaᅇac zéyu horua méndacmima kembésémaᅇ.

⁴² Méᅇnéᅇ iwawaiga méᅇ guagicmaᅇ zé me lagulawac késamaᅇ niᅇac welecgeᅇu eᅇdac ménda mélina kemmac.

Hazéc onac goigina héimu.

⁴³ Alaga siñ nimmima hazécga mézétiti wammiwésémañ ac zézéya ménj imuhuc niñanžu,

⁴⁴ néñ neñ mia yomuhuc énézézua; hazéc hécgina siñgina niñénécmimu. Wañu ununesi wañ énécmianžu ionac niñac wamma zéwelec wammigic goigina héimac.

⁴⁵ Imuhuc wamma kurumeñ Mañgoc ginawac nambérac wamma kecmu. Kurumeñ Mañgocginanéñ kaiwe zéyu ic hia biria momacnec asari énécmianzac. Wañu kiaya imuhucyanec ic hia biria momacnec énécmianzac.

⁴⁶ Siñ niñénécmianžu ionacnec sac goigina héiéncmimu imi, némac kitiwa hiabia he énécmimac? Takis meme ic acguc haka imuhucya hia ménda wañanžu me?

⁴⁷ Wañu alahécgina ionacnec sac ac qacguc wañ énécmimu imi, némac iwawai kuneñ yanda wanzu wammac? Ic enia eneñ haka imuhucya hia ménda wañanžu me?

⁴⁸ Imuac mia kurumeñ Mañgocgina imi solaña keczac séc ini imuhucnec solaña kecmu.

6

Méra énécmiawac haka.

¹ Técgina nimma kecmu. Haka solaña imi ic ieneñ hémmu niñac zéma kicginaiguc wambu niñac. Imuhuc wammuiguc kurumeñ Mañgoc ginanéñ bakia hiabia ménda melené énécmimac.

² Kicac welené qeçe imi ieneñ tocgotcgo amaiguc zéma hena yanda séc kemma icnéñ

mepési énécmimu niᵇac témuᵇ hianzu. Néᵇ hélacnec zéwa niᵇgic; Ic imi eneᵇ baec icnéᵇ mepési énécmigic bakiagina bec medaczu. Gi imi geᵇga wéségaiguc imuhuc ménda wambésémaᵇ.

³ Néᵇ maqeqeya iwawai méᵇ néᵇ énécmiwésémaᵇ nalé imuaru méra héiganéᵇ némac haka wanzac imi méra kanaganéᵇ ménda nimmac.

⁴ Imuac niᵇ haleᵇ haihaiga imi sasaᵇgiaiguc wambésémaᵇ. Waᵇu Maᵇgocga sasaᵇgiaiguc géᵇanzac inéᵇ imuac bakia melenᵇgémmac.

Zéwelec ai.

⁵ Waᵇu zéwelec wambésémaᵇ imuaru ninzéᵇ ninzéᵇ ic ikora ieneᵇ waᵇanzu ésécnec ménda wambésémaᵇ. Ieneᵇ mia inicmu niᵇac tocgo-tocgo amaiguc zéma héna yanda séc namma zéwelec wawaᵇa imuac siᵇa niᵇanzu. Ni hélacnec énézézua; Ieneᵇ imi boᵇa bec késagic tecgézac.

⁶ Gi zéwelecbésémaᵇ imuaru amagaiguc emma naguga héima maᵇgocga sasaᵇgiaiguc kecanzac iwac muru zéwelec wambésémaᵇ. Waᵇu maᵇgocga sasaᵇgiaiguc hémma niᵇanzac inéᵇ bakia imi melenᵇgémmac.

⁷ Ini zéwelecbiᵇ zé ic enia ésécnec ac héla qahac sasala ménda olommu. Ieneᵇ mia ac sasala zéniᵇguc niᵇnéncmimac imuhuc zéma niᵇanzu.

⁸ Maᵇgocgina imi zéwelec ménda waᵇgicnec iwawai hocanzu imi bec nindaczac. Imuac ini ionac séc ménda wammu.

⁹ Imuac ini yomuhuc zéma zéwelec wammu; Kurumeᵇ Maᵇgocnina guac qacga mepésini téréya hemac.

10 Guac héngalen ama arenā yanda mama hamac; Kurumenjiguc hezac éséc nec baeciguc guac ewa siŋga wandac wandara wammac.

11 Gi deguc kaiwe yomuac nene sécnina nénécmīna.

12 Nini ic ionac kápésicgīna wai énécmīziŋ, imuhucyanec kápésicnīna wai nénécmīna.

13 Nini ménda wai nénécmīna ala batuciguc kerembiŋ niŋac. Néŋ Biria miŋinawac murunec metecgé nénécmīna.

14 Ini ic ionac kápésic waimuiguc kurumēŋ Maŋgocginanéŋ onac kápésic imuhucyanec waimac.

15 Waŋu ini ic onac kápésic ménda waimuiguc maŋgoc ginanéŋ kápésicgīna imuhucyanec ménda waimac.

Nene zikima zéwelec wawaŋa.

16 Waŋu nene zikima zéwelec wammuiguc ninzéŋ ninzéŋ ic ikora ienéŋ waŋanzu éséc nec ewa biric tanec ménda wammu. Némac niŋ ienéŋ imi tanecgīna winīniyu inictegicmu niŋac imuhuc waŋanzu. Hélacnec énézézua; Ienéŋ imi bakiagina séha imi bec megic tecgézac.

17 Geŋ mia nene zikima zéwelec bésémaŋ imuaru orucga haléc naec mima kic tanecga zuacbésémaŋ.

18 Waŋu nene zikima zéwelecma keczaŋ imi ic ionac muru qahac, néŋ Maŋgocga sasaŋgiaiguc kecaŋzac iwac muru sac winīniyu géŋtegiac. Waŋu Maŋgocga sasaŋgiaiguc iwawai hicŋiyu héŋanzac inéŋ bakia melenéŋ gémmac.

Iwawai eeyaguc kurumenjiguc haigic emmac.

¹⁹ Ini hinac iwawaigina eeyaguc imi baeciguc ménda tocgégic emmac. Imuaru mia gureñ zéma hufeñanéñ mebiriwac niñac. Wañu imuaru imi kowu nene ieneñ hézéhégéma hiñgacma kowu memu.

²⁰ Néñ hinac iwawaigina eeyaguc imi kurumeñiguc qutulañgégic emmac. Imuaru imi gureñ zéma hufeñanéñ ménda mebirimac. Wañu imuaru kowu nene ieneñ ménda hézéhégéma hiñgacma kowu memu.

²¹ Hinac iwawaiga eeyaguc hemac imuaru mia ewa qeriga acguc hemac imuac niñac imuhuc zézua.

Kifanina asahaguc me qahac?

²² Kicga imi séwigawac kifaya. Kicga hi-
abia hezagicuc asahanéñ séwiga moczoñ yanda sécgémac.

²³ Néñ kicga birizagicuc imi tunumañnéñ séwiga moczoñ yanda sécgémac. Wañu asac mararañ ewa qerigaiguc hezac iminéñ siñjindéñgézagicuc siñi tunumañ dimuhucyanéñ hicñigémmac?

Anutu iwacnec sac welen qemimu.

²⁴ Ic momacgucnéñ ic kewu éréhéc welen qeéércmimacac séc qahac. Méñac mézétiti wammima méñac siñ nimmimac, me méñac eeya héima méñac niñméimac. Ini Anutu zéma soukiwa momacnec welen qe qe wañ érércmimuac séc qahac.

Nene me séwi usuginawac ewa goro ménda wammu.

25 Imuac bec énézéwa; Némac dokuac me neneac newiŋ zéma kekecginawac qeri yéwéri ménda wammu. Séwiginawac némac iwawai héiwiŋ zéma qeri réwéri ménda wammu. Kekecganéŋ nenega ogicma eeyaguc ménda wanzac me? Séwiganéŋ malekuga ogicma eeyaguc ménda wanzac me?

26 Ini sawaiguc nei inicgic. Ieneŋ héihimic ménda waŋanzu. Waŋu nene mequtulaŋ me hofiiguc haihai ménda waŋanzu. Waŋu onac kurumeŋ Maŋgocnéŋ gumu énécmianzac. Waŋu ini nei onogicma eeginaguc ménda wanzu me?

27 Waŋu onarunec mérénéŋ qeri réwéri wamma kekecginawac naléya komora ménŋ hia mehorugimac?

28 Waŋu ini némac niŋac malekugina niŋac qeri réwéri waŋanzu? Sombenac baorac zurigina inicgic dimuhuc éréma yandianzu? Ieneŋ malekugina niŋac hésadac ménŋ taraŋ ménda héianzu.

29 Waŋu énézéwa niŋgic; Solomonnéŋ edamuyaguc mezeric amuma kerec, néŋ zuria yomi ionarunec ménŋ ménda ogirec.

30 Anutunéŋ baec kisiawac qézézac deguc you heyu oraŋguc gericiguc giligic hiŋgacmacac hezac zariŋdac imuhucya imi imuhuc haioso meénécmianzac iguc, yei ninzéŋ ninzéŋgina komodia ini, Anutunéŋ ini imi zuriadac imuhucya onogicma ménda haioso meénécmimac me?

31 Imuac mia, némac neneac me dokuac newiŋ me némac iwawai héiwiŋ zéma qeri réwéri ménda wammu.

32 Imi mia ic enia eneŋ imuac waŋanzu. Waŋu kurumeŋ Maŋgocginanéŋ iwawai imuhucyawac

hocanžu imi nindaczac.

³³ Imuac bec walac imi Anutuac hénngalen ama areña yanda zéma iwac haka solaña* niñac wamma zéwelecmu. Iwawai tosara imi moczon momacnec toroqe énécmidacmac.

³⁴ Imuac ini oranac qeri réwéri ménda wammu. Oranac qeri réwéri imi oran eñeya buña. Ai meme eñac eñac imi eñeya réwéria sécya hemizac.

7

Niñgési énécmiawac haka.

¹ Ménda gési énécmimu imi, ini acguc imuhucyanec ménda gési énécmimia wammac.

² Imi mia gési énécmianzan imuhucyanec gésigéngéña wammac. Wanu ac wan énécmianzan imuhucyanec ac wanéngéña wammac, hénia imuac niñac imuhuc zézua.

³ Gi némac niñac alagawac kiwaiguc gocya hémma geña kicgaiguc ic zékalaña imuac mia ménda niñtegicanzan?

⁴ Geñac kicgaiguc ic zékalaña heyunec, gi alagawac dimuhuc waina kicgaiguc gocya imi mewa mayu zéma hia ézévésémañ?

⁵ Ninzén ninzén ic ikora gi, walac ic zékalaña geña kicgaiguc imi mena mayuguc alagawac kiwaiguc gocya imi hiabianec hémma auwésémañ.

⁶ Ini iwawai téréya imi kazu ménda énécmimu. Wanu décnañ boña eñeñaguc imi beric onac ménda gilimu. Imuhuc wammuiguc imi iwawai

---

* **6:33:** Anutunéh ewa qerigina manjoc wan énécmiyu iguc qéhéréngéma kecmu niñac.

imi hénaginanénj tizizama lilingéma enjañ kiric-qiric wañ énécmiwu niñac.

3éqesi ai, hochoc ai, zéma nagu qeque ai.

⁷ Zéwelec wañgic énécmimac. Hochoc ai mema mihicñimu. Qoñqoñ qegic nagu auénécmimac.

⁸ Mérénenj ménj zéwelec wañanzac séc, énécmiyu meanzac. Mérénenj ménj hochoc ai meanzac séc, mihicñianzac. Wañu mérénenj ménj qoñqoñ qeanzac séc, nagu aumimia wammac.

⁹ Onarunec ménjénj naña saménj niñac weleru hoc hia mema mimac me?

¹⁰ Lambéc niñac weleru qaté mokoleñ hia mema mimac me?

¹¹ Ini imi ic birianénj iwawai hiabia nambérac hécgina énécmimawac hénia nindaczu. Wañu Mañgocgina kurumenjiguc keczac inénj welecmianzu ionac iwawai hiabia sécgina ogicma ménda énécmimac me?

¹² Némac haka wañgémmu niñ niñanzañ séc ionac muru imuhucyanec wañ énécmia. Ac iminénj hénia ac zéma kua meme ic ionac ac imi moczoñ dérécgédacma hezac.

Nagu komora.

¹³ Ini nagu géngéña imuaru keremma kemmu. Imi mia hénia yomuhuc niñac imuhuc zézuac; Nagu onagicma kisikiyoñiguc kenkenja imi kunenj yanda. Wañu hénaya imi lanjhahala yanda, imuac mia imuaru ic embac kileñnéj kereñanzu.

¹⁴ Nagu zéma hénia kekeciguc nonagicma kenzac imi komora zéma géngéña. Imuac niñac ic embac éréhécdacnéj imi mihicñianzu.

Ic hésa zéma imuac gocmia.

15 Kuameme ic ikora ionac galeŋ mema kecmu. Ieneŋ imi rama séwi hamu, néŋ qerigina imi haséŋ kazu yaréya.

16 Héla gocmiagina hémma héniaquina inictigicmu. Ini imi hésa waiyagucnéŋ waiŋ gocmia haiyu meanzu me? Waŋu qézézacnéŋ fik ic gocmia haiyu meanzu me?

17 Qahacgucnec, imuac mia ic hésa hiabianéŋ héla hiabia haianzac, néŋ ic hésa birianéŋ héla biria haianzac.

18 Ic hésa hiabianéŋ héla biria ménda haianzac. Waŋu ic hésa birianéŋ héla hiabia ménda haianzac.

19 Imuac ic hésa héla hiabia ménda haianzac imi qericma geric qeriaiguc gilianzac.

20 Imuac niŋ hélagina hémma héniaquina inictigicmu.

Ikoc waŋamuma kekec.

21 Nuac niŋac Miŋ Kewuna, Miŋ Kewuna zénéŋanzu séc moczoŋ kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc kereŋdacmuac ménda hezac. Maŋgocna kurumeŋiguc kecanzac iwac ewa siŋ tohoanzac inéŋ sac keremmac.

22 Ic sasalanéŋ nalé yandaiguc yomuhuc zému; Miŋ Kewuna, nini guac qacgaiguc bianac ara ménda énézéyiŋ me? Guac qacgaiguc tiliŋtiliŋ biria ménda nesi énécmiyiŋ me? Guac qacgaiguc kiwi méréra yanda sasala ménda meyiŋ me?

23 Imuhuc zégic ni yomuhuc zéasariman; Ni méndagucnec niŋénécmiyi, hénac ac logima ai meanzu ini nuac muru néŋgacgic!

Gezacnéj sac niniņa zéma niņ tohotoho haka.

²⁴ Imuac mérénénj méné nuac acna yomi nimma tohoma waņanzac imi, niņtegic qiņtegic icnéj amaya zamanziņ qahaiguc meyec tanec wanzac.

²⁵ Kia kiyu doku luyu luhuc qema ama lukunziyec, néj ménda hucgéyec. Ama séraņ qambaņa imi zamanziņ qahaiguc ésékumuyec imuac niņac imuhuc waņec.

²⁶ Waņu mérénénj méné nuac acna yomi nimma ménda tohoma waņanzac imi ic niņtegic qiņtegicya qahac. Inénj amaya sakasac qahaiguc meyec tanec wanzac.

²⁷ Kia mayu doku luyu luhucnéj qema ama qeyu kuneņ yandanec hézénj qézéņgéma mayec.

²⁸ (28a) Yesunénj ac imuhuc zédaru tecgéyu ic embac tuņ yanda imi enenj niņgic

²⁹ hénac acac kiwi ic ésécnec qahac, néj ic kuc buņaguc ésécnec ku énécmiyec imuac niņac (28b) ku énécmima zézéya imuac welicgéjic.

8

Yesunénj lepra wizi selia mehiaruyec.

¹ Yesunénj baec boņa igucnec mayu ic embac tuņ sasala yandanénj méndacmigic.

² Waņu ic méné wizi seliayagucnéj* hama sicgémima yomuhuc ézéyec; Miņ kewuna gi mehiaru némmaņ zé wanzaniguc imuhuc hia wambésémaņac séc.

³ Imuhuc zéyu Yesunénj méria suluma séwélaiguc haima zéyec; Ni siņna imuac wanzac,

---

* **8:2:** Girik aciguc; lepra wizi selia zéma wizi selia tosara mutulaņgéma zéaņgic.

hiaruna. Imuhuc zéyu imuarunec mia wizi seliaya imi solañaniyec.

⁴ Wañu Yesunéh yomuhuc ézéyec; Ic méñac méñ ménda énézéwésémañ, néñ kemma hofac oo ic ézéna séwiga héñu, Mosenéh énézéyec séc sese haina kicginaiguc héipuc acga ésécnec wañu hémma niñtegicmu.

Yesunéh yaré ic 100 ionac orucgina méñac welen qeqe icya mehiaruyec.

⁵ Wañu Yesunéh Kafanaum ama areña yandaiguc kereñu yaré ic 100 ionac orucgina méñnéñ iwac muru hama méra mimac niñac zéwelec wammima yomuhuc zéyec;

⁶ Miñ kewuna, welen qeqena méñ imi séwiya humudaru amaiguc qenzen manzen réwéria qema hezac.

⁷ Zéyu Yesunéh yomuhuc ézéyec; Neñ kemma mehiaru mimañ.

⁸ Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galeñginanéñ ac yomuhuc melemma zéyec; Miñ kewuna gi hana nidac imuhucya nuac ama baenaneñ logigémmacac séc qahac, imuac acnec sac zéna, nuac welen qeqena imi hiarumac.

⁹ Ni acguc eñeña hécna ionac méra bawu kecha, nena ewa bacnaiguc yaré ichécna keczu. Wañu méñac niñ kenna zéwa keñanzac. Wañu méñac niñ hana zéwa haanzac. Wañu welen qeqena méñac yomi wanna zéwa wañanzac.

¹⁰ Yesunéh ac imi nimma welicgéyec. Wañu méndacmima kecgic ionac yomuhuc énézéyec; Ni hélacnec énézézua. Israel ic sucginaiguc ic ninzén

ninzéŋ kunéŋ yanda imuhucyaguc ménŋ ménda mihicŋiyi.

¹¹ Ni énézézua, Is igucnec zéma Wes igucnec ic embac sasalanéŋ haréma kurumeŋac héngaleŋ ama areŋa yandaiguc Abaraham, Isaka zéma Yakop iniguc tacma momacnec nezéléléŋ wammu.

¹² Néŋ becarunec kurumeŋac héngaleŋ ama areŋa yanda imuac buŋa kecanzu ieneŋ imi sénganŋeŋ siŋi tunumaŋiguc giliénécmiyu hiŋgacdacmu. Hiŋgacma imuaru mia zésiác yanda wamma zécgina aric aric kimu.

¹³ Waŋu Yesunéŋ yaré ic galéŋgina yomuhuc ézéyec; Amagaiguc kenna, ninzéŋgézaŋ imuac séc hicŋigémmac. Waŋu welenŋ qeŋe imi nalé imuarunec mia hiaruyec.

Yesunéŋ Peteroac amaiguc ic embac sasala mehiaru énécmiyec.

¹⁴ Yesunéŋ Peteroac amaiguc emma héŋu Peteroac howuhaya imi séwi geric yanda wamma duŋaiguc hekerec.

¹⁵ Hekeru mériaiguc késayu hafiya waimiyu embac imi yacma Yesu welenŋ qemiyec.

¹⁶ Ama mari waŋu uŋa birianéŋ énéc énépésia sasala onagicma iwac muru hagic uŋa biria imi acyanéŋ zéma nesi énécmima hafiginaguc moczoŋ mehiaru énécmiyec.

¹⁷ Imuhuc waŋu kua meme ic Yesaianéŋ ac ménŋ yomuhuc zéyec imi héla héiyec; Inéŋ kucmama qeka mekanina nonagirec. Waŋu yaŋhafinina bisima keŋec.

Yesuac tohotoho ichéra wamma kekec.

18 Yesu imi ic tunagucnéŋ lelecgémigic icma tohotoho ichéra zékéŋ yanda nówécgeŋaiguc kemmu niŋac énézéyec.

19 Waŋu héna acac kiwi ic méŋnéŋ iwac muru hama zéyec; Kiwi ic, dimia dimia kembésémaŋ imi ni méndac gémmaŋ.

20 Zéyu Yesunéŋ ac yomuhuc ézéyec; Haséŋ kazu imi teŋginaguc sawaiguc nei imuhucnec haecginaguc, néŋ Icac Naŋa imi oruha hai-haiyawac ama duŋa méŋ ménda hemizac.

21 Waŋu tohotoho icya méŋnéŋ yomuhuc ézéyec; Miŋ kewuna, waina walac kemma maŋgocna téŋgémaguc hawa.

22 Zéyu Yesunéŋ yomuhuc ézéyec; Gi waima méndacnéna, humuc ic eŋaocnec humuc ichécgina téŋgé énécmimu.

Yesunéŋ zéyu luhuc yandanéŋ niŋtoho wammiyec.

23 Imuhuc zéma zéiciguc eŋu tohotoho ichéra méndacma emma keŋgic.

24 Keŋgic nalé sosola qahac luhuc yandanéŋ qeyu temboŋ yanda yacma zéic hoturumaŋ zé waŋec. Waŋu Yesu imi gau hekerec.

25 Waŋu tohotoho ichéra eneŋ kemma mindima ézégic; Miŋ kewunina, aŋgérnina tina, nini humuwiŋ zé wanzinŋ.

26 Zégic acgina melemma zéyec; Ini ninzéŋ ninzéŋgina komocdiadac. Némac niŋac bacgina yandizac? Imuhuc zéma yacma luhuc zéma temboŋa ac waŋ érécmiyu moczoŋ néŋ qeyoc.

27 Wañu ic eneñ welicgéma yomuhuc emi-niñgic; Imi némac ic mén imuhucya? Luhuc zéma kondun acguc ara tohozaoc?

Yesunéñ ic mén mehiaruma kuwi nesiya keñec.

28 Yesu zéma tohotoho ichéra ieneñ zékéñ qericma newécgeñ Gadara baeciguc kerengic ic éréhéc uña birianéñ érec érépésiya imi kicsuan igucnec hama Yesu mihicñiyoc. Ic éréhéc imi qeri yarégira eñeña, imuac niñac méñnéñ imuacnec kemmuac séc qahac wañec.

29 Wañu iereñ kucnec qacma yomuhuc zéyoc; Guac némac méñ norac muru heyu hazañ? Anu-tuac naña, nalé ménda ducñiyunec zéra waiya nérécmimañ zé hazañ?

30 Wañu baec imuaru mia lakec ésécdac kemma beric tunginaguc gumu énécmigic nañgic.

31 Imuac uña biria ieneñ Yesu welecmima zégic; Nesi nénécmimañac zé méli nénécmima beric ionac qeriginaiguc hiñgacbiñ.

32 Zégic yomuhuc zéyec; Keñgic! Wañu Yesunéñ imuhuc énézéyu uña biria imi mama kemma beric ionac qeriginaiguc hiñgacdacgic. Wañu, ninzu, beric imi moczon yanda siaiguc gindindiñgéma kemma zékéñiguc hiñgacma humudacgic.

33 Beric galeñgé énécmigic imi eneñ usuñnec néngacma tauniguc keremma suruc imi moczon zéma ic uña birianéñ érec érépésia iorac suruc momacnec wañ énécmidacgic.

34 Wañu taun imuac ic embac moczon imi Yesu mihicñiwiñ zé hadacgic. Hama hémmaguc baec imi waima kemmac niñac welecmigic.

9

Yesunéh ic héna méria séléc sélécgia méné mehiaruyec.

¹ Waᅇu Yesunéh zéiciguc emma konduᅇ qer-icma eᅇya tauniguc hayec.

² Haréyu ic méné héna méria humumia sasaniguc haima huama iwac muru hagic. Waᅇu Yesunéh ninzéh ninzéhgina hémma ic héna méria humumia yomuhuc ézéyec; Naᅇ, ewa qeriga déᅇ, Képésicga waigéndac géndara wanzac.

³ Imuhuc zéyu, héna acac kiwi ic tosia ieneᅇ qeriginaiguc yomuhuc niᅇgic; Ic yomi Anutu zébiri qébiri wammizac.

⁴ Waᅇu Yesunéh qerigina niᅇtegicma yomuhuc zéyec; Ini némac niᅇac ewa qeriginaiguc niniᅇ biria imuhucya niᅇkeczu?

⁵ Ac diminéh efefia wanzac? Képésicga waigéndac géndara iminéᅇ me Yacma kenna imi?

⁶ Waᅇu Icac Naᅇa imi baeciguc kápésic waiwaiyawac kuc buᅇa hemizac imi hémma niᅇtegicmu. Imuhuc zéma ic hénia humumia yomuhuc zéma ézéyec; Yacma sasaᅇga mema amagaiguc kenna.

⁷ Imuhuc zéyu ic imi yacma amayaiguc keᅇec.

⁸ Waᅇu ic tuᅇginaguc ieneᅇ haka imi hémma welicgégic. Waᅇu kuc buᅇa imuhucya baec ic énécmiyec imuac niᅇac Anutu mepési migic.

Takis meme ic Mataio ézéyu méndacmiyec.

⁹ Waᅇu Yesunéh imuacnec kemma héᅇu ic méné qara Mataio imi takis meme amaiguc taru hémma ézéma zéyec; Gi hama méndacnéna. Imuhuc zéyu yacma méndacmiyec.

10 Méndacmiyu iwac amayaiguc emma nene nema tarec. Taru takis meme zéma biria meme sasalanén hama Yesu zéma tohotoho ichéra iniguc momacnec tacma nene negic.*

11 Imuhuc waŋgic Farisaio ic ienenj inicma tohotoho ichéra yomuhuc énézégic; Némac niŋac kiwi icgina imi takis meme ic zéma biria meme ic iniguc nene nezac?

12 Imuhuc zégic, Yesunénj nimma yomuhuc zéyec; Yaŋ hafigina qahac ienenj mehiahiaru ic ionac niŋ ménda waŋanzu, nénj hafiginaguc ienenj mia ionac niŋ waŋanzu.

13 Kemma ac yomuhuc hezac imuac hénia dimuhuc imi niŋareŋgému; Ni imi mulu meme imuac qahac, nénj goi héihéi imuac waŋanzua. Imuac ni ic embac solañja unurumaŋ zé ménda mayi, nénj késpedesic ic unurumaŋ zé mayi.

Nene waima zéwelec wamma kekec imuac tualefic ac hicŋiyec.

14 Nalé imuaru Yohaneac tohotoho ichéra ienenj Yesuac muru hama yomuhuc qesigic; Nini zéma Farisaio ic nalé séc nene zikima zéwelecanziŋ. Waŋu guac tohotoho ichécga imi enenj némac niŋac nene zikima zéwelecwelec ai imi ménda waŋanzu?

15 Zégic Yesunénj yomuhuc énézégic; Zammarénj ic buŋawac méŋac ic qaŋ ienenj dimuhuc ic imi iniguc kerunec ewa biric wammu? Naléya hayu ic buŋa onagicma keŋgicguc nene zikima zéwelecmu.

---

* **9:10:** Yuda ic hakagina imi maréŋginanéŋ héima hema nene neaŋgic.

16 Ic méhénéh mén séwi usu walaha bobogélaiguc qelia dépaña ménda nékétama qotomac. Imuhuc wañu nékétatara iminéh icgéma wahala imi héré muzucgéyu kunenec tegimac.

17 Waiñ qelia imi gésé wahalaiguc ménda tianzu. Imuhuc wammuiguc imi luhucyanéh itiracgéyu téyu waiñ imi qocgéma madacmac. Wañu gésé acguc biridacmac. Imuac niñ waiñ qelia imi gésé qeliaiguc kisigic hiñgacanzac. Imuhuc wañu waiñ zéma gésé imi momacnec hiabianec hemaoc.

Embac seraña zéma embac neñgia mén iorac hafigira mehiaruyec.

18 Yesu ac imi énézémanec nañu qeriawac galen méhénéh iwaru hama héniaiguc sicgémima zéyec; Béracna degucdacmi humuzac, néh gi hama méraga qahaiguc haimina qelima kecmac.

19 Imuhuc zéyu Yesu yacma iguc kenjoc. Kenjic tohotoho ichéra imuhucyanec wañgic.

20 Kenjkecma kecgic embac mén yawuñ 12 séc embac hafi wamma kecañec imi Yesuac andiaiguc hama malekuya susuria osiyec.

21 Imuhuc wamma ewayanéh yomuhuc niñec; Malekuya sac osiwa mehiaru némmac.

22 Wañu Yesunéh liliñgéma hémma zéyec; Bérac, ewaga déh. Ninzéh ninzénghanéh mehiaru génzac. Imuhuc zéyu imuarunec mia embac imi hiaruyec.

23 Wañu Yesu imi qeriawac galen imuac amayaiguc kemma héñu kuña hihi ic zéma ic tunjinaguc enen hésiac wamma hétén yanda wamma tacgic.

24 Waņu énézéyec; Ini yacma hiŋgacdacgic embac komoc imi ménda humuzac, néŋ eŋ gau hezac. Waņu imuhuc zéyu desimigic.

25 Desimima hiŋgacdacgic ama qeriaiguc emma embac komoc imi mériaiguc késayu yarec.

26 Waņu imuac buŋa surucya imi baera baera saima kendarec.

Kic hilic éréhéc mehiaru érécmiyec.

27 Waņu Yesu imi baec imi waima keŋu ic kic hilic éréhéc iereŋ méndacmima kucnec yanda qacma zéyoc; Dawidiac qeli, gi norac ewa biric wanna.

28 Waņu Yesu imi ama qeriaiguc eŋu kic hilic ic éréhéc imi iwac muru hayic qesiéércmiyec; Qesiéércmima yomuhuc érézéyec; Iri imi neŋ ai imi hia memaŋ niŋac ninzéŋgézaoc? Zéyu iereŋ melemma zéyoc; Oo, Miŋ kewunira.

29 Imuhuc zéyic, kicgiraiguc osima zéyec; Ninzéŋgézaoc séc hicŋi érécmiyu.

30 Imuhuc zéyu kicgira hiaruyec. Waņu Yesunéŋ zéseli érécmima zéyec; Ninzaoc, yomuac suruc imi ic méŋac méŋ ménda zéyic nimmu.

31 Waņu iereŋ kemma kileŋ suruc imi zésaiyic baec imuaru sécgédarec.

Ic méŋ ac zézéya qahac imi mehiaruyec.

32 Waņu ic éréhéc imi séŋgaŋgeŋ keŋic duŋa ic méŋ uŋa birianéŋ késayu ac ménda zéaŋec imi wagicma Yesuac érégic.

33 Waņu uŋa biria imi nesiyu néŋgaru ic ara qahac imi ac zéyec. Zéyu ic embac tuŋginaguc hémma naŋgic imi eneŋ welicgéma zégic; Haka

imuhucya méŋ Israel baeciguc ménda hicŋiyu héŋiŋ.

³⁴ Waŋu Farisaio ic ieneŋ Yesuac yomuhuc zégic; Imi uŋa biria ionac kunenŋinanénŋ kuc buŋa miyu uŋa biria nesi énécmizac.†

Ai sasala hezac, néŋ ai ic sasala qahac.

³⁵ Yesu imuhuc imuhuc wamma ama areŋa yanda yanda zéma komoc komoc séc kendacma tocgotoggo amaginaiguc emma héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuac buŋa suruc hiabia imi zéau énécmima ku énécmiyec. Imuhuc wamma wizi kukuginaguc zéma yaŋ hafiginaguc imi moczoŋ mehiaru énécmiyec.

³⁶ Waŋu ic embac tuŋginaguc imi iniru rama galeŋgina qahac kecanzu ésécnec kucgina qahac tuima kecgic ewa biric waŋ énécmiyec.

³⁷ Imuhuc inictegicmaguc tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ai yawuŋ imuac héla imi sasala, waŋu imuac ai ic imi efefiadac.

³⁸ Imuac niŋ ai ic méli énécmiyu aiyaiguc kemmu niŋac metoggo tocgoc ai yawuŋ miŋina zéwelec wammigic.

10

Yesuac tohotoho ichéra 12.

¹ Yesu imi tohotoho ichéra 12 eŋeya muru unuruyu hagic uŋa biria nesi énécmima wizikuku zéma yaŋhafi moczoŋ mehiaru énécmimu niŋ imuac kuc buŋa énécmiyec.

---

† **9:34:** Kiwi méraginánénŋ ooya tosaraiguc kemaŋa 34 yomi ménda hezac.

2 Yesuac Méliméli ic 12 ionac qacgina imi yomuhuc; Walac Simon Petero zémimia, iwac munia Anderea, zéma Zebedaioc naŋa Yakobo zéma munia Yohane.

3 Waŋu Filipino zéma Batolomaio, Toma zéma takis meme ic Mataio, Alfaioac naŋa Yakobo, waŋu Tadaio,*

4 Kanaan ic Simon[☆] zéma Yuda Karioto, waŋu inéŋ mia kecma Yesu andé qemiyec.

12 ionac ai buŋagina qeénécmiyec.

5 Yesu tohotoho ichéra 12 imi méli énécmima pakeŋ ac yomuhuc énézéyec; Ic enia ionac ménda kemmu. Waŋu Samaria ic ionac tauŋ imi imuaru me imuaru méŋ ménda keremmu.

6 Rama roucya Israel ic ionac sac kemmu.

7 Keŋkecma imuac séc yomuhuc zéma zéaumu; Kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi ho-sucgé énécmizac.

8 Waŋu yaŋhafi ginaguc imi mehiaru énécmimu. Humuc igucnec meqeli énécmimu. Wizi seliginaguc imi mesolaŋani énécmimu. Waŋu tiliŋtiliŋ biria nesi énécmimu. Waŋu boŋa qahac eŋ késazu imuac eŋ énécmimu.

9 Owo géséginaiguc soukiwa haréŋa zéma gocmia lalaha me pésia méŋ ménda tima kemmu.

10 Hénawac gésé me maleku saméŋa me hena usu me tacgina imi ménda mema kemmu. Ai ic imi nene yaka boŋa qahac énécmimuac hezac.

---

* **10:3:** Kiwi méranéŋ ooya tosaraiguc; Lebaeus me Lebaeus Tadaio zémimia. [☆] **10:4:** Luk 6:15, Mél 1:13

¹¹ Ama areŋa yanda me ama areŋa hocma keremma ama miŋina méŋac niŋgic sécgéyu iwac ama igucnec sac heyac wamma opocma kemmu.

¹² Waŋu ama imuac emma yomuhuc énézému; Luae onac muru hemac.

¹³ Anutunéŋ ama imuac miŋinawac niŋu sécgéyu luae qeŋe acginawac héla imi ionac muru hama hemac. Néŋ ménda sécgéyu luae qeŋe acginawac hélanéŋ eŋaŋ muru liliŋémac.

¹⁴ Méŋnéŋ méŋ ménda héihéré énécmimac me acgina ménda nimmaciguc imi ama me taun imi hénaginaiguc seitotoŋ qesagic mayu waima kemmu.

¹⁵ Ni hélacnec énézéwa, gésigési nalé yandaiguc Sodom Gomora baec ic ionac taségina imi taun yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu huahuayawac séc wammac.

Qacna niŋac ununesi waŋ énécmimu.

¹⁶ Niŋzu, ni ini haséŋ kazu sugginaiguc rama ésécnec méli énécmizua. Imuac niŋtegic qiŋtegicgina mokoleŋac séc kecma kembo neiac séc kápésic solaŋ kecmu.

¹⁷ Ic ionac niŋ, galeŋgina mema kecmu. Ieneŋ mia ac gésigési ic ionac muru onopocgic, tocgotcgo amaiguc kocbiŋnéŋ unumu.

¹⁸ Waŋu nuac niŋac wamma ini baec galeŋ zéma ic kewu wéséginaiguc onagicma kemmu. Keŋgic ionac muru zéma ic enia ionac muru nuac héipuc ic wamma nammu.

¹⁹ Néŋ énépésimu imuaru némac ac zéwiŋ me dimuhuc zéwiŋ imuac ewa goro ménda wammu.

Nalé imuaru némac ac zému imi énécmimia wammac.

²⁰ Ac zézé ic imi eneḡ qahac, néḡ Maḡgoc ginawac Uḡanéḡ ac imi kuaginaiguc hai énécmiyu zému.

²¹ Waḡu dac muna ekaocnec andé qeamuma méḡnéḡ méḡ késama humuciguc opocmac. Waḡu maḡgoc méḡnéḡ naḡa imuhucyanec wammimac. Waḡu nambérac eneḡ héna ac topec qema neḡgoc maḡgoc hécgina humuciguc onopocmu.

²² Nuac niḡac ic embac moczoḡ yanda ieneḡ ini mézétiti waḡ énécmimu, néḡ mérenéḡ méḡ deguc muacnec hénima emma nalé tetcgia hamac imuac séc naḡseligima kecmac imi késayu kekec hémbénaḡa kecmac.

²³ Waḡu unuhéi waḡ énécmigic tauḡ imuarunec néḡgacma baec méḡiguc kemmu. Ni hélacnec énézézua. Israel ama areḡa kuneḡ kuneḡ séc ménda kendacgicnec Icac Naḡa hamac.

²⁴ Kiwi merac méḡnéḡ kiwi icya ménda ogiczac. Waḡu weneḡ qeḡe ic méḡnéḡ imuhucyanec miḡina ménda ogiczac.

²⁵ Kiwi meracnéḡ kiwi icya ésécnec waḡu sécgémac. Waḡu weneḡ qeḡe icnéḡ miḡina séc waḡu sécgémac. Amawac galeḡa imi Beelzebub[☆] zémigiciguc tohotoho ichéra dimuhuc ogicma zébiri énécmimu?

Mérac téḡgéḡ bac yandi yandi wamma kecbiḡ?

²⁶ Imuac ionac niḡac bacgina ménda yandimac. Iwawai méḡ musaḡ musaḡgia imi auyu winiḡu ménda hemacac séc méḡ ménda hezac.†

☆ **10:25:** Mat 12:24 † **10:26:** Hénia imi; moczoḡ wininidacmac.

27 Tunumañiguc zézua ac imi kaiwe asahaiguc zému. Wañu gezacginaiguc zéwa ninzu ac imi ama bauyaiguc namma zéaudacmu.

28 Séwigina qehumumu, néñ qeri uñagina hia ménda qemuac séc wanzu ionac niñac bac yandi yandi ménda wammu. Néñ uña zéma séwi momacnec geric siaiguc hia mebirimac iwac niñ mia bac yandi yandi wammu.

29 Sirikic nei dac éréhéc imi soukiwa momacgucnéñ boñ ménda meanzu me? Wañu Mañgocginanéñ ménda niñuguc baeciguc méné ménda mama qemac.

30 Onac imi oruc zucginawac qétéya acguc oloñ nindac nindara wanzac.

31 Imuac ini bac yandi yandi ménda wammu. Ini imi sirikic nei sasala onogicma eebipiginaguc wanzu.

Luae qahac, néñ sou zéra mihicñimuac hezac.

32 Méné ic onac kicginaiguc nimmizua zéma zéaunéñu ni acguc kurumén Mañgocnawac kiwaiguc nimmizua zéma zéaumimañ.

33 Néñ ménénéñ méné ic onac kicginaiguc ni qaecgé néñu ni acguc kurumén Mañgocnawac kiwaiguc i qaecgé mimañ.

34 Nuac niñ baeciguc luae qemañ zé mayec gezañ imuhuc ménda zéma nimmu. Luae qahac, néñ sou énécmimañ zé mayi.

35 Ni imi naña méné eñeya mañgocyawac murunec, bérara méné eñeya neñgocyawac murunec, wañu erañiya méné eñeya erañiya wac murunec héric énécmiwa téamumu niñac mayi.

³⁶ Waņu ic méňac sac taséhéranéň eņeya hazéchéra wammu.

³⁷ Méňnéň méň neňgocyawac me maňgocyawac mia sécna ogicma ewa siņa eņeņa niňérécmimac imi nuac ai ic buňawac séc qahac. Waņu méňnéň méň naňawac me bérarawac niň sécna ogicma ewa siņa eņeņa nimmimac imi acguc nuac ai ic buňawac séc qahac.

³⁸ Waņu méňnéň méň imi eņeya ic héňgeňa wéndara ménda huama méndac némmac imi imuhucyanec nuac ai ic buňawac séc qahac.

³⁹ Méňnéň méň eņeya kekecy aňgétiyu kekecy imi sohomac. Waņu méňnéň méň nuac niňac wamma kekecy waimac imi kekecy mi-hicňimac.

Bakia hiabia.

⁴⁰ Ic méňnéň ini héihéré énécmimac imi ni héihéré néňzac wammac. Waņu ni héihéré némmac imi méli néňec i héihéré mizac wammac.

⁴¹ Méňnéň méň kua meme ic méň kua meme ic keczac imuac niňac héihéré mimac imi kua meme icac séciguc bakia memac. Waņu méňnéň méň ic solaňa méň ic solaňa keczac imuac niň héihéré mimac imi ic solaňawac séciguc bakia memac.

⁴² Waņu hélacnec énézéwa niňgic. Méňnéň méň ic mamaya youmi ionarunec méň nuac tohotoho ic keczac imuac niň doku dac sangeňa méň himimac imi boňtegic méň ménda heselimac.

11

¹ Yesunéň tohotoho ichéra 12 pakenj ac imuhuc énézéyu tecgéyec. Tecgéyu Galilaia baec ama

areña yanda yandaiguc ackuažéc zéau énécmima ku énécmimañ zé imuacnec waima keñec.

Doku naec haka ic Yohanenéh ac haiyu hayec.

² Wañu Yohane imi hésa amaiguc tacma Yesunéh ai meyec imuac buña nimma tohotoho ichéra méli énécmiyu keñgic.

³ Kemma yomuhuc zéma qesimigic; Hanénécmimac niñac zézéya imi gi mia me méñac mambéc kecbiñ?

⁴ Imuhuc zégic Yesunéh yomuhuc énézéyec; Ini lilingéma kemma iwawai hémma ninzu imuac buña surucya wamma Yohane yomuhuc ézému;

⁵ Kic hilicnéñ kicgina hima hénzu. Héna méragina humumianéh héna kenzu. Wizi seliginaguc ienenéñ séwigina solaña wanzu. Gezacgina héhéngianéh ac ninzu. Humuc icnéñ qelima keczu. Wañu maqeqeya ionac buña suruc hiabia énéc énézéya wanzac.

⁶ Ic méñ nuac niñ nimma ménda maqeanzac imi ségiségiyaguc.

⁷ Wañu Yohaneac tohotoho ichéra ienenéñ lilingéma keñgic imuaru Yesunéh Yohaneac niñ ic embac yomuhuc hénima énézéyec; Ini baec kisiaiguc némac hémbiñ zéma keñgic? Uñ téfara luhucnéñ mihilañgéyu keñha wamma hezu imuac hémbiñ zéma keñgic?

⁸ Qahaciguc, némac iwawai hémbiñ zéma keñgic? Ic méñ séwi usuya hiabia hima nañu imuac hémbiñ zéma keñgic? Séwi usugina hiabia hianzu imi enenéñ ama kewuyaiguc tacyac wañanzu.

9 Wañu némac iwawai hémbiñ zéma kenjic? Anutuac tiliñ tiliñ ic méñac me? Iminéñ mia héla wanzac! Ni énézéwa, ic imi kua meme ic tosara onogicma séc méñ wanzac.

10 Iwac niñac mia yomuhuc ogic hezac; Ninzañ, ni kua meme icna méñ méliwa wéségaiguc walac kemmac, kemma inéñ mia guac hénaga héimindiñi wamma zéréñqéréñ wammac.

11 Ni hélacnec énézéwa, embac igucnec hicñihicñiya ionarunec méñnéñ méñ doku naec haka ic Yohane ménda ogiczac. Néñ kurumeñac héñgaleñ ama areñ yandawac qeriaiguc imi ic mamaya ginanéñ i hia ogiczac.

12 Doku naec haka ic Yohane iwac nalé igucnec érékecma deguc kurumeñac héñgaleñ ama areña yanda imi seliseliiguc kereñanñicac keremmanec nanzu. Wañu seliseli wamma kereñanzu ieneñ imi añgétianzu.

13 Anutuac tiliñ tiliñ ic moczoñ zéma Moseac héna ac moczoñ yanda bianñac ara zéaññic imi Yohaneac muru hama tecgédarec.

14 Wañu ac yomi késawiñ zé qeriginanéñ wanzaciguc zéwa niññic; Elia hamac niñ zézéya imi Yohane ic yomi mia wanzac.

15 Imuac gezawagucnéñ ac imi nimmac.

16 Nalé yomuac hicñisai imi némaciguc séc héiéncmimañ? Yomi eneñ imi mia nambérac eneñ nénnagémba sombenñiguc tacma alahécgina unuruanzu ésécnec;

17 Nini onac kuña hihi wanni ini ménda hirizu. Ewa biric legic héini ini zésiñac ménda wanzu.

18 Séséc imuhucyanec Yohanenéñ hama nene

me doku ménda nema zéwelec wamma keru hémma uña biriayaguc zémigic.

¹⁹ Wañu Icac Naña mama nene doku neyu hémma zucnuᅅᅅuñ zéma miñᅅᅅuñ ic, wañu takis meme zéma kápésic ic ionac alagina zémianzu. Wañu nintegic qinᅅᅅegic ac imi imuac wawan memeyanéñ* mesolañani mimac.

Ama areñ yanda ewa meleñ ménda wawañ imi saecyaguc.

²⁰ Wañu kiwi méréra sasala ama areñ tosara onogicma meyec ama areña yanda yanda imuac miñina ieneñ ewagina ménda meleñgic. Imuac Yesunéñ ionac yomuhuc ac wañ énécmiyec;

²¹ Korasin zéma Betsaida miñina ini imi saecginaguc. Kiwi méréra icnéñ ménda memeya sasala onac muru meénécmimia imi Tiro zéma Sidoniguc mewa hicñiwacnec, ieneñ becarunec ewa biricac toma héigic qacginu eñu siacma ewa biri wamma ewagina melembunec.

²² Énézéwa niñgic, gésigési nalé yandaiguc, Tiro zéma Sidon baec ic ionac taségina imi ama areñ yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu bisiqatéñ hia wammucac séc wammac.

²³ Wañu Kefanaum ama areña geñ meeñ amuma kurumeniguc embésémañ me? Qahacgucnec, gi humumia ionac baec dumuñaguc hiñgacbésémañ.

Kiwi méréra guaru hicñiyec iminéñ Sodom ama areñiguc hicñiwacnec ama areñ imi ménda qahac wamma deguc youmi tacbacnec.

---

* **11:19:** Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc; iwac nambérac héranéñ.

²⁴ Imuac zéwa niŋgic, gésigési nalé yandaiguc Sodom baec miŋina ionac taségina imi ama areŋ yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu bisiqatén hia wammuac séc wammac.

Yesunéh Maŋgocya ewa hia ac ézéyec.

²⁵ Waŋu nalé imuaru Yesunéh yomuhuc zéyec; Baec kurumeŋ miŋina, gi ackuazécga imi niŋtegic qinŋtegic ic zéma niniŋ ic ionac muru musaŋgé énécmianzaŋ, néŋ nambérac komoc komoc ionac mia énézéna héŋanza. Maŋgoc, imuac mia gi mepésigénzua.

²⁶ Oo, Maŋgoc, yominéh ewa siŋga heyec imi mia wanza.

²⁷ Maŋgocnanéh iwawai moczoŋ méranaiguc haidarec. Ic méŋ Naŋa ménda niŋmizac, néŋ Maŋgocyanéh sac niŋmizac. Waŋu méŋnéŋ méŋ Maŋgoc ménda niŋmizac, néŋ Naŋa zéma Naŋanéh énézéyu hémmu imi eneŋ sac nimmizu.

²⁸ Qekameka zéma iwawai réwéria bisiqatén wamma keczu imi moczoŋ nuac muru hadacgic. Neŋ tac niniŋ mihicŋi énécmimaŋ.

²⁹ Ni imi ewa qerinanéh gum bénzénzéŋa zéma memaamu kekera, imuac nuac muru hagic. Hama boŋ zurana mema qacginu haima nuac murunec niŋareŋ waŋgic. Kekec uŋaginanéh tacniniŋ mihicŋimac.

³⁰ Nuac boŋ zurana imi haŋ qeŋeya waŋu nuac hinana imi efefia.

12

Yesu imi Sabata imuac miŋina.

¹ Nalé imuaru Yesunéŋ Sabata naléiguc wit ai qericma kenjec. Kenju tohotoho ichéra ieneŋ yaka niŋ humuma wit héla tosara kuma negic.

² Negic Farisaio ic eneŋ inicma Yesu ézéma zégic; Inicna! Tohotoho ichécga eneŋ Sabataiguc haka ménda wawaŋawac wanzu.

³ Zégic yomuhuc énézéyec; Dawidi zéma méndacmimia ieneŋ yaka niŋac humuma némac haka waŋgic imi ini ménŋ ménda oloŋanzu?

⁴ Inéŋ Anutuac ocmuŋ qeriaiguc emma méndacmimia iniguc saméŋ téréya imi negic. Haka hofac oo ic ieneŋ sac wawaŋawac séc imi waŋgic.

⁵ Me Sabata séc hofac oo ic ieneŋ ocmuŋ téréyaiguc héna ac logima ai mema kendoŋ qe-saulianzu, néŋ késpedes solarŋ keczu imi ini héna aciguc ménda oloŋanzu?

⁶ Neŋ imuac énézéwa niŋgic, ocmuŋ téréya ogicma eŋeŋa wanzac imi youmi nanzua.

⁷ Ac kiwi ménŋ yomuhuc hezac; Ni mulumananŋ qahac, néŋ wésé niniŋac ewa siŋna heanzac. Ini ac imuac hénia nimbunec késpedes ginaguc ménda zéénécmiwunec.

⁸ Imi mia Icac Naŋa imi Sabata kendoŋ imuac miŋina keczac imuac niŋac imuhuc zézua.

Ic méria séléc sélécgia.

⁹ Imuhuc zéma baec imuacnec kemma tocgo-tocgo amaginaiguc eŋec.

¹⁰ Waŋu imuaru ic ménŋ méria séléc sélécgia tarec. Taru ic embac eneŋ Yesu aciguc opocbiŋ zé héna hocma qesimigic; Sabata kendoŋiguc hafi mehiaru énécmimiawac hezac me?

11 Zégic Yesunéh yomuhuc énézéyec; Onac murunec méñnéñ rama momacguc késakeru Sabata kendoñguc baec séséñguc hiñgaru ménda késahéréyu érémac me?

12 Icnéh rama ogicma kunehñec eeyaguc wanzac, imuac Sabata kendoñguc goi héihéi ai imi hia wammacac hezac.

13 Imuhuc zéma ic imuac, Méraga suluna, zéyu méria suluyu moczoñ kekec tataru wamma néwécyawac séc wañec.

14 Imuhuc wañu Farisaio ic ieneñ hiñgacma Yesu dimuhuc qewiñ zéma sasañgiaiguc zéareñ wañgic.

Anutuac welenqege ic.

15 Wañu Yesu imi niñtegicma ama baec imi waima baec méñu keñec. Keñu ic embac sasalanéh méndacmigic. Wañu yañ hafiginaguc imi moczoñ mehiaru énécmidarec.

16 Mehiaru énécmima eñeya hénia ménda zéaumu niñac neñ héiéncmiyec.

17 Imi mia Anutunéh Yesaiawac murunec bianac ara yomuhuc zéyec imi héla héimac niñac imuhuc wañec;

18 Youmi imi welen qeqena, neñ i gésimiyi. Nuac qeri uñanéñ iwac siñ nimmima ségiségi yanda wanzua. Ni Uñana iwac muru haimiwa inéh ic enia kekec solañ zéau énécmimac.

19 Wañu inéh tohalicya qahac, qac silacya qahac. Méñnéñ méñ hénia yandaiguc ac ewaya ménda nimmac.

20 Uñ kétéñaguc imi ménda kumac. Kifa zéra bouc bouc wanzac imi ménda hiwécgémac.

Imuhuc wammanec kecma kecec solañ qindinjima keñu ogicogira wandacmac.

²¹ Wañu ic enia ieneñ ewagina kewugina Yesuac qaraiguc korodacmu.

Yesu zéma Beelzebul.

²² Wañu nalé imuaru ic ménj tiliñtiliñ birianéñ késayu kic hilic wañu ara qahac kerec imi Yesuac muru wagic keñgic. Wañu Yesunéñ mehiaru miyu ac zéma kiwa hima keñec.

²³ Wañu ic embac moczoñ welicgéma zégic; Youmi Dawidiac qeli me deic?

²⁴ Zégic Farisaio ic eneñ ac imi nimma yomuhuc zégic; Uña biria ionac kunenñgina Beelzebul in-inéñ kuc ménda miyu uña biria nesimacac séc qahac.

²⁵ Wañu Yesunéñ niniñgina niñtegicma yomuhuc énézéma zéyec; Héngaleñ ama areña yanda ménac ic embachéranéñ eñaocnec héndéñ amugic héngaleñ ama areña yanda imi kisi wammac. Wañu ama areña yanda me ama ménac ic embachéranéñ eñaocnec héndéñ amuma hia ménda nañselimu.

²⁶ Biria miñinanéñ Biria miñina elicgézaciguc ekaocnec téamuzaoc. Imuhuc wañu iwac héngaleñ ama areña yanda imi dimuhuc nañselimac?

²⁷ Wañu ni Beelzebulnéñ kuha néñu uña biria elicgé énécmianzuaiguc, nañhéccginanéñ mérac kuhaiguc nesi énécmianzu? Imuac bec eñaoc niñgésigési wammuc hezac.

28 Waņu Anutuac Uņanéh kuha néņu uņa biria nesi énécmianzuaiguc, Anutuac héngalenj ama arenja yanda imi bec onac muru ha énécmizac.

29 Ménéneh ménj walac ama miņina selia ménda késa qatémaguc dimuhuc amayaiguc emma iwac iwawaiya wagicma kemmac?

30 Ic ménj niguc ménda kecanzac imi andianéh nuanzac. Ic ménj niguc mequtulanj ménda waņanzac imi héndéh qéndéņanzac.

31 Imuac énézéwa niņgic, késpedes hénia hénia zéma Anutu zébiri qébiri wammimia imi waiwaiyawac séc wammac, néņ Uņa Téréya zébiri qébiri wammimia imi waiwaiyawac séc qahac.

32 Méné Icac Naņa zébiri mimaciguc késpedesya imi waiwaiyawac séc. Waņu ménj Uņa Téréya zésure wammimac imi késpedesya imi deguc baeciguc me baec bianjuc hahaya imuaru momacnec ménda waiwaiyawac séc.

Ic hésa zéma imuac héla gocmia.

33 Ini ic hésa ménjac hiabia zéma hélaya niņac imuhucyanec hiabia zému. Waņu ic hésa ménjac biria zéma hélaya niņac imuhucyanec biria zému. Ic hésawac hénia imi imuac hélanéņ zéauanzac.

34 Qerigina igucnec qesalecgéma mayu kuaginanéņ zéanzu imuac niņac qaté mokolenjac qelihécgina ini némaciguc ac hiabia ménj hia zému?

35 Ic hiabianéh qeriwac hofia igucnec iwawai hiabia wiriru éréanzac. Waņu ic birianéh qeriwac hofiyaiguc iwawai biriawac wiriru éréanzac.

³⁶ Zéwa niŋgic gésigési nalé yandaiguc ac sicsaocya zéanzu imuac hénia moczon zéasaridacmu.

³⁷ Imuac niŋac geŋga acganéŋnec mesolaŋani géŋgéŋa wammac. Imuhucyanec geŋga acganéŋnec késpedesicgaguc zégéŋgéŋa wammac.

Yonawac séséc.

³⁸ Imuhuc zéyu, Farisaio ic zéma héna acac kiwi ic tosara ieneŋ ac yomuhuc melenŋigic; Kiwi ic nini guac murunec séséc méréra ménj hémbiŋ zé wanziŋ.

³⁹ Imuhuc zégic melemma énézéyec; Hicŋisai biria téŋgéŋ zéma kaiseroac buŋa yominéŋ séséc mérérawac hémbiŋ zé zéwelec wanzu. Wanu asé kiwiac séséc tosara qahac, néŋ kua meme ic Yonawac sésécya sac mihicŋi énécmimia wammac.

⁴⁰ Yona imi siŋi kaiwe haréwéc kondun yan tomeŋa qeriaiguc heyec, imuhucyanec icac naŋa imi siŋi kaiwe haréwéc baec omoŋaiguc hemac.

⁴¹ Niniwe ic embac ieneŋ Yonawac ackuazéc nimma ewagina melenŋic, néŋ ménj Yona ogicma eŋeŋa wanzac imi youmi namba ewagina ménda melenzu. Imuac niŋac gésigési naléiguc Niniwe ic embac ieneŋ hicŋisai yomi iniguc namma hicŋisai yomuac késpedesic ginaguc zéénécmimu.

⁴² Baec wanŋoŋa Saut imuac embac garatanéŋ Solomonac niŋteŋic qinŋteŋic ac nimmanj zé baec teteŋgia igucnec hayec, néŋ ménj Solomon ogiczac imi youmi namba gezacgina ménda qeanzu. Imuac niŋac gésigési naléiguc embac garata iminéŋ hicŋisai yomi iniguc namma késpedesic ginaguc zéénécmimac.

Uŋa biria liliŋéma hahaya.

⁴³ Uŋa birianéŋ ic méŋac qeria igucnec éréma tachiaruman zé baec kisiaiguc lelecgéma kemma hocbipiyec.

⁴⁴ Imuhuc wamma yomuhuc zéyec; Ama waima hayi imuhucgeŋ liliŋéma kemman. Imuhuc zéma liliŋéma kemma héŋu ama imi miŋina qahac qeusuŋ wamma mezeriru eŋ naŋec.

⁴⁵ Imuhuc hémma kemma uŋa biria 7 eneya ogicma moczoŋ biriŋiria wanzu imi onagiru hama ama imuaru hiŋgacma tacyac waŋgic. Imuhuc waŋgic ic imuac kekecyawac tetcgia imi kekecyawac walac kerec imi ogicma moczoŋ biridaczac. Haka silic imuhucyanec hicŋisai biria yomi onac muru hicŋi énécmimac.

Yesuac sac taséhéra héla.

⁴⁶ Yesunéŋ ac imi ic embac tuŋginaguc énézémanec naŋu neŋgoc munahéra ienen ac ézéwiŋ zé hama séŋgaŋgeŋ naŋkecgic.

⁴⁷ Imuhuc waŋkecgic ic méŋnéŋ ézéma zéyec; Ninzaŋ, neŋgoc munahécga ienen giguc ac zéwiŋ zé séŋgaŋgeŋ nanzu.

⁴⁸ Imuhuc zéyu Yesunéŋ yomuhuc énézéyec; Méré méré eneŋ nuac neŋgoc munahécna wanzu?

⁴⁹ Imuhuc zéma méria suluyu tohotoho ichéra ionac muru keŋu zéyec; Inicgic, nuac neŋgoc dac munahécna imi youmi taczu.

⁵⁰ Méŋnéŋ méŋ Kurumen Maŋgocna iwac ewa siŋ tohoma wamma mezac imi mia nuac neŋgoc nauŋna zéma dac muna wanzu.

13

Iwawai gocmia qesaanzu imuac qelumbec ac.

¹ Ai meme imuaru Yesu ama igucnec mama zékénj zécgériaiguc kemma tarec.

² Tackeru tocgégic imi enej tuñ yanda imuac niñ Yesu eñeyaoc imi zéiciguc emma tarec, néñ ic embac tuñginaguc imi moczonj zékénj giñgiña sakasaciguc nañgic.

³ Nañkecgic inénj qeqaiñ aciguc ackuazéc sasala énézéma zéyec; Gezac haigic! Héihimic ic ménñéñ iwawai gocmia qesamanj zé aiiguc keñec.

⁴ Qesamanec keñu tosara imi héna giñgiñaiguc mayec. Mayu nei enej hama héima qécgédacgic.

⁵ Wañu tosara imi hoc sisic, baera hañqeqeya imuaru mama héiyec. Wañu baec dépaña imi komora wañu qérawia imi focdac nézénjgéma éréyec.

⁶ Néñ zaligina ménda hiñgac yacgéyu kaiwenénj éréma qeyu uririma humudarec.

⁷ Wañu tosara imi héféréréc qeriaiguc mama héiyu héférérécnéñ yandima hédacgéyec

⁸ Wañu tosara imi baec hiabiaiguc mama héima ura ménñéñ 100, ménñéñ 60, ménñéñ 30 imuac séc héla sasala haidacgic.

⁹ Ménj gezawagucnéñ ac yomi nimmac.

Qelumbec ac imuac hénia.

¹⁰ Wañu tohotoho ichéra enej hosuraiguc kemma qesimigic; Némac niñac ac qeqaiñiguc haima énézékeczañ?

11 Zégic melemma énézéyec; Kurumenjac héngalenj amawac ninij saña imi onac muru énécmimia wañec, néj ionac muru imi qahac.

12 Ic méréneñ hemizac imi toroqema miyu ogicma hemimac. Wañu ic méréneñ ménda hemizaciguc imi iwawai éréhécdac hemizac imi acguc momacnec wagiru qahac wandacmac.

13 Ieneñ kicgina hibipima héñanzu, néj ménda héñtegicanzu. Wañu gezacginanéñ ac niñanzu, néj ménda niñtegicanzu. Héñia imuac niñ qeqainj aciguc énézéanzua.

14 Yesaianéñ bianjac ara zéyec imuac héla imi ionac muru héizac. Zéyecneñ; Gezacginanéñ nimmu, néj méndadac niñtegicmu. Kic hima hémmu, néj méndadac héñtegicmu.

15 Ic embac yomi onac ewa qerigina imi mehégé énécmimia wañu, gezacginanéñ niñbipima kicgina héménzalic. Imi mia kicginanéñ héñtegicma gezacginanéñ niñtegicma ewa qeriginanéñ niñasarima liliñgégic mehiaru énécmiwi niñac imuhuc wañgic.

16 Eneñ imi kicginanéñ héñtegicma gezacginanéñ niñtegicanzu imuac kic gezacgina imi mériañaguc.

17 Ni hélacnec énézéwa niñgic; Kuameme ic zéma ic embac solañ sasalanéñ ini hénzu imuac hémbiñ zé mambéc kecañgic, néj ménda héñgic. Wañu ini niñzu imuac nimbiñ zé mambéc kecañgic, néj ménda niñgic.

Gocmia qesaqesa imuac héñia.

18 Imuac bec héihimic icac muru qeqainj ac imuac héñia zéwa niñasarimu.

19 Ménéñ méné héngalen ama arenja yanda imuac ackuazéc nimmaguc ménda niņasariyu iwac ewa qeriaiguc qesayu hezac imi Biria minjanéné hama paktak wagicma kemmac. Ic imuhucya imi iwawai gocmia héná giñgiñiguc mama héianzac ésécnec.

20 Wañu gocmia hoc siraiguc qesayu mama héiyec ic imuhucyanéné ackuazéc nimma ségiségi wamma ewa qeriaiguc focdac késama kecanzac.

21 Wañu ewa qeriaiguc gétéya ménda késayacgéyu nalé hotoñanec nañselimac, néñ ackuazéc imuac niñac zérabéra me ununesi hicñiyu focdac maqeanzac.

22 Wañu qesayu héférérec qeriaiguc héiyec ic imuhucyanéné ackuazéc niñanzac, néñ baecac ewa goro zéma hinawac ikocnéñ hézicgéyu gorosña wañanzac.

23 Wañu qesayu baec halécyaguc mayec ic imuhucyanéné ackuazéc nimma hénia niņasariyu méñac héla 100, méñac 60, wañu méñac 30 imuhuc haianzac.

Qézézac wit sugginaiguc hicñihicñiya imuac hénia.

24 Wañu Yesunéné qeqaiñ ac méné yomuhuc énéyéyc; Kurumenñac héngalen ama arenja yanda imi ic ménéñ aiyaiguc iwawai gocmia hiabia qesayec ésécnec.

25 Wañu ic embac héra moczoñ gaugina hedacgic hazéranéné hama neneac gocmia qeriaiguc qézézac gocmia qesama néñgacma keñec.

26 Waŋu gocmia imi yandima héla haiyu duŋa qézézac imi acguc wininiyec.

27 Waŋu ama miŋinawac welen qeqehéra eneŋ imi hémma miŋgina ézéma zégic; Miŋ Kewunina gi aigaiguc gocmia hiabiawac qesanec, néŋ qézézac imi dimuacnec?

28 Qesimigic melemma énézéyec; Hazécna méŋnéŋ imuhuc waŋec. Waŋu welen qeqehéra ieneŋ qesima zégic; Nini kemma qézima mutu-laŋgéwiŋ niŋac waŋgénzac?

29 Zégic, qahac zéma zéyec; Imuhuc waŋkecma padi imi momacnec hérégic éréwac niŋac.

30 Imuac niŋac ini waigic momacnec yandima yacmu. Waŋu héla meme naléyaiguc héla meme ic énézéwa hama walac qézézac imi qézima gericiguc omu niŋac dérécgému. Waŋu neneya imi tocgéma hama hofinaiguc haidacmu.

Gocmia komodia imuac qelumbec ac.

31 Waŋu qeqaiŋ ac méŋ yomuhuc énézéma zéyec; Kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi ic méŋnéŋ saiwa gocmia méŋ mema aiyaiguc himirec ésécnec.

32 Imi iwawai gocmia ionac komoragina téŋgéŋ. Waŋu yandimac imuaru aiiguc ichésa tosara onogicma kuneŋ yanda waŋanzac. Waŋu sawawac nei eneŋ hama hawaiguc haecgina haima kecanzu.

Yis imuac qelumbec ac.

33 Waŋu qeqaiŋ ac méŋ muŋgucnec énézéma zéyec. Kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi yis embac méŋnéŋ mema padi uha sasala

imuac qeriaiguc haima lelecgéyu tackecma moczoṅ sécgédaru yandianzac ésécnec.

Qelumbec aciguc zéanzac imuac hénia.

³⁴ Yesunéh ackuazéc imi moczoṅ qeqaiṅ acguc qemanec ic embac tuṅaguc énézédarec. Qeqaiṅ ac qahac ménj ménda énézéyec.

³⁵ Imuhuc waṅu Anutunéh kua meme icyawac* murunec ac ménj yomuhuc zéyec imi, héla héiyec; Ni kuana auma qeqaiṅ ac zémanṅ. Baec kurumenṅ zéyu hicṅiyec imuarunec sasaṅgiaiguc hema éréyec imuac mia zéaumaṅ.

Yesunéh qézézac imuac hénia zéasariyec.

³⁶ Waṅu Yesunéh ic embac tuṅaguc imi méli énécmima ama qeriaiguc eṅec. Eṅu tohotoho ichéra ieneṅ iwac muru hama zégic; Qézézac aiiguc éréyec qeqaiṅ ac imuac hénia zéasarina ninni.

³⁷ Zégic melemma énézéyec; Iwawai gocmia hiabia qesayec imi Icac Naṅa.

³⁸ Ai imi baera baera. Ic gocmia hiabia imi kurumenṅac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imuac naṅhéra. Waṅu qézézac imi Biria miṅinawac naṅhéra.

³⁹ Waṅu iwawai biria qesayec imi Biria miṅina imi mia. Hélawac ai yawuṅ imi mia baec yomuac nalé tetcgia. Waṅu héla meme ic imi kua meme uṅa eneṅ.

⁴⁰ Waṅu qézézac mutulaṅgéma gericiguc oanzu ésécnec baec yomuac nalé tetcgiaiguc haka imuhucya hicṅimac.

---

* **13:35:** Asafe (Leg 78:2).

⁴¹ Icac Naŋanéh kua meme uŋahéra méli énécmiyu hama héngalenj ama areŋa yanda igucnec iwawai késpedes mihicŋianzu imi zéma ic hénac ac logianzu imi moczonj gési énécmidacmu.

⁴² Gési énécmidacma geric yanda qeriaiguc giligic hiŋgacdacmu. Hiŋgacma imuaru zésiac wamma zécgina aric aric kimu.

⁴³ Waŋu ic solanéh Maŋgoc ginawac héngalenj ama areŋa yandaiguc kaiwe ésécnec asarima kecmac. Ic gezawagucnéj, ac yomi nimmac.

Ŧelumbec ac haréwéc.

⁴⁴ Kurumenjac héngalenj ama areŋa yanda imi iwawai eeyaguc ai qeriaiguc sangima heyu ic ménénéj mihicŋima muŋguc musaŋgéma ségiségi wamma kemma iwawai hemimia imi moczonj haidacma soukiwa mihicŋima baec imi boŋa meyec ésécnec.

⁴⁵ Waŋu muŋguc ménj imi yomuhuc; Kurumenjac héngalenj ama areŋa yanda imi nénagémba ic ménénéj hoc welic welicgiawac hohoc ai meanzac ésécnec.

⁴⁶ Kenkecma ménj boŋa eŋeŋa sécyá mihicŋiyec imuaru kemma iwawai hemiyec séc moczonj haidacma soukiwa mihicŋima iwawai imi boŋa meyec.

⁴⁷ Waŋu muŋguc ménj imi yomuhuc; Kurumenjac héngalenj ama areŋa yanda imi uŋic konduŋiguc giligic hiŋgacma lambéc hénia hénia énépésiyec ésécnec.

48 Waŋu ufić imi kuaya qeyu héréćic kondun élélahu eŋu mama tacma hiabia imi neŋgeŋiguc tigic hiŋgareć, néŋ biria imi giligic keŋec ésécneć.

49 Baec yomuac nalé tetcgiaiguc haka silic imuhucyanéŋ hićŋimac. Kua meme uŋa ieneŋ hama biria meme ic imi ic solaŋa ionac sugina igucneć gési énéćmimu.

50 Gésiénéćmima geric yandaiguc giligic hiŋgacma imuaru mia zésiac wamma zéćgina aric aric kimu.

Iwawai eeyaguc wahala zéma qelia.

51 Imuhuc zéma qesiénéćmiyec; Ini ac imi moczoŋ niŋasaridaczu? Zéyu zéćic; Oo Miŋ Kewunina.

52 Waŋu énézéma zéyec; Imuac bec hena acac kiwi icya icya kurumeŋ amawac hénia ku énéćmiyu tohotoho ic héla wamma keczu imi ama miŋina mén iwawai eeyaguc hénia hénia qelia zéma wahala momacneć hofi amaya igucneć mema maanzac ésécneć.

Nazarete ama areŋa yanda imuac miŋina eneŋ Yesuac héŋacya mećic.

53 Yesunéŋ qeqaiŋ ac imuhuc zédaru tecgéyu imuacneć waima keŋec.

54 Waŋu eŋeya tauićic hama toćgotocgo amaginaiguc ackuażéc hénima ku énéćmiyec. Kuénéćmiyu welicgéma qesiamuma zéćic; Ic imi niŋtećic qinćtećic zéma kuc imuhucya yomi dimuacneć meyec?

55 Waŋu ic yomuac hénia hiadac nindacziŋ. Imi kamundawac naŋa, neŋgocyawac qara Maria,

wañu munahéra, Yakobo, Yosefe, Simon zéma Yuda.

⁵⁶ Naunhéra imi neñanğuc ménda kecanziñ? Wañu ic yomi ninin zéma kuc imuhucya dimuac-nec meyec?

⁵⁷ Wañu ninin imuhucyanéh batucgé énécmiyu ninzéhé mimuac séc qahac wañec. Wañu Yesunéh yomuhuc zéma énézéyec; Anutuac tilin tilin ic méñnéñ eñeya ama arenaiğuc zéma taséhéra suginaiguc sac imi eebipiyaguc ménda wañanzac.

⁵⁸ Wañu ninzéh ninzéhğina qahac imuac niñac ama aren imuaru kiwi méréra kuhaguc sasala ménda meénécmiyec.

14

Doku naec ic Yohane humuc suruc.

¹ Nalé imuaru baec galeñ Herodenéh Yesuac buña suruc imi niñec.

² Nimma welen qegehéra énézéma zéyec; Ic imi doku naec haka ic Yohane. Inéh mia humuc igucnec qelima yaczac! Imuac niñac kuha sasala imuhucyanéh iwac muru ai mezac.

³ Becnec Herodenéh munaya Filipoac iniña qawéra Herodiawac niñac wamma Yohane késa qatéma hésa amaiguc oporu tarec.

⁴ Hénia imi Yohanenéh, Gi embac qawécga menec imi hénia qahac, imuhuc zéma ac zémianec imuac niñac imuhuc wammiyec.

⁵ Nalé imuaru Herodenéh Yohane qehumuman zé wañec, néñ ic embac eneñ iwac niñğic Anutuac kua meme ic wañu ionac niñac niñyéwérima waiyec.

⁶ Waṅu Herodeac hicḥicḥi naléya hayu neželéléṅ aria mekecgic Herodiawac béraranéṅ sucginaiguc legic hiriyu Herodenéṅ hémma ségiségi waṅec.

⁷ Ségiségi wamma némac iwawai niṅac qesiyu hia midacmaṅ zéma zéseliyec.

⁸ Waṅu neṅgocyanéṅ zéqindiṅi wammiyu yomuhuc ézéyec; Doku naec haka ic Yohaneac orucya youmi zéiciguc haima nénna.

⁹ Imuhuc zéyu ic kewu imi nimma ewa biric waṅec. Waṅu ic embac i guc momacnec tacgic ionac zéma ac zéselima zéyec imuac wamma qesiyec séc wammimu niṅac énézéyec.

¹⁰ Énézéma ichéra méli énécmiyu Yohane hésa amaiguc taru déméṅa qericgic.

¹¹ Qericma oruha imi zéiciguc haima mehama embac serañ iwac migic duṅa neṅgocyawac mekeṅ miyec.

¹² Waṅu Yohaneac tohotoho ichéra eneṅ hama qamora mekeṅ téṅgéma kemma Yesu ézégic.

Ic 5,000 nene gumu énécmiyec.

¹³ Zégic nimma eṅeyanec zéiciguc emma baec kisiaiguc keṅec. Waṅu ic embac tuṅagucnéṅ imuhuc nimma tauṅ igucnec séc méndacmima baec hena keṅgic.

¹⁴ Waṅu Yesunéṅ hama ic embac tuṅaguc imi inicma ionac niṅ ewa biric wamma yaṅ hafigi-naguc imi méhiaru énécmiyec.

¹⁵ Ama mari waṅu tohotoho ichéra ieneṅ hama zégic; Yomi imi baec kisia, waṅu nalé bec tecgézac. Imuac ic embac méli énécmima ama areṅiguc kemma eṅaoc nenegina boṅ memu.

¹⁶ Imuhuc zégic énézéyec; Kemmu niḡac ménda ninzua. Eḡaoc énécmigic negic.

¹⁷ Imuhuc énézéyu ézégic; Nini you imi saméḡ méra méḡ zéma lambéc éréhéc sac he nénécmizac.

¹⁸ Imuhuc zégic zéyec; Imi mema you nuac muru hagic.

¹⁹ Waḡu ic embac imi qézézaciguc mama tacmu niḡ énézéyec. Waḡu saméḡ méra méḡ imi zéma lambéc éréhéc imi mema kiwa kurumeniguc hiyu eḡu mériaḡ ac zéyec. Zéyu tecgéyu saméḡ imi mésemma tohotoho ichéra énécmiyu duḡa ieneḡ mema ic embac énécmigic.

²⁰ Waḡu ic embac moczoḡ yanda negic sécgé énécmidarec. Waḡu Yesuac tohotoho ichéra ieneḡ saméḡ bororoḡa waigic heyec imi tocgégic neḡeḡ 12 kuagina qedarec.

²¹ Saméḡ negic imi embac zéma nambérac imi ménda olomma ic sac oloḡic zaḡgégina 5,000 zézéya séc waḡec.

Yesu imi kondur doku qahaiguc tima keḡec.

²² Imuhuc waḡic tecgéyu nalé imuarunec focdac Yesunéḡ ic embac onopocma naḡunec tohotoho ichéra zéiciguc emma walac walac zékéḡ néwéc kemmu niḡac énézéyec.

²³ Waḡu inéḡ ic embac onoporu kendacgicguc zéwelec wammaḡ zé eḡeyanec baec boḡayaiguc eḡec. Emma keru ama siḡiyu i eḡeyanec sac imuaru kerec.

²⁴ Waḡu zéic imi bec baec zécgéria waima lakec kemma zékéḡ namuḡaiguc keḡkeru luhucnéḡ wéségina igucnec hayu kondur temboḡa yaru ai yanda mekecgic.

25 Ama ewia 3 kilok zéma 6 kilok sura imuaru Yesu imi zékénj qahaiguc tima tima ionac muru hayec.

26 Hayu tohotoho ichéra ienenj héngic bacgina zazagiyu zénéngina hiriyu kucnec qacma zégic; Kuwic erimi!

27 Qacgic Yesu focnec énézéma zéyec; Bacgina ménda yandiyu! Yomi nenaoc, zénéngina ménda hiriyu.

28 Zéyu Peteronénj melemma zéyec; Miñ kewuna geŋgaoc wanzaŋiguc zéna doku zékénj qahaiguc guac hawa.

29 Imuhuc qesiyu hia hana zéyec. Zéyu Peteronénj zéicigunec mama doku qahaiguc tima tima Yesuac murugenj keŋec.

30 Keŋu luhuc yandanénj hayu hémma bawa yandiyu hénima hiŋgacma qarec; Miñ kewuna hama népésina!*

31 Zéyu Yesunénj focnec méria suluma késayu éréyu zéyec; Ninzénj ninzénnga komocdiada! Némac niŋac ewa éréhéc wanzaŋ?

32 Imuhuc zéma késayu ekawu zéiciguc enic luhuc imi néŋ qeyec.

33 Waŋu zéiciguc tacgic enenj sicgémima zégic; Gi hélacnec Anutuac Naŋa.

Genesarete ama arenjiguc hafi ic mehiaru énécmiyec.

34 Waŋu zékénj handi handi qericma Genesarete baeciguc keremma zéic igucnec magic.

35 Magic ama arenj imuac miŋina enenj Yesu héŋtegicma ac haigic ama arenj lelec lelec tacgic

---

* **14:30:** Girik aciguc; anğéŋna tina!

séc kendaru ic embac enej tosara yan hafiginaguc imi moczon onagicma iwac muru hagic.

³⁶ Hama Yesunéj niñénécmiyu yan hafi ginaguc enej iwac malekuya susuriadac imi enđac osimu niñac zéwelec wammigic. Wañu késagic séc hiarudacgic.

15

Yanda onac haka silic.

¹ Wañu duña Yerusalemnec Farisaio ic zéma hena acac kiwi ic enej Yesuac muru hama yomuhuc qesimigic;

² Némac niñac tohotoho ichécga enej yanda hécnina ionac haka silic imi logima méragina ménda zuacma nene nezu?

³ Zégic Yesunéj melemma énézéyec; Wañu ini acguc némac niñac enañ haka silic niñac wamma Anutuac hena ac logianzu?

⁴ Anutunéj yomuhuc zéyec;* Neñgoc mañgocga eegira héiwésémañ. Wañu mérénéj méñ neñgoc me mañgocyawac zébiri mimac imi humucac buña wammac.

⁵ Néñ ini yomuhuc zéanzu; Méñnéj méñ neñgoc me mañgocya ézéma iwawai hezac imi guac gémbinec nañgé gémbacnec, néñ imi Anutuac buña qemimia, imuhuc zémuiguc

⁶ iwawai iminéj neñgoc mañgocya eegira efima ménda héiyu hia wammac zéma enañ haka silic imuac mia wamma Anutuac ackuazéc† imi qiziziqégic zécgériaiguc kenanzac.

---

* **15:4:** Me zéseliyec. † **15:6:** Kiwi méranéj ooya tosaraiguc; hena ac.

7 Ini ic ikora! Yesaianéñ onac bianjac ara yomuhuc zéyec imi hélacnec;

8 Ic embac youmi kua taséginanéñ sac mepési néñanzu. Wañu qeriginanéñ néñgac némma lakec hezac.

9 Ic eñañ pakenj ac zéma héna ac ku énécmima ni imi héla qahac eñ mepési néñanzu.

Iwawai mebiri hélacnec énécmimia.

10 Wañu Yesunéñ ic embac unuruyu hosuru hagic énézéma zéyec; Gezacginanéñ nimma niñasarigic.

11 Iwawai ic ménjac kuaya igucnec hiñgacanzac iminéñ ménda mezapi qemianzac, néñ iwawai kuaya igucnec maanzac iminéñ mezapi qemianzac.

12 Wañu tohotoho ichéra ieneñ hosuru hama qesimigic; Acganéñ Farisaio ic qeri yéwéc mihicñi énécmizac imi nintegiczaj?

13 Imuhuc zégic acgina melemma zéyec; Ic hésa kurumeñ Mañgocnanéñ ménda himirec imi moczoñ gété zaliginaguc qézidacmac.

14 Waigic siñginawac wañgic. Ic imuhucya imi galeñ kicgina hilic hilicgia. Ic mén kiwa hilic hilicgianéñ kichilic ménjac galeñgéma wagiru kemmaoc imi, ekawu momacnec baec séséñguc hiñgacmaoc.

15 Wañu Peteronéñ ara melemma zéyec; Qeqañ ac imi nonac zéasari nénécmima ninni.

16 Zéyu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ini niñtegic qñtegicgina qahacnec keczu?

17 Iwawai ic kua igucnec tomeniguc hingatanzac imi moczon munuc hénaya igucnec maanzac imi ini ménda héntegiczu?

18 Wañu iwawai kua igucnec éréanzac imi ewa qeria igucnec éréanzac. Wañu iminéñ mia ic imi mezapi qemianzac.

19 Ewa qerigina igucnec éréanzac imi yomuhuc; Ninin biria, ic qeqe, kaisero, kaisero ewa ewa, senkowu, héipuc ac ikora, zébiri qébiri.

20 Iwawai imuhucyanéñ ic imi mezapi qemianzac. Wañu méra ménda zuacma nene nenia iminéñ ic imi ménda mezapi qemianzac.

Kanaañ embac iwac ninzén ninzén.

21 Wañu Yesunéñ baec imi waima Tiro zéma Sidon baeciguc keñec.

22 Gezac haigic, Kanaanec embac mén baec suc imuaru kecanec inéñ Yesuac muru hama qacma yomuhuc zéyec; Min Kewu, Dawidiac naña, nuac nin ewa biric wanna. Béracna imi uña birianéñ gelec malec qahac lafengé mianzac.

23 Imuhuc zéyu, Yesunéñ nimma ac mén ménda melenec. Imuac tohotoho ichéra ieneñ iwac hama hinocgémima zégic; Embac imi andéninaiguc qacmanec hazac imuac mélina keñu.

24 Zégic melemma zéyec; Ni imi Israel amawac rama sohogic ionac sac méli néñu hayi.

25 Imuhuc zéyu embac imi haréma wésiaiguc sigémima zéyec; Min Kewu, méra néna.

26 Wañu Yesunéñ ara melemma zéyec; Nambérac ionac saméñ mema kazu énécmimia imi hiabia qahac.

²⁷ Imuhuc zéyu embac iminéŋ yomuhuc zéyec; Oo, Miŋ Kewu imi hélacnec, néŋ kazu acguc nene bororoŋa miŋhécgina ionac zae igucnec mayu neanzu.

²⁸ Imuhuc zéyu, Yesunéŋ ézéma zéyec; Owec embac, gi ninzéŋ ninzénŋa kunenŋ yanda. Zéwelec wanzaŋ séc hicŋigémac. Imuhuc zéyu nalé imuarunec dindiŋa bérara imi hiaruyec.

Yesunéŋ ic embac sasala hafigina mehiaru énécmiyec.

²⁹ Yesunéŋ baec imi waima Galilaia zékénŋ giŋgiŋanec kemma baec boŋaya méniguc emma tarec.

³⁰ Taru ic embac tuŋa tuŋanéŋ zeke puriŋa, kic hilic, acgina qahac, héná méragina biria, zéma tosara kilenŋ onagicma haréma Yesuac wésiaiguc onopocgic hegic. Waŋu inéŋ mehiaru énécmiyec.

³¹ Ic acgina qahac imi ac zégic. Zeke puriŋa imi hiarugic. Hénagina biria imi hiaruma kenŋha waŋgic. Kic hilic imi kicgina hima héŋgic. Waŋu ic embac tuŋaguc enenŋ haka imuhuc hémma welicgéma Israelac Anutu mepésigic.

Ic 4,000 nene gumu énécmiyec.

³² Yesunéŋ tohotoho ichéra unuruyu hosuru hagic énézéma zéyec; Ni ic embac tuŋ yomi onac ewa biric wanzua. Ienenŋ niguc toroqema kecgic bec ai meme haréwéc waŋu iwawai neniawac ménŋ ménda he énécmizac. Imuac yaka niŋac humugicguc eŋnec méli énécmiwa kemmu niŋac ménda wanzua. Kenkecma hénáiguc qiritic unuwac niŋac.

³³ Zéyu tohotoho ichéra ieneŋ ara melemma zégic; Baec kisia yomuhucgeŋ saméŋ sasala imuhucya dimuacnec mihicŋjima ic embac tuŋ yanda yomuhucya hia gumu énécmiwiŋ?

³⁴ Zégic qesiénécmima zéyec; Onac muru saméŋ dahec he énécmizac? Zéyu melemma zégic; Saméŋ 7 zéma lambéc éréhécdac sac he nénécmizac.

³⁵ Imuhuc zégic ic embac tuŋa imi baeciguc mama tacmu niŋac énézéyec.

³⁶ Imuhuc énézéma saméŋ 7 imi zéma lambéc imi mema ewa hia ac zéyu tecgéyu kuma tohotoho ichéra énécmiyu duŋa ieneŋ mema ic embac énécmigic.

³⁷ Ic embac moczoŋ negic sécgé énécmidarec. Waŋu nene bororoŋa waigic tarec imi tocgégic neŋgeŋ yanda 7 kuagina qedarec.

³⁸ Ic nene negic ionac zaŋgégina imi 4,000. Embac zéma nambérac imi ménda oloŋ énécmigic.

³⁹ Yesunéŋ ic embac méli énécmiyu kendacgic zéiciguc emma Magadan baeciguc keŋec.

16

Sésécac kiwi méréra ménj hémbiŋ zé welecmigic.

¹ Farisaio ic zéma Sadukaio ic ieneŋ hama Yesunéŋ séséc kurumeŋ igucnec hahaya ménj meyu hémbiŋ zé batucgéma qesimigic.

² Qesigic melemma zéyec; Ama mari waŋu kurumeŋ pésigiyu hémma kurumeŋ pésigizac imuac oraŋguc kaiwe qemac zéanžu.

³ Waŋu siŋunec yacma héŋgic kurumeŋ pésic pésic wamma hosusunéŋ nezicgéyu, kia kimac

z'éanzu. Kaiwe kiwa imuhuc héntegicma hélacnec z'étecgéanzu, néñ nalé yomuac séséc imi hia ménda niñtegicanzu?

⁴ Hicñisai biria z'éma kaiseroya imuhucyanéñ séséc icnéñ ménda memeya imuhucyawac hémbiñ z'é wañanzu. Wañu ionac séséc imi tosara qahac, néñ Anutuac tiliñ tiliñ ic Yonawac séséc imi sac meyu hémmu. Yesu imi imuhuc z'éma wai énécmima keñec.

Farisaio z'éma Sadukaio ionac yis imuac goro ac.

⁵ Kemma tohotoho ichéra iniguc z'ékéñ n'éwéc keñgic. Wañu tohotoho ichéra ieneñ eluñ unuyu saméñ méñ ménda mema keñgic.

⁶ Wañu Yesunéñ yomuhuc énéz'éyec; Ini Farisaio ic z'éma Sadukaio ic ionac yis niñac técgina nimma galeñ memu.

⁷ Imuhuc z'éyu suginaiguc yomuhuc niñgésima eminiñgic; Saméñ ménda mema hazinñ imuac niñ imuhuc z'ézac.

⁸ Yesunéñ hénia niñasarima yomuhuc z'éma énéz'éyec; Ninz'éñ ninz'éngina komocdiadac, saméñ ménda mema hazu imuac némac niñac z'é eminiñ wañkeczu?

⁹ Saméñ 5 imi ic 5,000 sécgé énécmiyuguc nene bororona tocgégic neñgeñ dahec kuagina qedarec imi ini méndagucnec niñasarizu? Wañu némac niñac méndadac niñqelizu?

¹⁰ Wañu saméñ 7 imi ic 4,000 sécgé énécmiyuguc neñgeñ dahec metocgégic?

11 Samén niñ ménda zézua, nén Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac yis niñac galeñ memu niñac zézua imi némac niñ ménda niñasarizu?

12 Imuhuc zéyu yis saméniguc haianzu imuac galeñ memu niñ ménda zéyec, nén Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac paken ac niñac imuhuc zéyec imi niñasarigic.

Petero Yesuac héniaya ninzéhéma zéauyec.

13 Yesu Kaisarea Filipi baec tasiaiguc haréma tohotoho ichéra qesiénécmima zéyec; Ic embac ienen Icac Nañawac méré zéanzu?

14 Qesiénécmiyu melemma zégic; Tosara imi doku naec haka ic Yohane zéanzu, tosara imi Elia, Tosaranén Yeremia me Anutuac tilin tilin ic ionarunec mén zéanzu.

15 Imuhuc zégic qesiénécmima zéyec; Wañu enaoc, nuac niñac méré zénéñanzu?

16 Imuhuc qesiénécmiyu Simon Peteronén zéyec; Gi imi Kristo, Anutu kekecyaguc iwac Naña.

17 Imuhuc zéyu Yesunén melemma zéyec; Yohaneac naña* Simon, gi imi mériañgaguc! Zézan imi séwi zéma sac igucnec hahaya qahac, nén kurumeñ Mañgocnanén zéhicñi génzac.

18 Imuac gézéwa niña, gi imi Petero† wañu zamanziñ imuac qahaiguc hénaoriña meyacgéman. Wañu humumia ionac baec dumuña imuac kuhanén méndagucnec onogicmac.

---

* **16:17:** Girik aciguc; Bayohane. † **16:18:** Neñañ aciguc zamanziñ.

19 Waŋu ni kurumeŋac héngalen amawac nagu auauyawac kuha imi gi gémman. Némac iwawai baeciguc zikina kurumeŋiguc momacnec zikizikia wammac. Waŋu némac iwawai baeciguc hulacna kurumeŋiguc momacnec hulachulara wammac.

20 Imuhuc zéma eŋeyaoc Kristo‡ wanzac imi méŋac méŋ ménda énézému niŋac tohotoho ichéra zéseli énécmiyec.

Yesunéh eŋeya humuc zéma humuc igucnec yacyac imuac bian ac zéyec.

21 Nalé imuaru hénima i Yerusalem keŋu ic kuneh zéma hofac oo ic kiwahécgina zéma héna acac kiwi ic ionac méraiguc emma qenzen manzen sasala mihicŋiyu qegic humuyu ai meme haréwéc waŋu humuc igucnec qelima yacmacac hezac imi tohotoho ichéra zéasari énécmiyec.

22 Imuhuc énézéyu Peteronéh wagicma qizizihgéma kemma ac yomuhuc zémiyec; Miŋ kewuna, goiga héina, haka imuhucya méndagucnec hicŋigémmac.

23 Imuhuc zéyu Yesu imi liliŋgéma Petero ézéyec; Biri miŋina, andénaiguc kemma nanna. Gi imi tisuqisurac qaméh, nuac hénana hézicgé nénzah; Gi imi Anutuac ewa siŋ ménda méndacma ic onac ewa siŋ méndaczah.

24 Imuhuc zéma duŋa tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ic méŋnéh ni méndac némmah zé eŋeya qaecgé amuma eŋeya ic héngenah wéndaraya huama méndac némmac.

‡ 16:20: Me Hebiraio aciguc; Mesia.

²⁵ Ic ménéj kekecyá aṅgétiyu sohomac, néj nuac niṅ wamma kekecyá waimac imi mihicṅjmac.

²⁶ Ic ménénéj baecac iwawai momac yanda aṅgétiyuguc duṅa kekecyá sohomac imi némacnéj iwac muru hiabia wammac? Me némacnéj kekecyawac kitiwa hia kumacac séc wammac?

²⁷ Icac Naṅa imi Maṅgocyawac edamuiguc kua meme uṅahéra iniguc hama wawaṅ memegina-wac séc kitiwa ku énécmimac.

²⁸ Imuac hélacnec énézézua, yomi nanzu onac murunec tosara eneṅ ménda humugicnec Icac Naṅa imi Ic Kewu qac buṅayaguc hamac.

17

Yesuac kic tanera imi melemma tanera ménj waṅec.

¹ Ai meme 6 tecgéyu Yesunénéj Petero, Yakobo zéma Yakoboac munia Yohane onagiru baec boṅaiguc eṅacnec eṅjic.

² Waṅu kicginaiguc tanera ménj waṅec. Kic ségéria imi kaiwe ésécnec asariyu, séwi usuya imi asac mararaṅ yanda ésécnec waṅec.

³ Waṅu ninzu, Mose zéma Elia hicji énécmima Yesuguc ac waṅjic.

⁴ Peteronénéj haka imi hémma Yesu yomuhuc ézéyec; Miṅ Kewunina, neṅaṅ you kecziṅ imi nimba hiabia wanzac. Siṅganénéj imuac waṅu hali haréwéc meni, ménj guac, ménj Moseac, ménj Eliawac wammac.

⁵ Imuhuc zémanec naṅu, ninzu, hosusu asah-agucnéj hoturu énécmiyec. Waṅu ninzu, ewa ménj hosusu igucnec yomuhuc zéyec; Youmi imi

nena Naŋ sorocna. Iwac niŋ ségiségi yanda wanzua. Imuac ara niŋtoho wammu.

⁶ Tohotoho ichéra ieneŋ imuhuc nimma bacgina kunenŋ yanda yandiyu baeciguc mama sicgéma kicgina musaŋgéma hegic.

⁷ Waŋu Yesunéŋ hosucginu hama onosima zéyec; Yacgic, bacgina ménda yandiyu.

⁸ Imuhuc zéyu kicgina hima meyacma héŋgic ménŋ qahac, néŋ Yesunéŋ sac naŋu héŋgic.

⁹ Boŋa igucnec mawiŋ zé mama Yesunéŋ zéseli énécmima zéyec; Haka deguc héŋzu imi ménda énézégicnec keŋkecma Icac Naŋa humuc igucnec yacmac.

¹⁰ Zéyu tohotoho ichéra ieneŋ qesimima zégic; Imuhuc waŋu némac niŋac héna acac kiwi ic ieneŋ Elianéŋ walac hamacac hezac zéanŋu?

¹¹ Yesunéŋ acgina melemma zéyec; Imi hélacnec, Elia hama iwawai moczoŋ héiqeli wammac.

¹² Waŋu énézéwa niŋgic Elia imi bec hayec. Waŋu ieneŋ ménda héŋtegitma siŋginawac iwawai hénia hénia wammigic. Imuhuyanec Icac Naŋa imi acguc méraginaiguc emma qenzen manzen nimmac.

¹³ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneŋ doku naec haka ic Yohaneac zéyec imi niŋasarigic.

Yesunéŋ merac ménŋ uŋa biriaguc mehiaru-miyec.

¹⁴ Waŋu ic embac tuŋ ionac muru keŋgic ic mérnéŋ Yesuac muru hama wésiaiguc simiŋ héimiyec.

15 Waŋu yomuhuc zéyec; Miŋ Kewu, nuac naŋnawac niŋ ewaga biriyu, humuc turucya gelec malec qahac wammiyu naléya naléya gericiguc me dokuiguc hiŋgacanzac.

16 Tohotoho ichécga ionac muru wagicma hawa ienen mehiaru mimuac séc qahac waŋec.

17 Imuhuc zéyu Yesunéŋ melemma zéyec; Oh! hiçŋisai yomi ninzén ninzénŋina qahac, kaiziliweŋ ginaguc imi, nalé dahecac séc kechoruma ini bisiqatén waŋ énécmimaŋ? Ic merac imi you nuac muru wagicma hagic.

18 Imuhuc zéyu wagicma hagic Yesunéŋ uŋa biria ac geriwaguc wammiyu ic merac iwac murunec éréma hama keŋec. Waŋu imuarunec mia merac imi hiaruyec.

19 Waŋu tohotoho ichéra ienen Yesu eŋeyacneciguc élérnec hiçŋimima qesimigic; Némac niŋac nini uŋa biria nesimiwiŋac séc ménda waŋec?

20 Qesimigic melemma zéyec; Ini ninzén ninzénŋina moczoŋ komocdiadac imuac niŋac nesimuac séc qahac waŋec. Ac hélawac zéwa niŋgic, ini ninzén ninzénŋina komocdiadac saiwa gocmia séc késa kecmu imi baec boŋa yomuac mia yomuacnec yacma eri kenna zégic hia yacma kemmac. Onac muru iwawai ménŋ osiosiya ménda wammac.

21 Waŋu imuhucya imi nene zikima zéwelec ménda wammuiguc imi waima kemmacac séc qahac.

Yesu imi eŋeya humuc zéma humuc igucnec yacyac imuac muŋguc biaŋ ac zéyec.

²² Waᅇu Galilaia baeciguc eᅇawu haréma imuaru Yesunéᅇ yomuhuc énézéyec; Icac Naᅇa imi andé qemigic ic ionac méraiguc emmac.

²³ Eᅇu qegic humumac. Waᅇu ai meme haréwéc waᅇu humuc igucnec meyac mimia wammac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneᅇ ewa biri kuneᅇ yanda waᅇgic.

Yesu zéma ocmuᅇ téréyawac takis.

²⁴ Yesu zéma tohotoho ichéra eneᅇ Kafanaum ama areᅇa yandaiguc harégic ocmuᅇ téréyawac ai yawuᅇac takis meme ic ieneᅇ Peteroac muru hama qesimigic. Kiwi icgina imi ocmuᅇ téréyawac takis* ménda haianzac me?

²⁵ Zéyu, Peteronéᅇ haianzac zéma ama qeriguc éreyu Yesunéᅇ bec niᅇtegicma yomuhuc qesimiyec. Simon, gi dimuhuc ninzaᅇ? Mérac murunec baecac ic kewu ieneᅇ takis meanzu? Naᅇhécgina ionac murunec me tosara ionac murunec?

²⁶ Qesiyu Peteronéᅇ melemma zéyec; Tosara ionac murunec. Imuhuc zéyu Yesunéᅇ zéyec; Imuhuc waᅇu naᅇhécgina ieneᅇ eᅇ kecmu.

²⁷ Waᅇu imuhuc wanni niᅇgic biriwac niᅇac, imuac zékéᅇgic kemma hawic gilina lambéc méᅇ walac kimac imi héréna éreyu kuaya mesacgéma

---

* **17:24:** 2 Dirakima; Ic méᅇac ai meme momacgucac ai boᅇa imi 1 Dirakima, waᅇu Yuda ic imi miᅇ séc ocmuᅇac takis yawuᅇ séc 2 Dirakima haiangic. Imi mia Izipte baec igucnec éréma Sainai baec boᅇaiguc zaᅇgégina olongic nalé imuarunec héniᅇma kekecgina angéᅇ tiénécmiyec Anutuac muru kekecginawac boᅇa zéma haiangic.

hénna qeriaiguc soukiwa gocmia momacguc†
 heyu mema kemma geŋga zéma nuac buŋa haina
 hiŋgaru.

18

Ic eŋeŋa héla.

¹ Nalé imuaru tohotoho ic eneŋ Yesuac ho-
 sugéma zégic; Mérénéŋ kurumeŋac héŋgaleŋ
 ama areŋa yandaiguc kuneŋgina wanzac?

² Imuhuc zégic merac komoc ménŋ qarū hayu
 oporu suginaiguc naŋec.

³ Naŋu yomuhuc zéyec; Ni hélacnec énézézua,
 ini qerigina melemma nambérac ionac séciguc
 ménda wammu imi, kurumeŋac héŋgaleŋ
 amaiguc ménda keremmu.

⁴ Imuac bec mérénéŋ merac komoc yomuhucya
 éséc memaamuma kecmac iminéŋ mia kurumeŋ
 amaiguc kuneŋgina wammac.

⁵ Waŋu mérénéŋ ménŋ nambérac komoc
 yomuhucya nuac qacnaiguc héihéré mizac imi
 mia ni héihéré nénzac.

Képésicac ewa ewa.

⁶ Waŋu mérénéŋ ménŋ merac komoc komoc
 ni ninzéŋgé nénzū ionac sugina igucnec
 ménŋ hinocgémiyu késpedesic wammaciguc ic
 hinocgémiyec imi mia déméŋaiguc hoc yandanéŋ
 qatémima konduniguc giligic dumuniguc
 hiŋgacmac imi bakia efefia wanzac.

---

† **17:27:** Girik aciguc; Statira imi soukiwa golinéŋ memeya.
 Waŋu 4 Dirakimawac séc waŋu ic éréhécac ocmuŋ takis imuac
 séha wanzac.

⁷ Yei ewa biric yandanéh manam batuc ai niḡac baeciguc heanzac! Manambatuc imi hamacac hezac, néh méḡnénéḡ méḡ manam batuc waḡ énécmimac iwac muru imi saec hemimac.

⁸ Imuac méraganéḡ me hénaganéh manam batuc waḡḡeḡu hericma gilina keḡu. Waḡu puriḡnéḡ kekec seliiguc kerembésémaḡ iminéḡ niḡna efefia wammac, néh héná méraga éréhécnec geric hémbénaḡaiguc giligic hiḡḡacbésémaḡ iminéḡ niḡna réwéria wammac.

⁹ Imuac kicganéh manam batuc waḡḡeḡu képésic waḡanzaḡiguc kicga néfindiḡéma gilina kemmac. Kicga momacgucnéḡ kekec hémbénaḡaiguc kerembésémaḡ iminéḡ guac hia wammac. Waḡu kicga éréhécnec geric siaiguc giligic hiḡḡacbésémaḡ iminéḡ niḡna réwéria wammac.

Rama rouc wawaḡawac qelumbec ac.

¹⁰ Técgina nimma kecgic, nambérac komoc komoc yomuhucyawac niḡḡic mamaya wambac niḡac. Zéwa niḡḡic, ionac kua meme uḡagina imi kurumeniḡuc nalé séc kurumeniḡ Maḡḡocnawac kic ségéria hémma kecanzu.

¹¹ Icac Naḡanéḡ rouc wamma kekec képésicgina igucnec metecgé énécmimaḡ zé hayec.

¹² Deic niḡzu? Ic méḡ ramaya 100 hemizac zéwiḡ. Waḡu suginaiguc méḡnéḡ sohoma kemmaciguc ramaya 99 imi onoporu naḡḡic baec boḡaiguc kemma rama sohojec imi ménda mihiḡimaḡ?

¹³ Ni hélacnec énézézua sohojec imi mihiḡizaciguc imuac niḡ mia 99 ménda sohogic

ionac niñac ségiségi wanzac imuac séha ogicqogic wamma ségiségi yanda wammac.

¹⁴ Imuhucyanec Mañgocgina kurumeñiguc keczac iwac kiwaiguc komoc komoc yomi ionarunec méñnéñ méñ birima qahac wammac niñac ewa siña ménda hemizac.

Ic méñac késpedesic zégési mimia.

¹⁵ Hénaoriñ ionarunec alaga méñnéñ késpedesic wañ gémmaciguc kemma ekacneciguc késpedesicya imi ézéna hémmac. Wañu acga ninzaciguc imi alaga biria igucnec muñguc wagiczañ wanzac.

¹⁶ Wañu acga ménda ninzaciguc, ic momacguc me éréhéc oragicna eñawu kemma héipuc ic éréhéc iorac kuagiranéñ alagawac ara momacguc momacguc meseligid ménda qaecgémac.

¹⁷ Wañu ewa seli wamma acgina ménda nimmaciguc hénaoriñ énézégic nimmu. Wañu hénaoriñ ionac ac imuhucyanec ménda nimmaciguc, ic enia me takis meme ionac wañ énécmiwu ésécnec wammimu.

¹⁸ Ni hélacnec énézézua, némac iwawai ini baeciguc zikimu imi kurumeñiguc zikizikia wammac. Wañu némac iwawai baeciguc hulacmu imi kurumeñiguc hulachulara wammac.

¹⁹ Wañu muñguc énézéwa niñgic, baeciguc onarunec éréhécnéñ iwawai méñ niñac ewa momac wamma qesimaoc imi Mañgocna kurumeñiguc keczac inéñ niñu moczoñ orac muru wandac wandara wammac.

²⁰ Wañu éréhécnéñ me haréwécnéñ nuac qacnaiguc tocgézu imi ni acguc imuaru sugcinaiguc keczua.

Képésic waiwaiyawac haka.

²¹ Waŋu Peteronéh Yesuac hama yomuhuc qe-siyec; Miŋna, alananéh biria waŋnéŋu hatac da-hec kápésicya waimimaŋ? Keŋkecma hatac 7 imuac séc waimimaŋ?

²² Qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Gézéwa niŋna, hatac 7 sac qahac, néŋ tunj 70 imi arec 7 imuac séc waimiwésémaŋac zézua.

²³ Imuac kurumenac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi ic kewu mén welenj qeqhéra iniguc taségina héimindiŋi wammaŋ zé waŋec ésécnec.

²⁴ Ic kewu imi héimindiŋi ai imi héniyec. Héniyu ic mén iwac muru taséya 10 tausenj Talanti* hemiyec imi wagicma érégic.

²⁵ Waŋu ic iwaru soukiwa mén ménda hemiyu kumacac séc qahac waŋec. Imuac niŋac ic kewunéh ic imi eŋeya zéma iniŋ merachéra zéma iwawaiya hemiyec imi moczonj haigic boŋ megic soukiwa iminéŋ tasé imi kumac niŋ zéyec.

²⁶ Imuhuc zéyu welenj qeqe ic imi wésiaiguc mama sicgémima welecma zéyec; Bénzénj mambéc waŋnéna ni taséna moczonj kugémmaŋ.

²⁷ Imuhuc zéyu welenj qeqe ic iwac miŋinanéh ewa biric wamma tasé imi audacma waimiyu keŋec.

²⁸ Waŋu ic iminéŋ mama kemma ai ic momacya mén taséya 100 Denarion† hemiyec imi mihicŋima déméŋaiguc késama melanzima zéyec;

---

* **18:24:** 1 Talanti imi soukiwa golinéh memeya, ic ménac ai meme momacgucac ai boŋa 1 Denarion imuac 6,000 ogicma eeyaguc waŋec. † **18:28:** 1 Denarion imi ic ménac ai meme momacgucac ai boŋa imuac séha.

Guac tasé nuac muru hegénzac imi kuma néna.

²⁹ Waņu ai momacya imi ic iwac héniaiguc mama simiņ hémima welecma zéyec; Bénzēņ mambéc waņnéna kugémmaņ.

³⁰ Waņu imuac ménda wamma taséya kudacmaguc mamac niņac hésa amaiguc oporec.

³¹ Waņu ai ic tosara ieneņ haka hicņiyec imi hémma niņgic biri qiria waņu kemma haka hicņiyec imi moczoņ miņgina ézédacgic.

³² Imuhuc zégic miņginanéņ ic imi qaru eņū yomuhuc ézéyec; Gi welen qeqe biria kétik téņgēņ! Welec néna guac tasé imi moczoņ audari.

³³ Neņ guac waņi ésécnec gi acguc ai momacga goiya hémiwésémaņac ménda heyec me?

³⁴ Imuhuc zéma hazéc yanda wamma taséya imi kudarū hulacmimu niņac hésa ama galēņ ionac méraginaiguc oporec.

³⁵ Imuac niņac méņnéņ méņ alaginawac késpedesic imi ewa qeriginanéņ ménda waimimuiguc kurumeņ Maņgocnanéņ imuhucyanec mia waņ énécmimac.

19

Eu iniņac hēna dindiņa.

¹ Yesu ac imi zéyu tecgéyu Galilaia baec waima Yodan doku nēwéc Yuda baec suciguc keņec.

² Keņū ic embac tuņ yandanéņ méndacmima keņgic baec imuaru hafiginaguc imi mehiaru énécmiyec.

³ Waŋu Farisaio ic ieneŋ hama batucgéma qe-sigic; Ic méŋnéŋ hénia imuac me imuac iniŋa hia waimimacac hénia méŋ hezac me?

⁴ Zégic melemma zéyec; Mihicŋi mihicŋi miŋinanéŋ hénihéniaiguc ic momacguc zéma embac momacguc meérecmima ac yomuhuc zéyec imi ini ménda oloŋniŋanzu?

⁵ Hénia imuac niŋac icnéŋ neŋgoc maŋgocya wai érecmima kemma iniŋawac muru qékétayu éréhécnéŋ momacguc wammaoc.

⁶ Imuac iereŋ imi éréhéc qahac, néŋ séwi momacguc, imuac Anutunéŋ toroqe érecmiyec imi icnéŋ ménda méndéŋ érecmimu.

⁷ Imuhuc énézéyu ieneŋ yomuhuc zégic; Waŋu hénia némac niŋac Mosenéŋ héric amuamuyawac kiwi omima mélina keŋu zéyec?

⁸ Imuhuc zégic, Yesunéŋ melemma énézéyec; Mosenéŋ ewa qerigina selia imuac niŋ wamma wai énécmiyec, néŋ hénihénia igucnec imi imuhuc qahac.

⁹ Ni énézézua, mérénéŋ méŋ iniŋa saŋgima haka biria ménda waŋeciguc hénia tosara niŋac waimima embac méŋ memac imi kaisero wanzac.*

¹⁰ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneŋ yomuhuc ézégic; Ic méŋnéŋ iniŋaguc hénia ac imuhucya tohomacac hezaciguc embac ménda mema kecmac iminéŋ hia wammac.

¹¹ Zégic Yesunéŋ melemma zéyec; Ac imi ic momac yandanéŋ niŋtohomuac séc qahac, néŋ

---

* **19:9:** Kiwi méranéŋ ooya tosaraiguc; Kaiseroiguc opoczac tanec wanzac.

imuhuc meénécmimia sac imuhuc wammu.

¹² Ic tosia ieneŋ neŋgoc héri igucnec héfiŋ wamma hicŋianzu. Waŋu mén imi icnéŋ waŋ énécmigic héfiŋ wamma kecanzu. Waŋu tosia ieneŋ kurumeŋac héŋgaleŋ ama niŋac eŋaoc héfiŋ ic ésécnec wamma kecanzu. Ac imi tohomuac séc imi eneŋ hia tohomu.

Yesunéŋ nambérac komoc komoc zéhiaru énécmiyec.

¹³ Waŋu Yesunéŋ méria orucginaiguc haima zéwelec énécmimac niŋ ic embac tosara ieneŋ nambérac komoc komoc onagicma hagic tohotoho ichéra ieneŋ qetali énécmima ac waŋ énécmigic.

¹⁴ Imuhuc waŋgic Yesunéŋ yomuhuc zéyec; Nambérac komoc komoc imi wai énécmigic nuac hagic, neuŋ ménda héiénécmigic. Kurumeŋac héŋgaleŋ ama imi komoc komoc imuhucya ionac buŋa wanzac.

¹⁵ Imuhuc zéma méria ionac orucginaiguc hai énécmimaŋac baec imi waima keŋec.

Sac qeli sokiwa yandayaguc.

¹⁶ Waŋu ninzu? Ic ménéŋ iwac muru hosuru hama yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic, ni némac haka hiabia wamma kekec hémbénaŋa imi memaŋ.

¹⁷ Zéyu Yesunéŋ yomuhuc zéyec; Némac niŋ haka hiabiawac qesinéŋzaŋ? Hiabia wanzac imi momacguc sac keczac. Waŋu gi kekec hémbénaŋaiguc keremmaŋ zé wanzaŋiguc imi hena ac tohowésémaŋ.

¹⁸ Imuhuc zéyu zéyec; Némac hena ac niŋac zézaŋ? Zéyu Yesunéŋ melemma zéyec; Ic ménda

qehumuwéséman. Kaisero ménda wambéséman. Kowu ménda mewéséman. Héipuc ac ikora ménda zéwéséman.

¹⁹ Neṅgoc maṅgocga eegira héiwéséman. Waṅu geṅga siṅ niṅamuanzaṅ éséc nec alaga siṅ nimmiwéséman.

²⁰ Zéyu zéyec; Ni imi moczoṅ tohodacma kecanzua, imuac némacnéṅ mén nuac muru ménda sécgézac?

²¹ Imuhuc zéyu Yesunéṅ ézéma zéyec; Gi solaṅaniman zé kemma hinac iwawaiga imi haina boṅa megic soukiwa iminéṅ maqeqeya énécmiwéséman. Imuhuc wanna kurumeṅiguc iwawai eeyaguc hegém mac. Waṅu geṅga imi hama ni méndac némbéséman.

²² Imuhuc zéyu ac imi nimma ic merac imi hinac zéma soukiwaya yanda hemiyec imuac niṅ ewaya biriyu keṅec.

²³ Keṅu Yesunéṅ tohotoho ichéra énézéma zéyec; Ni hélac nec énézézua, ic hinac yanda ginaguc ieneṅ kurumeṅac héngalen amaiguc kerembiṅ zé osimu.

²⁴ Ni muṅguc énézézua, kamele yaṅnéṅ qodu kifajaiguc kereṅkereṅa imi bénzéhac, néṅ ic hinac yanda ginagucnéṅ Anutuac héngalen amaiguc kereṅkereṅa imi osiosiya.

²⁵ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneṅ nimma bacgina kuneṅ nec yandiyu zégic; Imuhuc waṅu mérénéṅ aṅgéṅ timimiawac séc wammac?

²⁶ Zégic Yesunéṅ inicma énézézec; Imi ic eneṅ memuac séc qahac, néṅ Anutuguc imi iwawai moczoṅ yanda medac medara.

27 Imuhuc zéyu Peteronéñ melemma zéyec; Ninzañ, nini méndac gémbin zé iwawai moczoñ waidariñ, imuac némac iwawai késawiñ?

28 Qesiyu Yesunéñ énézéyec; Hélañec énézézua, baec yomuac hainetec wawaña naléiguc Icac Naña imi eneya edamuya imuac ic kewu tataraiñguc tacmac imuaru méndac néñanžu ini imi momacñec tatic 12 imuaru tacma Israelac kisiñ 12 imi niñgésima galenğé énécmimu.

29 Wañu mérénéñ mén nuac qacnawac wamma amaya me dara munia me nauña me neñgoc mañgocya me merachéra me baec aiya waizaciguc imuhucya imi 100 imuac séc ogicma mema kekec hémbénaña imi mératéc memu.

30 Néñ walac wanzu ionarunec sasalanéñ andia wammu. Wañu andia wanzu ionarunec sasalanéñ walac wammu.

20

Waiñ aiiguc ai meme imuac qeqaiñ ac.

1 Kurumeñac héngalen ama areña yanda imi ai miñina méñnéñ waiñ aiyaiguc ai memu niñac ai ic énépésimañ zé siñunec yanda yacma keñec ésécñec.

2 Kemma ai meme momacñguc imuac boña Denarion* momacñguc eñac eñac énécmimañ zéyu ewa momac wañgic méli énécmiyu waiñ aiyaiguc kereñgic.

3 Wañu siñunec 9 kiloc séc wañu nénnagémba sombeñguc kemma ic tosara iniru eñ nañgic

---

* **20:2:** Romawac soukiwa; ic méñac ai meme momacñguc ai boña imuac séha.

⁴ yomuhuc énézéyec; Ini acguc nuac waiṅ ai-iguc kemma ai megic boṅa séhaiguc énécmimanṅ zéyu nimma kereṅgic.

⁵ Waṅu 12 kilok zéma maria 3 kilok imuac séc imuaru muṅguc kemma imuhuyanec waṅec.

⁶ Waṅu maria 5 kilok séc waṅu kemma iniru ic tosara muṅguc ai qahac eṅ naṅgic yomuhuc énézéyec; Némac niṅac kaiwe herec ai ménda mema eṅ nanzu?

⁷ Zéyu melemma zégic; Méṅnéṅ méṅ ai icac ménda nénépésizac. Zégic ini acguc nuac waiṅ aiiguc kereṅgic zéma énézéyu kereṅdacgic.

⁸ Ama siṅima hayu ai miṅinanéṅ hama galeṅgina ézéma zéyec; Ai ic unuruna tetecgiaiguc hazu ionac murunec hénima ai boṅa énécmina keṅkecma walac hazu ionac énécmina tecgémac.

⁹ Zéyec séc waṅu maria 5 kilok imuaru hagic ieneṅ hama Denarion momacguc momacguc késagic.

¹⁰ Késagic walac walac hagic ieneṅ hama hémma boṅgina meemma nénécmiyu késawiṅ zéma niṅgic, néṅ ini imuhucyanec Denarion momacguc sac eṅac eṅac énécmiyu késagic.

¹¹ Imuhuc késama ai miṅinawac ṅindic ṅunduc ac zéma ac yomuhuc zémigic;

¹² Anduguc hagic ieneṅ kaiwe kiwa 1 aua sac ai mezu. Waṅu neneṅ mia ai yéwéria ai meme momacgucac séc kaiwe geriwaiguc namma meziṅ, néṅ ionac aigina boṅa imi nonac séc énécmizaṅ.

¹³ Imuhuc zégic ai miṅinanéṅ ionarunec méṅ yomuhuc ézéyec; Ala Denarion momacguc niṅac

acnira ménda zikizic me? Ni késpedes ménj ménda wanjénzua.

¹⁴ Imuac bonjgawac mema kenna, andu hagic ionac aigina bonja onac séciguc énécmimanj iminénj ewa sijna wanzac.

¹⁵ Nena iwawainanénj ewa sijnawac wammañac héna ménda hezac me? Hakana hiabia imi kicginanénj hémma nimbupuc wanzu?

¹⁶ Suruc imuac séc andianénj walac wammu, wanu walacnéj andia wammu.†

Humuc igucnec yacyacwac zéyu hatac haréwéc wanec.

¹⁷ Wanu Yesu imi Yerusalem kemmanj zé kemma hénaiguc tohotoho ichéra 12 enjacnec énépésima yomuhuc énézéma zéyec;

¹⁸ Ninzu, neñanñ Yerusalem enziñ. Imuaru Icac Naña imi hofac oo ichécgina zéma héna acac kiwi ic ionac méraginaiguc opocgic ienenñ humucac buñawac zétecgé mimu.

¹⁹ Wanu zédesi wammima hihilocnéj qericma gema ic héñgeña wéndaraiguc qegic humumac niñ ic enia ionac muru melenjmigic kemmac. Wanu ai meme haréwéc wanu humuc igucnec yacmac.

Sebedeac iniñanénj nanjhérerawac niñac Yesu zéwelecmiyec.

²⁰ Nalé imuaru Zebedaioc iniñanénj nanjhéréra iriguc hama Yesuac muru sicgémima iwawai ménj niñac welecmiyec.

---

† **20:16:** Kiwi méranénj ooya tosaraiguc; Sasala unuruyec, néñ éréhécnéj ménj anjé tiénécmiyec.

21 Welecmiyu ézéma zéyec; Gi némac iwawai niḡac wanḡaḡ? Zéyu embac iminéḡ yomuhuc zéyec; Nuac naḡhércna yomi niḡércmina guac héḡgaleḡ ama areḡ yandaiguc méḡnéḡ héiḡaiguc méḡnéḡ kanagaiguc tacmaoc.

22 Imuhuc zéyu Yesunéḡ melemma zéyec; Ini hénia ménda nimma imuhuc qesinéḡzu. Ni doku howuraguc nemaḡ zé wanḡua imi iri hia nemaoc?‡ Zéyu zéyoc; Imi sécnira.

23 Zéyic Yesunéḡ zéyec; Imi hélacnec, iri doku howuraguc nemaḡ imi nemaoc, néḡ héinaiguc zéma kananaiguc tatara imi neḡ niḡérc mimi-awac ménda henéḡzac. Tatac imi mérac méré maḡgocnaḡnéḡ mézézéḡgé érécmiyec iorac buḡa wammac.

24 Imuhuc waḡḡic tohotoho ichéra 10 ieneḡ ac imi nimma dara munia iorac niḡḡic biriyec.

25 Waḡu Yesunéḡ unuruyu hagic énézéyec; Ic enia ionac galeḡhéccḡina ieneḡ siḡḡinawac galeḡgé énécmianzu. Waḡu ic kuneḡ héccḡina ieneḡ ic kewu waḡ énécmianzu imi ini hia niḡzu.

26 Néḡ sugcinaiguc imi imuhuc qahac, néḡ onarunec méḡnéḡ méḡ kuneḡḡina wammaḡ zéma sugcinaiguc weleḡ qeḡe kecmac.

27 Waḡu mérénéḡ méḡ walac wammaḡ zé wanḡaciguc weleḡ qeḡe icḡina wammac.

28 Icac Naḡa imi weleḡ qemimu niḡac ménda mayec, néḡ weleḡ qeénécmimaḡ zé mayec. Waḡu eḡeya kekecyā ic embac sasala ionac énécmima doegina memaḡ zé mayec.

---

‡ 20:22: Kiwi méréanéḡ ooya tosaraiguc; Doku naec haka waḡ némmu imi waḡ énécmiḡic hia naecmu?

Kic hilic éréhéc mehiaru érécmiyec.

²⁹ Wañu ieneñ Yeriko ama areña yanda waima keñgic imuaru tuñ yanda Yesu méndacmima keñgic.

³⁰ Keñgic, ninzu, kichilic ic éréhécnéñ héna giñgiñaguc tacma niñic Yesu imi hama orogicma keñu qacma zéyoc; Miñ Kewunira Dawidiac qeli, wéséga niñ nérécmima.

³¹ Imuhuc qaric, ic tuñ ieneñ ac geriwaguc wañ érécmima qetali érécmima acgira qaimac niñac ac wañérémicic, néñ iereñ muñguc yanda qacma zéyoc; Miñ Kewunira, Dawidiac qeli, wéséga niñ nérécmima!

³² Qaric Yesu tilanzima namma ururuma zéyec; Iri némacac wañ érécmimañ niñac wanzaoc?

³³ Qesi érécmiyu zéyoc; Miñnira, niri kicnira hima hémbi niñac wanzic.

³⁴ Imuhuc zéyic Yesunéñ ewa biric wañ érécmima kicgira osiyu imuarunec kicgira hima Yesu méndaroc.

21

Yesu Yerusalem enu hériañ memigic.

¹ Yesu zéma tohotoho ichéra ieneñ Yerusalem hosuraiguc keñgic nalé imuaru, Oliwa boñaiguc Betfage ama areña taru imuaru keremma Yesunéñ tohotoho ichéréra éréhéc méli érécmima yomuhuc zéyec;

² Iri eri wéségiraiguc ama areña taczac imuaru kemma nalé idacmuarunec donki méñ merawaguc qatégic nañic iricmaoc. Iricma imi hulacma oragicma nuac muru hamaoc.

³ Wañu mérnénj ara mérj érézémuiguc Miñ Kewunénj imuac niñac wanžac imuhuc zéyic imuarunec doñki éréhéc imi méli érécmimac.

⁴ Wañu imi moczoñ kua meme ic mérñac ackuažéc yomuhuc zéyec imi hélaguc wammac niñac imuhuc hicñiyec;

⁵ Béracna Zion yomuhuc ézégic; Hénna! Ic kewuganénj guac hazac. Inénj gum bénzénzénj wamma doñki qahaiguc tacma hazac, doñki merawa qahaiguc.

⁶ Wañu tohotoho ic éréhéc ierenj kemma Yesunénj érézéyec séc wañoc.

⁷ Wamma doñki zéma merawa imi oragicma hayic séwi usugina imi iorac qacgiraiguc lémbécgic Yesu imuac qacgiraiguc tarec.

⁸ Wañu ic embac tuñ yandanénj malekugina hetecgéma hénaiguc lémbécgic keñec. Wañu tosanénj ic hawa harénaguc imi kuma hénaiguc témbécgic.

⁹ Wañu ic tuñ yanda walac andu wammima keñgic imi enenj yomuhuc zéma hériañ haimigic; Ohec wahec! Dawidiac qelia! Ohec wahec! Mériañgaguc, Miñ Kewuninawac qaraiguc hahaya! Ohec wahec, kurumenj ouac ouyaguc!

¹⁰ Wañu hama Yerusalem kereñu ama miñina momac yanda ienenj aurima welicgéma qesima zégic; Ic yomi mérénénj?

¹¹ Qesigic ic tuñ yandanénj énézéma zégic; Yomi kua meme ic Yesu, Galilaia baec Nazarete ama arenja igucnec.

Yesunénj ocmuñiguc haka biria wañgic nesi énécmiyu madacgic.

¹² Yesunéh ocmuñ téréyaiguc emma imuac sombeniguc iwawai nénnagémba wamma nanjic imi nesi énécmima soukiwa meamugic ionac zae zéma kembo nei haigic ionac tatac imi melenju madarec.

¹³ Imuhuc wamma yomuhuc énézéyec; Ac kiwi yomuhuc oyecac hezac; Nuac amana imi zéwelec welecac ama zému zéyec, néñ ini imuhuc wanjic kowu nene ionac banec ésécnec wanjac.

¹⁴ Wanju kic hilic zéma ic puriña ienenj ocmuñ téréyaiguc iwaru hagic mehiaru énécmiyec.

¹⁵ Wanju hofac oo ic kiwahécgina zéma héná acac kiwi ic ienenj haka welic welicgia Yesunéh wanec imi zéma nambérac ienenj ocmuñ téréyaiguc qacma, Ohec wahec, Dawidiac qeli! zégic inicgic qerigina biriyec.

¹⁶ Wanju qesima zégic; Gi nambérac ienenj némac ac zézu imi hía ninzanj? Imuhuc zégic, Ninzua zéma énézéyec; Ini imi ac yomuhuc hezac imi ménj ménda olongic? Nambérac zéma namu nene ionac kuaginaiguc mepé qepési hai énécminec.

¹⁷ Imuhuc zémaguc wai énécmima ama arenja yanda deminjacuc imuacnec mama kemma Betania ama arenjaiguc kemma sinjiya imuaru kerec.

Yesunéh fik ic saec ac wammiyu humuyec.

¹⁸ Sinjunec ama arenja yanda imuaru lilingéma kemmanj zé kemma hénáiguc nene niñac wanec.

¹⁹ Imuhuc wamma héñu héná ginjiniaiguc fik ic ménj nanju imuaru kemma hocma héla ménj qahac, néñ harénja sac hémma fik ic imuac zéyec; Nalé tetcgia qahac guarunec héla ménj ménda

hicñimac. Imuhuc zéyu fik ic imi nalé imuarunec humuyec.

²⁰ Tohotoho ichéra ienen haka imi hémma welicgéma zégic; Fik ic yomi dimuhuciguc focdac humuzac?

²¹ Zégic Yesunéñ acgina melemma énézéyec; Ni hélacnec énézéua, ini ewa éréhéc ménda wamma ninzégému imi haka fik ic imiguc hicñiyec imuhucya sac qahac, néñ baec boña yomuac niñ yacma kemma konduniguc hinjacna zégic imi acguc hia hicñi énécmimac.

²² Ini zéwelec aiguc iwawai imuac me imuac ninzégéma zéwelecgic imi moczoñ niñénécmiyu medacmu.

²³ Wañu kenkecma Yesunéñ ocmuñ téréyaiguc emma ackuazéc ku énécmima keru hofac oo ic kiwa hécgina zéma galeñ ienen iwaru kemma yomuhuc zéma qesimigic; Gi némac kuc buñanéñ ai imi meanzañ? Mérénéñ kuc buña imi géñec?

²⁴ Zégic Yesunéñ ac yomuhuc zéma melen énécmiyec; Ni acguc ac momacguc qesi énécmiwa nézégic nimmaguc neñ imuhucyanec némac kuc buñaguc ai yomi meanzua imi énézémañ.

²⁵ Yohaneac doku naec haka imi dimuacnec hayec? Kurumeñ igunec me ic igucnec? Imuhuc zéma qesiyu ienen eñawu ac yomuhuc eminiñgic; Kurumeñ igunec hayec zéni némac niñac ménda ninzégé migic zémac.

²⁶ Wañu ic embac ienen Yohaneac Anutuac kua meme ic zéma ninzégéanzu imuac niñ ic igucnec hayec zéwiñ zéni ionac niñac zénéñnina hirizac.

²⁷ Imuhuc zéma Yesu yomuhuc ézégic; Ménda ninziñ. Imuhuc zégic duña Yesunéñ yomuhuc

énézéyec; Ni imuhucyanec némac kuc buḡaguc iwawai yomi waḡanzua imi ménda énézémanḡ.

Niḡ tohotoho hakawac qeqaiḡ ac zéyec.

²⁸ Ini dimuhuc ninzu? Ic méḡnéḡ naḡhéréra keric, naḡa walac iwac kemma ézéyec; Naḡna gi erac kemma waiḡ ai mena.

²⁹ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Ménda kemmanḡ. Imuhuc zémaguc duḡa ewaya melemma keḡec.

³⁰ Waḡu maḡgoc imi naḡa méḡac muru kemma imuhucyanec ézéyec. Zéyu melemma zéyec; Maḡgocna hia kemmanḡ. Waḡu inéḡ imuhuc zémaguc ménda keḡec.

³¹ Sucgiraiguc mérénéḡ maḡgocac ewa siḡ méndacma waḡec? Zéyu melemma zégic naḡa walac. Zégic Yesunéḡ énézéyec; Ni hélacnec énézézua, takis meme ic zéma héna yanda embac eneḡ ini onogicma walac Anutuac héḡgaleḡ amaiguc keremmu.

³² Yohanenéḡ haka solaḡawac héna énézémanḡ zé hayec. Waḡu ini ménda ninzéḡgégic, néḡ takis meme zéma héna yanda embac eneḡ ninzéḡgégic. Waḡu ini haka imi hémmaguc kilenḡdac ewagina ménda melemma ménda ninzéḡgégic.

Soukiwa ai ic biria

³³ Qeqaiḡ ac méḡ zéwa niḡgic; Ai miḡina méḡnéḡ baec méḡiguc waiḡ ai medacma deminḡ meyu lelecgéyec. Waḡu waiḡ héla dokuya memeyawac hogoc méḡ meyacgéma imuaru galeḡ meme ama héḡgeḡa lesu herec méḡ meḡic eḡec. Imuhuc wamma boḡ meme ai ic ionac méraginaiguc haima baec méḡu keḡec.

34 Kemma keru héla metocgémuac naléya ducñiyu welen qeçe ichéra ienen héla memu niñac boña meme ai ic ionac muru méli énécmiyu kenjic.

35 Boña meme ai ic ienen welen qeçe ic énépésima ménj humumia qegic, ménj qehumugic, ménjac hocnéj héigic.

36 Imuhuc wañgic muñguc welen qeçe ichéra zañgégina walac kenjic imi ogicma méli énécmiyu kenjic. Wañu séc imuhucyanec wañ énécmigic.

37 Wañu tetecgiaiguc naña mélima yomuhuc zéyec; Ienen naña imi eeya héimimu.

38 Wañu boña meme ai ic ienen naña hémma yomuhuc zéma eminiñ wañgic; Ic yomi kecma ai yomuac mératéc meme ic wammac imuac hagic qeni humuyu mératéc aiya yomi neñaoc mewiñ.

39 Imuhuc zéma waiñ ai igucnec késama héréma sénganjen hiñgacma qehumugic.

40 Imuac nalé ménjac waiñ ai miñinanénj liliñgéma hamac imi boña meme ai ic imi dimuhuc wañ énécmimac?

41 Imuhuc zéyu melemma zégic; Ai ic biria imi humuc zérabéra mihicñi énécmima waiñ ai imi ai ic qacguc ai yawuñ nalé séc héla hianec haim-imuac séc ionac méraginaiguc soukiwa niñac ai imi hai énécmimac.

42 Yesunénj muñguc toroqema zéyec; Ini kiwi téréyaiguc ac ménj yomuhuc hezac imi ménda oloñanzu? Mericqe ic enen hoc ménj héñara mema giligic kenkenja iminénj ama imuac hoc oruha wañec. Haka imi Miñ Kewuac murunec hicñiyu kicninanénj hénni welic welicgiaguc wanzac.

⁴³ Imuac niñac ni énézézua, Anutuac héngalén ama arena yanda imi méragina igucnec onagicma baera méñac ic embac héla mihicñimu ionac méraginaiguc hai énécmiyu memu.

⁴⁴ Ic méñnéñ méñ hoc imuac qahaiguc mayu zéñgédacmac. Wañu hoc iminéñ ic méñac qahaiguc mayu qéséñu bororoña wammac.*

⁴⁵ Wañu hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ieneñ qeqain ac imi enañ niñ imuhuc zéyec imi niñtegicic.

⁴⁶ Wañu ieneñ imi hena méñ mihicñima Yesu késawñ zé hochoc ai megic. Wañu ic embac ieneñ Yesu imi kua meme ic zéma nimmigic imuac niñac zénéñgina hiriyec.

22

Zammarén memeac qeqain ac.

¹ Yesunén acgina melemma muñguc qeqain ac wamma yomuhuc énézézec;

² Kurumeñac héngalen ama arena yanda imi ic kewu méñnéñ nañawac zammarén aria wammizac ésécnec.

³ Zammarén ariacwac hamu niñac kiwi oénécmiyec imi onac unurugic hamu niñac welen qeqhéra méli énécmiyu kemma énézégic, néñ ieneñ hawñ zé ménda wañgic.

⁴ Wañu welen qeqe tosara muñguc méli énécmima yomuhuc énézézec; Héihéré énécmiyi imi onac yomuhuc énézému; Ninzu! Ni mariawac nene yanda oma nuac burumakao zéma beric

---

* **21:44:** Kiwi méranén ooya tosaraiguc kemaña 44 yomi ménda hezac.

yañ haléc yandaguc qe oma iwawai moczon zérénqérén wamma haidaczua imuac zammarén ariaciguc hagic.

⁵ Zéyu kemma énézégic, nén gezac qe qe ménda wamma ménéné aiyaguc keñu, ménéné nénagémba ai niñac keñec.

⁶ Wañu tosara enéñ ic kewuac welen qeqehéra imi énépésima zédesi énécmima unuhumugic.

⁷ Imuhuc wañgic ic kewu iminéñ qeri biric nimma yaré ic tuña mén méli énécmiyu kemma sac nene ic imi unudacma ama areñgina kumugic zedarec.

⁸ Wañu welen qeqehéra énézéma zéyec; Zammarén aria imi bec mézézéngéwa hezac, nén ic unuruyi imi enéñ eeginaguc ménda wanzu.

⁹ Imuac hena séraiguc kemma ic embac mi-hicñimu séc unurugic zammarén ariacwac hamu.

¹⁰ Imuhuc zéyu welen qe qe ic enéñ henaiguc séc kemma ic embac hia me biria mihicñi énécmigic séc onagicgic hagic. Hama tacma keñgic zammarén aria ama imi kuaya qeyec.

¹¹ Wañu ic kewunéñ ic embac hama tacgic imi inicmañ zé éréma hénu ic ménéné owo malekuya séha ménda haima hama tarec.

¹² Taru ézéyec; Ala gi némac niñac zammarén ariacwac maleku ménda héima hazañ? Imuhuc qesimiyu ic imi ac mén zémanñ zé osiyec.

¹³ Wañu ic kewu iminéñ welen qe qe ic yomuhuc énézéyec; Hena méria dérécgéma séñganñeñ sinji tunumañiguc giligic, imuaru siacma zéra kima tacmac.

¹⁴ Sasala unurugic, nén gési énécmima énépésimacac séha imi éréhécdac.

Takis haihaiyawac qesiqesi ac.

15 Yesunéj imuhuc zéyu tecgéyu Farisaio ic ienen amaginaiguc kemma azoroma acnéj simba ménéj dimuhuc meni kimac zéma niñarenjgégic.

16 Niñarenj géma enañ tohotoho ichécgina zéma Herodeac ichéra tosara momacnec méli énécmigic Yesuac hama zégic; Kiwi ic, gi imi ic héla, Anutuac haka imi hélacnec ku nénécmianzanj. Gi ic inicmanj zé séwiginawac ménda héñanzanj imuac ic eneña me mamaya ionac kicginaiguc ewa éréhéc ménda wañanzanj.

17 Imuac efima zéna ninni. Geñ niñna Kisawac* takis haianzinj imi hénac ac logizac me qahac?

18 Zégic Yesunéj ionac qeri biric imi niñtegicma zéyec; Ikoc ic ini némac niñac acnéj simba menénzu?

19 Takis buñawac soukiwa ménéj nézéna hémba zéyec. Zéyu Denarion momacguc mema hagic.

20 Wañu yomuhuc qesi énécmiyec; Yomi mérac ireha zéma némac kiwi ogic hezac?

21 Zéyu zégic; Kaisawac, imuhuc zégic énézéyec; Imuac Sisawac buña imi Sisa mima, Anutuac buña imi Anutu mimu.

22 Imuhuc zéyu ienenj welicgéma waima kenjic.

Humuc igucnec yacyac imuac qesiqesi ac.

23 Ai meme imuaru Sadukaio ic humuc igucnec yacyac ménda hezac zéanzu imi enenj Yesuac muru hama yomuhuc qesimigic;

---

* **22:17:** Qac imuac hénia imi; Romawac ic kewu. Qac imuac hénia imi; Romawac ic kewu.

²⁴ Kiwi ic, Mosenéj yomuhuc nénézéyec; Ic ménj nambéracya qahac humumac imi munianéj qawéra mema darawac buja qeli mihicjamac.

²⁵ Wañu sucninaiguc dac muna 7 kecgic dacginanéj embac mema nambéracya qahac kecma humuyu, iwac iniña muniawac mériaiguc opocma keñec.

²⁶ Andia zéma andiawac andia imuhucyanec wanjic keñu 7 moczoñ imuhuc wandacgic.

²⁷ Imuac tetecgiaiguc embac imi acguc imuhucyanec humuyec.

²⁸ Wañu ieneñ momac yanda embac imi megic imuac niñ embac imi humuc igucnec yacyarawac naléyaiguc 7 ionac murunec mérac iniña wammac?

²⁹ Zégic Yesunéj yomuhuc melemma énézéyec; Ini kiwi téréya me Anutuac kuha imi ménda niñasarima dindiñanec ménda niñyacgézu.

³⁰ Humuc igucnec yacyarawac naléiguc imi ic me embac ménda meamumu. Imuaru imi zammaréñac buja qeénécmimia imi ménda hemac, néj kurumeñac Anutuac kua meme uña ésécnec kecmu.

³¹ Wañu eneñ humuc igucnec yacyarawac Anutunéj ac yomuhuc énézéyec imi ménda oloñgic?

³² Ni Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu zéyec imi ménda oloñ héñanzu? Anutu imi humuc ic ionac Anutu qahac, néj kic qeli ic ionac Anutu keczac.

³³ Ic tuñ yanda ieneñ Yesunéj imuhuc ku énécmiyu nimma welicgégic.

Héna ac eñeña.

34 Yesunéh acnéj Sadukaio ic menéhqe énécmiyu ara melemmuac séc qahac wañec. Wañu imuac surucya imi Farisaio ic ieneñ nimma azorogic.

35 Azoroma ionarunec héna acac kiwi ic méñnéj Yesu batucgé mima yomuhuc zéyec;

36 Kiwi ic, héna ac suginaiguc némac acnéj eñeña wanzac?

37 Zéyu Yesunéh yomuhuc ézéyec; Gi ewa qeriga moczoñec qeri uñaga moczoñec zéma ninñga moczoñec Miñ Kewu Anutuga siña nimmiwésémañ.

38 Héna ac iminéj walac walac wanzac.

39 Séha imuhucyanec méj hezac imi yomuhuc; Gi geñgac niñac siñniñ wañamuanzañ séc ala-gawac siñniñ wammiwésémañ.

40 Héna ac éréhéc imuaru mia héna ac tosara moczoñ zéma kua meme ic ionac ac moczoñ imi koro koroyawac nanzac.

Dawidiac naña imuac qesiqesi ac.

41 Farisaio ic azoroma kecgic Yesunéh yomuhuc qesi énécmiyec;

42 Ini Kristoac† dimuhuc niñanžu? Mérac qelia? Zéyu zégic; Dawidiac qelia.

43 Zégic Yesunéh énézéyec; Imuhuc wañu Dawidi i Uñanéj ézéyu dimuhuc niñac Kristoac, Miñ Kewuna zémima yomuhuc zéyec?

44 Miñ Kewunéh‡ nuac Miñ Kewuna ézéyec; Guac hazéchécga hénagawac duandiaiguc tocgo

† 22:42: Mesiaawac. ‡ 22:44: Hebiraio aciguc; Yawenéj.

énécmidacba tecgémac nalé sura imuac séc gi hama héinaiguc tachésémaṅ.

⁴⁵ Dawidinéṅ Kristoac Miṅ Kewuna zémiyeciguc némaciguc iwac qelia wammac?

⁴⁶ Imuhuc zéyu ic ménṅ ara ménṅ ménda melenec. Waṅu nalé imuarunec éréma emma ménṅnéṅ ménṅ ac ménṅ efima ménda qesimigic.

23

Yesunéṅ Moseac héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic aciguc onoporec.

¹ Waṅu Yesunéṅ ic tuṅ zéma tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec;

² Héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic imi Moseac tataciguc tacanzu.

³ Imuac niṅ ac zéanzu imi moczoṅ nimma tohodacmu, néṅ wawaṅ memegina imi ménda méndacma wammu. Hénia imi yomuhuc; Ieneṅ ackuazéc imi kuanéṅ sac zéma ménda tohoanzu.

⁴ Waṅu ieneṅ hinac réwéria bisiqatéṅ wawaṅawac séc qahac imuhucya dérécgéma ic onac huaginaiguc haimaguc eṅaoc imi iwawai imuhucya meyacbiṅ zé méragina merawa ménṅ ménda haianzu.

⁵ Iwawai waṅanzu imi moczoṅ icnéṅ inisoromu niṅac sac waṅanzu. Pakaginaiguc kiwi téréyawac katapaya meyandima zéwelecac nininṅ héiqeli qeliac susuria imi maleku ginaiguc horuacnec meyandima haianzu.

⁶ Waṅu ariaciguc azoroma tatak ou walac taczac imuac siṅa nimma tocgotocgo amaiguc ic kiwawac tatak imuaru tacbiṅ zé waṅanzu.

⁷ Nénnagémba sombenjiguc méra qeqe waŋ énécmima kiwi ic zéénécmimu niŋac waŋanzu.

⁸ Waŋu ini imi kiwi ic zéénéc mimuac ménda wammu. Kiwi icgina imi momacguc sac keczac. Ini imi moczoŋ dacmuna wanžu.

⁹ Waŋu baeciguc ic méŋac niŋ maŋgoc ménda zémimu. Onac maŋgocgina imi momacguc sac kurumenjiguc kecanzac.

¹⁰ Waŋu galeŋ zéénécmimu niŋ ménda wammu. Galeŋ momacguc sac keczac imi mia Kristo.

¹¹ Onarunec kunenjanéŋ tosara ionac welen qeqe ic wammu.

¹² Méŋnéŋ méŋ eŋeya niŋac niŋu eŋu imi memamimac. Méŋnéŋ méŋ eŋeya niŋac niŋu mamac imi meemmimac.

¹³ Saecginaguc, ini héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini ikoc ic. Ic embac ionac kicginaiguc ini kurumenjac héngaleŋ ama areŋa yandawac naguya imi hézicgéma namma eŋaŋ ménda keremma ic tosara kerembiŋ zé wanžu imi imuhucyanec ménda wai énécmigic kereŋanzu.

¹⁴ (Ménda hezac.)*

¹⁵ Saecginaguc, ini héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini ikoc ic. Ini ewa qeri melenj melenj ic momacguc mihicŋiwiŋ zé baec zéma konduŋ tircima keŋanzu, néŋ méŋnéŋ ewaya melenju wag-icma mebirigic sécgina onogicma geric siawac buŋa waŋanzac.

---

* **23:14:** Kiwi méranéŋ ooya tosaraiguc yomuhuc ooyawac hezac; 23:14 Héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic, kic welenj wawaŋa ini! Ini malé ionac ama gericgina qécgéma kic welenj wamma zéwelecgina mehorigima zéanzu. Imuac niŋac ini saecginaguc! Képrésic ginawac bakia kuneŋ yanda melenj énécmimac.

16 Saecginaguc, ini ic kiwa, kicgina hilichilic-gia! Ini yomuhuc zéanzu; Ocmuniguc koroma zéselimuiguc héla qahac wammac, néŋ soukiwa goli ocmuniguc hezac imuaru koroma zéselimuiguc imi ac iminéŋ sipacgé énécmimac.

17 Ic qelaŋa zéma kic hilic ini! Némac iwawainéŋ kunéŋ wanzac? Goli me goli météré mianzac ocmun imi mia?

18 Waŋu ménŋ yomuhuc zéanzu; Zaki téréyaiguc koroma zézé seli ac zéyu héla qahac wammac, néŋ zaki téréya qahaiguc haihaiya sese imuac koroma zéseliyu ac iminéŋ sipacgémmimac.

19 Kic hilic ini, némac iwawainéŋ kunéŋ wanzac? Sese me sese météré mianzac zaki téréya imi mia?

20 Imuac ménŋnéŋ zaki téréyaiguc koroma zéselimaciguc zaki téréya zéma iwawai moczoŋ imuac qahaiguc hezac imuac momacnec koroma zéselizac wammac.

21 Waŋu ménŋnéŋ ocmuniguc koroma zéseliyec imi ocmun zéma ménŋ ocmuniguc kecanzac iorac muru koroma zéseliyec wanzac.

22 Waŋu ménŋnéŋ ménŋ kurumeniguc koroma zéselimac imi Anutuac tatac zéma imuac qahaiguc tacanzac i acguc momacnec koroma zéselizac tanec wanzac.

23 Saecginaguc, ikoc ic ini, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini miŋsupe zéma zuazua hénia hénia imi méndéngic méra éréhéc waŋu imuacnec momacguc Miŋ Kewuac buŋa haianzu. Waŋu néwécgeŋa héna acac héla yéwéria tosara, kekec solaŋa zéma goi héihéi zéma ninzéŋ ninzéŋ imi

waidacgic. Waŋu ménéj néwécgeŋawac tohoma ménéj néwécgeŋawac héŋacya ménda memuac heyec.

²⁴ Ic kiwa, kicgina hilichilicgia! Ini gisic iwawai kaiwe momacguc kecma humumia imuhucya imi Anutuac gésima giligic keŋanzu, néj kamele yaŋ kunéj yanda imuhucya imi eŋaoc hémbaoc wamma qécgé énécmianzu.

²⁵ Saecginaguc ikoc ic, héná acac kiwi ic zéma Farisaio ic ini! Ini zéic sokoc séwéla sac zuacma imuac qeriaiguc imi hémbaoc zéma séwíac siŋ imi tигic kuaya qeanzac.

²⁶ Farisaio ic, kicgina hilichilicgia! Ini sokoc zéma zéic imuac qeria imi walac zuacsorocgéna séwéla imuhucyanec lalacnec wammac.

²⁷ Saecginaguc ikoc ic, héná acac kiwi ic zéma Farisaio ic ini! Ini imi kic suaŋ mandéc ooya ésécnec séwéla imi héŋsoroc sorocgia, néj qeriginaiguc ic humumia ionac sicgina zéma iwawai gizon bazona hénia hénianéj kuaya qema hezac.

²⁸ Ini imuhucyanec séwiginanéj ic kicginaiguc solanjanima keczu, néj qerigina imi ikoc zéma héná ac logilogi imi koya qema hezac.

²⁹ Saecginaguc ikoc ic ini, héná acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini kua meme ic ionac kic suaŋ meyacgéma ic solana niŋqeli énécmimiawac iwawai imi hiabianec mezericma kumugic nananzac.

³⁰ Imuhuc wamma ini yomuhuc zéanzu; Yanda hécnina kecgcic nalé imuaru kecbiŋnec ienen kua meme ic unugic toroqema méranina ménda énécmiwiŋnec.

³¹ Ini haka imuhuc wamma eṅaoc kua meme ic unuaṅgic ionac qelihécgina keczu imuac hénia imi kawéya qema zéasari amuzu.

³² Yanda hécgina késpedes waṅgic imuac séciguc waṅgic kuaya qeyu!

³³ Mokoleṅ, qaté mokoleṅ imuac qeli ini, dimuhuc geric siawac buṅa zétecgé énécmimia imuacnec qiziziṅgéma ogicma kemmu?

³⁴ Imuac mia ni nenaoc onac muru kua meme ic zéma niṅtegic qinṅtegic ic zéma hénia acac kiwi ic imi méli énécmiwa hagic ionarunec tosara unuhumugic tosara iciguc unuhumugic tosara tocgotocgo amaginaiguc kémbiṅnéṅ unuma tauṅ méṅ igucnec tauṅ méṅu ununesi waṅ énécmima kemmu.

³⁵ Imuac niṅac ic solaṅa Abelac sac igucnec hénima éréma ocmuṅ téréya zéma zaki téréya suggiraiguc qegic humuyec Bakaraiawac naṅa Zarakiawac sac mayec nalé imuac suraiguc baeciguc sac solaṅa madarec imuac kitiwa moczoṅ onac muru liliṅgéma hamac.

³⁶ Ni hélacnec téṅgéṅ énézéwa, haka imuac bakia moczoṅ hicṅisai youmi onac muru liliṅgéma hamac.

³⁷ Yerusalem, Yerusalem, kua meme ic unuhumuma, méli énécmiyu hahaya imi hocnéṅ énérianzaṅ. Kuruc neṅgianéṅ merachéra qeṅgaṅanéṅ tizozo énécmianzac ésécnec neṅ hatac dahec guac qelihécga tocgé énécmimaṅ zé waṅi? Waṅu ini imuac ewa siṅsiṅ ménda waṅaṅgic.

³⁸ Héṅgic imuac niṅ amagina imi kisia wandaczac.

39 Zéwa niŋgic, ini hocnémma keŋkecma keŋkecgic naléya ducŋiyu némma yomuhuc zému; Ohec wahec, Miŋninawac qaraiguc hahaya!

24

Ocmuŋ téréya imi kisi kiyon wandacmac zéyec.

¹ Yesunéh ocmuŋ téréya igucnec mama keŋu tohotoho ichéra ieneŋ ocmuŋ téréya ézégic hémmac niŋac iwaru hagic.

² Imuhuc waŋgic inéh ac yomuhuc melemma énézéyec; Hélaacnec énézéwa niŋgic; Ini iwawai imi moczon hia hénzu? Waŋu kecma imi moczon hézégégic madaru hoc méhénéŋ hoc méŋac qahaiguc ménda hemac.

Nalé tetecgiawac asé kiwiya.

³ Waŋu Yesunéh Oliwa ic baec boŋaiguc emma taru tohotoho ichéra eŋacnec élérnec hama zégic; Zéna ninni. Némac naléiguc haka imi hicŋimac. Waŋu guac hahagawac zéma baec yomuac nalé tetecgiawac séséc imi dimuhuc hicŋiyu hémbiŋ?

⁴ Imuhuc zégic Yesunéh yomuhuc énézéyec; Kecma méhénéŋ ikoc ménda waŋ énécmimu niŋac galeŋ memu.

⁵ Ic sasalanéh nuac qacnaiguc hama Ni Kristo* mianéh zéma ic embac sasala ikoc waŋ énécmimu.

⁶ Waŋu yaré hélawac suruc zéma imuac luhuc ac momacnec nimmu. Waŋu auriwu niŋac galeŋ mema kecmu. Iwawai imuhucya kileŋdac hicŋimacac hezac, néŋ imi tetecgia qahacnec.

---

* 24:5: Hebiraio aciguc; Mesia imi halécnéŋ météré mimia.

7 Baec méñac ic embac ieneñ yacma baec méñac ic embac hazéc wañ énécmimu. Héñgaleñ ama méñac ic embac ieneñ yacma héñgaleñ ama méñac ic embac hazéc wañ énécmimu. Wañu baera baeraiguc béti hicñiyu nañ memac.

8 Wañu haka imi moczoñ azi kikiyawac héñihénia.

9 Wañu nalé imuaru ic embac eneñ ini zérabéraiguc onopocma unuhumumu. Wañu ini nuac qacna niñac wamma baec séc ic embac eneñ hazéc wañ énécmimu.

10 Wañu nalé imuaru ic embac sasalanéñ manam batuciguc mama unumac. Wañu eñac hésa amaiguc opocamuma hazéc wañamumu.

11 Wañu kua meme ic ikora sasala hicñima ic embac sasala ikoc wañ énécmimu.

12 Wañu hénac ac logilogi haka imi saiyyu ic embac sasala ionac goi héihéigina iminéñ sanñeñ qedacmac.

13 Wañu méñnéñ mén nañseligiyyu tetcgia hayu késayy kekec hémbénañ kecmac.

14 Wañu kurumeñac héñgaleñ amawac buñ suruc hiabia iminéñ baec séc ic embac ionac muru zésaigic kendacmaguc imuaru mia nalé tetcgia hamac.

Anutu zébiri qébiri wammimia.

15 Imuac niñ ini kua meme ic Danielnéñ zéyec séc Biriá miñina iwawai mebirianzac iminéñ oc-muñ téréyaiguc nañu hémma niñtegicmu. (Olonzu ini hénia imi niñ asarimu.)

16 Nalé imuaru Yuda baeciguc kecmu imi eneñ baec boñraiguc néñgacdacmu.

17 Ménéñ méné ama qahaiguc nankecmac imi iwawai ama qeriaiguc hezac imi memañ zé ménda mama emmac.

18 Wañu ménéñ méné aiiguc kecmac imi maleku andiaiguc hezac imi memañ zéma ménda lilingémac.

19 Nalé imuaru imi embac hériginaguc zéma namu gumu énécmianzu ionac muru yéwéri yanda hicñi énécmima hemac.

20 Ini zéwelecmigic, kia naléya me Sabata naléiguc haka imi hicñiwac niñac.

21 Némac niñ nalé imuaru réwéri kuney yanda hicñimac. Réwéri imuhucya imi baec kurumené zéyu hicñiyec imuarunec éréma deguc méné ménda hicñiyec. Wañu imuac andiaiguc kecmac munguc méné imuhucya ménda hicñimac.

22 Wañu nalé imi ménda mehotoñiwacnec séwiguc ic moczoñ humudacnec. Wañu gési énécmimia ionac niñ wamma nalé imi meducñimac.

23 Wañu nalé imuaru ménéñ méné énézéma Héngic, Kristo† i you, me Kristo i erimi zégic, ménda ninzéngeму.

24 Kristo ikora zéma kua meme ic ikora sasala hicñima séséc kuney yanda zéma haka mérera memu. Wañu wammucac séc wañu gési énécmimia momacnec mesoho énécmiwiñ zé batucgé énécmimu.

25 Ninzu ni haka imi ménda hicñiyunec walac énézézua.

26 Imuac mia baec kisiaiguc Kristo hicñima nanzac zémuiguc ménda kemmu. Wañu Kristo

---

† 24:23: Mesia.

imi ama méñac qeriiguc taczac zégic imi acguc ménda ninzénégému.

²⁷ Piliticnéñ nówéc Is iguc hicñjima nówécgeñ Wes iguc kerezac ésécnec Icac Nañawac hama hicñi énécmimia imi tanec imuhucyanec wammac.

²⁸ Qamoc hezac imuaru kunta nei eneñ tocgému.

Icac Nañawac hahaya.

²⁹ Qenzeñ manzeñ yanda imi tecgémac nalé idacmuaru imi kaiwe siñidéñgéyu maso acguc asaha qahac wammac. Wañu méñni sikilu kurumeñ igucnec tecgéma madacgic kurumeñac kuhanéñ hirimac.

³⁰ Nalé imuaru Icac Nañawac sésécnéñ kurumeñiguc wininiyu hémmu. Nalé imuaru baera baera ic embac eneñ siacma qacma namma Icac Nañanéñ kuc yanda zéma kiwi asahaguc hosusuiçuc mayu héndacmu.

³¹ Inéñ témuñ hétéñ yandaguc kua meme uñahéra méli énécmiyu hamu. Hama gési énécmimia imi kurumeñ nówéc nówéc baec wañgoña kembon qahac igucnec moczon tocgé énécmimu.

Fik icac pakeñ ac.

³² Fik icac séséc imi niñareñgému. Hawanéñ dokuyaguc bébélacgia wañu haréña hicñiyu nalé geriwiguc ducñizac imi niñasarianziñ.

³³ Imuhucyanec ini haka imuhucya imi hicñiyu héndacma Icac Naña hosucginu hama naguiguc nanzac imi niñtegicmu.

³⁴ Ni hélacnec énézézua. Hicņisai youmi ménda qahac wandacmunec haka imi moczoņ hicņidacmac.

³⁵ Baec kurumeņ qahac wammac, néņ nuac ackuazéc imi ménda qahac wammac.

Técnina nimma kecbiņac hezac.

³⁶ Waņu imuac ai memeya zéma kaiwe kiwa imi ic méņnéņ ménda ninzac. Kurumeņac kua meme uņa me Naņa acguc ménda ninzac, néņ Maņgoc eņeyanec sac ninzac.

³⁷ Icac Naņawac hahaya imi Noawac naléiguc hicņiyec ésécnec hicņimac.

³⁸ Ic embac eneņ nene zéma waiņ doku nezéléléņ wamma ic embac meamumanec kecgic doku qaoņ hicņiyu Noanéņ zéiciguc eņec.

³⁹ Ic embac eneņ ménda niņasarimanec kecgic doku qaoņ luma kisaņénécmima keņec. Icac Naņawac hahaya imi acguc imuac séciguc hicņimac.

⁴⁰ Nalé imuaru ic éréhéc aiiguc keric méņ wagicma méņ waiyu tacmac.

⁴¹ Embac éréhéc hoc hilaņanéņ héla qésémma taric méņ wagicma méņ waiyu tacmac.

⁴² Miņ Kewuginanéņ némac naléiguc‡ hamac imi ini ménda ninzu imuac ini zenzeņ qeli qeli kecmu.

⁴³ Ini hénia yomuhuc niņanzu; Ama méņac miņinanéņ némac naléiguc kowu nene eneņ hamu imi nimbacnec zenzeņ qeli qeli keru ama imi ménda hézéņgėwunec.

---

‡ 24:42: Me nalé kiwaiguc.

⁴⁴ Waŋu ini acguc zéréŋ qéréŋ wamma kecmu. Ini ménda nimmanec kecgic Icac Naŋanéh hamac.

Welen qeŋe ic héla zéma ikora.

⁴⁵ Mérénéŋ welen qeŋe solaŋa zéma niŋtegic qinŋtegencyaguc waŋu gésimiyu miŋinawac murunec amayawac héna géséhéra énépésima naléya méndacma nene yaka méndéŋ énécmimac?

⁴⁶ Miŋinanéh hama welen qeŋe ic imi haka imuhuc wamma keru hémmaciguc welen qeŋe iwac muru mériaŋ hemimac.

⁴⁷ Ni hélacnec énézézua, imuhuc waŋu miŋinanéh iwawaiya moczoŋ welen qeŋe iwac mériaiguc haimidacmac.

⁴⁸ Néŋ welen qeŋe biria kecma qerianéh miŋna imi focdac ménda hamac zéma,

⁴⁹ ai momachéra unuhéi wamma alahéra iniguc doku seli nema kecmac imi

⁵⁰ nalé mén ménda nimma kekera imuaru, waŋu kaiwe kiwa mén ménda niŋtegiŋec imuaru welen qeŋe iwac miŋinanéh hamac.

⁵¹ Hama elicgémima§ ikoc ic ionac séciguc bakia meleŋ miyu imuaru ewa biric wamma siacma zéra aric aric kima kecmac.

25

Embac buŋa qeénécmimia.

¹ Kurumeŋac héŋgaleŋ ama imi embac seraŋa méra éréhécnéh eu buŋagina mihicŋiwiŋ zé kifagina késama keŋgic ésécnec.

---

§ 24:51: Kiwi tosaraiguc; Heriru éréhéc wammac.

² Waņu ionac murunec embac seraņa méra mén imi qelaņa, waņu embac seraņa méra mén imi niņteġic qinġteġic ġinaguc.

³ Qelaņa ieneġ kifagina meġic, néġ dokuya ménda mema keġġic.

⁴ Waņu embac niņteġic qinġteġic ġinaguc ieneġ imi kiruņġic dokuya tima kifaginaguc momacnec késama keġġic.

⁵ Waņu eu buņagina imi naléya mehorugima éséġ éséġ hayu embac eneġ moczoġ ġaunéġ qéléléġġé énécmiyu mama heġic.

⁶ Heġic siġi namuņaiġuc qac mén yomuhuc hiġniyec; Héġġic, eu buņagina hazac! Focdac mama hama héihéremiġic.

⁷ Imuhuc zéġic embac seraņa eneġ moczoġ qelima yacma zéréġ qéréġ wamma kifagina mindiņġic.

⁸ Waņu qelaņa ieneġ niņteġic qinġteġic ġinaguc ionac yomuhuc énézéġic; Kifanina imi békémaġ zé wanzac imuac dokugina kisma méndéġ nénécmiġic.

⁹ Imuhuc zéġic embac niņteġic qinġteġic ġinaguc eneġ yomuhuc melemma énézéġic; Méndéma haini ménda séġġé nénécmiyu neņaġ moczoġ osiwiņ niņac. Imuac ini ġisicnec amaġuc kemma séġġina boġ meġic.

¹⁰ Imuhuc zéġic ieneġ kifa dokuya boġ mewiņ zéma kemma keġġicnec suraġuc eu buņa imi haréyu embac seraņa zéréġ qéréġ wamma keġġic ieneġ eu buņaginaguc momacnec zammaréġ ariaciġuc kereġġic naguya héġic.

¹¹ Imuac andiaġuc embac seraņa tosara hama

zégic; Miñ Kewunina Miñ Kewunina nagu imi aunénécmina.

¹² Zégic zéyec; Hélañec énézéwa niñgic neñ ini ménda niñénéc Mizua.

¹³ Héñia imuac niñ ini zenzen qeli qeli kecmu. Ini imi némac naléiguc icac naña hamac imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa ménda ninzu.

Ai memeac sese Anutunéñ ewa hiawac nénécmiyec.

¹⁴ Imi mia ic méñnéñ baec méñu kemman zé welen qeque ichéra unuruma iwawaiya hai énécmiyec ésécñec.

¹⁵ Ai memeac sécginawac énécmima méñac imi goli soukiwa méra méñ, méñac imi éréhéc, méñac imi momacguc énécmima keñec.

¹⁶ Méra méñ meyec inéñ focdac kemma soukiwa iminéñ iwawai boñ mema nénnagémba ai mema méra méñac séc mesaiyec.

¹⁷ Éréhéc meyec i aguc imuhucyanec wamma éréhécac séc mesaiyec.

¹⁸ Wañu momacguc meyec inéñ kemma baec éséma miñinawac soukiwa imi musañgéyu heyec.

¹⁹ Nalé horua tecgéyu welen qeque ionac miñginanéñ liliñgéma hama iniguc momacñec tacma aigina dimuhuc megić imuac héñia zé qesiniñ wañec.

²⁰ Méra méñ meyec inéñ méra méñac séc mesaima mema hama yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu gi nuaru goli soukiwa méra méñ néññec, héñna neñ méra méñ muñguc mesaima mezua.

²¹ Imuhuc zéyu miñginanéñ zéyec; Hiabia waññec, welen qeque hiabia zéma ic héla, gi ai

komora imi hiabianec menec, imuac ni iwawai sasala haigémba guac miŋga nuac ségiségiiguc toroqe nénna.

²² Soukiwa éréhéc meyec i acguc hama zéyec miŋna nuaru éréhéc nennec, hénna you muŋguc éréhécac séc mesaizua.

²³ Zéyu miŋinanéŋ zéyec; Hiabianec waŋnec welen qe qe hiabia zéma ic héla, gi ai komora hiabianec menec imuac neŋ iwawai sasala haigémba guac miŋga nuac ségiségiiguc toroqe nénna.

²⁴ Waŋu momacguc meyec inéŋ hama yomuhuc zéyec; Miŋna gi imi ic selia, ménda himicma mema, ménda méndéŋ énécmima tocgoanzaŋ imi ni niŋasariyi.

²⁵ Imuac zénéŋ hiri wamma kemma guac soukiwa imi baec qeriaiguc musaŋgéwa heyec. Guac iwawaiga yomi hénna.

²⁶ Imuhuc zéyu miŋinanéŋ melemma zéyec; Welen qe qe biria mézé titigaguc, gi nuac ninna ménda himicma mema, ménda méndéŋ énécmima tocgoanzua tanec waŋec?

²⁷ Imuhuc ninneciguc gi nuac soukiwa imi kilendac hofi amaiguc haiwaŋnec ni liliŋéma hama soukiwa neŋgocya zéma sisia momacnec mewinec.

²⁸ Imuhuc zéyu tecgéyu ai ic kiwa yomuhuc ézéyec; Momacguc iwarunec wagicma méra éréhéc késa keczac iwac mina.

²⁹ Iwawai hemimia inéŋ méŋac késayu kindindiŋa wammac. Waŋu ménda hemimia inéŋ komodia hemiyec imi acguc wagiru qahac wandacmac.

³⁰ Welen qeqe enomia yomi sénganjen sinji tunumanjiguc nesigic hiŋgacma imuaru ewa biric wamma siacma zéra aric aric kima kecmac.

Baera baera zégési énécmimac.

³¹ Icac Naŋa eneya kiwi asahaguc kua meme uŋa moczoŋ iniguc lilingéma hama eneya tatac asahaguc imuaru tacmac.

³² Tacma baera baera ic embac hénia hénia eneya kic ségériaiguc tocgé énécmima rama galeŋnéŋ rama zéma noniŋ gési énécmianzu ésécnec gési énécmiyu eŋac eŋac nammu.

³³ Gési énécmima rama imi héiyaiguc noniŋ imi kanayaiguc onopocmac.

³⁴ Nalé imuaru ic kewunéŋ héiyaiguc nanzu ionac yomuhuc énézémac; Nuac Maŋgocnawac mériaŋ énécmimia ini haréma héŋgaleŋ ama areŋa yanda baec kurumeŋ zéyu hičŋiyec nalé imuaru bec onac niŋ wamma walac meyecac hezac imi mératéc késamu.

³⁵ Neŋ yaka niŋ humuwa gumu néŋgic. Waŋu doku niŋ humuwa doku hima néŋgic neyi. Waŋu ic kian kecba héihéré néŋgic.

³⁶ Maleku niŋac hocba maleku héinéŋgic. Hafi niyu néŋgaleŋ wannéŋgic. Hésa amaiguc kecba hama néŋgic.

³⁷ Imuhuc zéyu ic embac solaŋa eneŋ zégic; Miŋ Kewu nini némac naléiguc gi yaka niŋ humuna gémma gumugéŋiŋ? Némac naléiguc gi doku niŋ humuna gémma doku hima géŋiŋ.

³⁸ Némac naléiguc gi ic kian kecba gémma héihéré géŋiŋ? Némac naléiguc gi maleku niŋac hocna gémma maleku héigéŋiŋ?

³⁹ Némac naléiguc hafi giyec me hésa amaiguc tacna hagéñi?

⁴⁰ Imuhuc zégic ic kewunéñ melemma zémac; Ni hélacnec énézéwa niñgic, ini ninzén ninzén dacmuna hécna you nanzu ionarunec mamayagina méñac iwawai wammigic imi nuac wañgic tanec wanzac.

⁴¹ Wañu inéñ kanayaiguc nañgic ionac yomuhuc énézémac; Saecginaguc, ini wainémma Biria miñina zéma iwac kua meme uñahéra ionac niñac geric hémbénaña walac meyu heyecac hezac imuaru hiñgacgic.

⁴² Ni yaka niñ humuwa ini yaka méñ ménda gumu néngic. Doku niñ humuwa ini doku méñ ménda hima néngic.

⁴³ Ic kian kecba ménda héihéré néngic. Maleku niñac hocba maleku méñ ménda héinéngic. Hafi niyec me hésa amaiguc tacba ménda hama néngic.

⁴⁴ Wañu ieneñ imuhucyanec melemma zému; Miñ Kewu némac naléiguc génni yaka niñ humunec me doku niñ wannec me ic kian wamma hanec me séwi usu niñac wannec me yañ hafi giyec me hésa amaiguc tacna méra ménda géñi?

⁴⁵ Imuhuc zégic Ic kewunéñ yomuhuc melemma zémac; Ni hélacnec énézéwa, mamaya yomi ionarunec momacguc yomuac iwawai ménda wammigic imi mia nuac niñ ménda wañgic wanzac.

⁴⁶ Ini zérabéra tetcgia qahaciguc kereñgic, ic solaña yomi eneñ kekec hémbénañaiguc keremmu.

26

Yesu qehumuwiñ zé sasañgiaiguc eminimma niñareñgégic.

¹ Yesunéñ ac imi moczoñ zédaru tecgéyu tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec;

² Ini ninzu éséc nec ai meme éréhéc hama keñu nagu sacyaguc ogicma keñkeña imuac kendoñ wammac. Wañu Icac Naña ic héñgeña wéndaraiguc qemu niñac wamma wai énécmimu.

³ Wañu nalé imuaru hofac oo ic eñeña zéma ic embac ionac galeñ hécgina ieneñ hofac oo ic kiwagina Kayafawac ama kewuyaiguc togégic.

⁴ Tocgéma ikoc wammima Yesu imi éléñ nec késama qewiñ zéma sasañgiaiguc eminiñgic.

⁵ Eminimma yomuhuc zégic; Kendonñ yandaiguc imuhuc ménda wambiñ, ic embac ieneñ qewelonñ qema qetali nénécmiwu niñac.

Yesu Betania amaiguc halécnéñ naecmimia wañec.

⁶ Wañu Yesunéñ Betania ama areñaiguc séwi wizi ic zémimia Simonac amaiguc tarec.

⁷ Tacma nene neyu embac méñnéñ iwac muru kemma haléc héméña hiabia, boña yanda imi iwac oruhaiguc qocgéma naecmiyec.

⁸ Imuhuc wañu tohotoho ichéra ieneñ héñgic qerigina biriyu zégic; Némac niñac imi eñ audaczac?

⁹ Iminéñ boña eñeña mema ic maqeqeya énécmimacac séc wambac nec.

¹⁰ Imuhuc zégic Yesunéñ bec niñtegicma yomuhuc énézéyec; Ini némac niñac embac

zéhési wammizu? Embac imi iwawai hiabia wan nénzac.

¹¹ Ic maqeqeya imi nalé séc iniguc kecmu, nén ni mia nalé séc iniguc ménda kecman.

¹² Embac imi haléc héméŋa hiabia séwinaiguc qocgé némma humuwa ténjénémmu imuac mia zéréŋ qéréŋ wan nénzac.

¹³ Ni hélacnec énézézua, baecac qahaiguc imuac me imuac buŋa suruc hiabia yomi zéauma kemmu séc haka embac yominéŋ wanzac imi acguc énézégic niŋqelimimu.

Yudanéŋ Yesu méraginaiguc opocman zé ewa momac wanec.

¹⁴ Nalé imuaru tohotoho ichéra 12 ionarunec mén qara Yuda Kariot inéŋ hofac oo ic kiwa ionac muru kemma qesima énézéyec;

¹⁵ Ni Yesu méraginaiguc opocba némac iwawai némmu. Imuhuc énézéyu ieneŋ soukiwa siliwa 30 migic.

¹⁶ Wanu ic imi nalé imuarunec Yesu méraginaiguc opocman zé naléyawac horec.

Nagu sacyaguc ogicma kenkenŋa imuac kendoŋiguc momacnec tacgic.

¹⁷ Saméŋ yisya qahac imuac kendoŋ ducŋiyu tohotoho ichéra eneŋ Seiyaiguc Yesu qesimima zégic; Nini deguc ama dimuaru nagu sacyaguc ogicma kenkenŋa kendoŋ imuac yaka omézézéŋ wanjémbiŋ?

¹⁸ Imuhuc zégic yomuhuc énézéyec; Ini ama areŋ yandaiguc keremma ic ménac yomuhuc ézému; Kiwi icninanéŋ yomuhuc zézac; Naléna ducŋizac imuac niŋ tohotoho ichécna iniguc nagu

sacyaguc ogicma kenkenja imuac kendonj imi guac amaiguc tacmaņ.

¹⁹ Waņu tohotoho ichéra eneņ Yesu zéyec séc nagu sacyaguc ogicma kenkenjawac kendonj imuac nene imi memézézéņ waņgic.

²⁰ Ama siņiyu Yesu imi tohotoho ichéra 12 iniguc momacnec nene newiņ zé tacgic.

²¹ Nene nema tacma yomhuc énézéyec; Ni hélacnec énézézua, onac murunec mérnéņ andé numac.

²² Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneņ ewa biric kuneņ yanda wamma eņac eņac qesimima kemma yomuhuc zégic; Miņ Kewu, hélacnec ni qahac, imi ni me?

²³ Waņu inéņ yomuhuc énézéyec; Niguc momacnec zéiciguc yaka tindungézic inéņ mia andé numac.

²⁴ Icac Naņa imi kiwi téréyaiguc ooyawac hezac séc kemmac, néņ Icac Naņa andé qemac inéņ saecyaguc wammac. Ic imi ménda hicņiwacnec hia wambacnec.

²⁵ Imuhuc zéyu Yuda kecma Yesu andé qeyec inéņ yomuhuc melemma zéyec; Kiwi ic, hélacnec ni qahac, imi ni me? Imuhuc zéyu yomuhuc zéyec; Geņgaoc imuhuc zézaņ.

Miņ Kewuac saméņ zéyu héniyec.

²⁶ Waņu yaka nema tacgic Yesu saméņ mema mozoc ac zéma méndemma tohotoho ichéra énécmima zéyec; Mema negic, yomi imi nuac séwi busuna.

²⁷ Imuhuc wammaguc sokoc mema ewa hia ac zéma énécmima zéyec; Ini moczoņ yomi negic.

28 Yomi sisipac acac sacna. Képésic wai énécmimañ zé ic embac sasala onac niñac pocgé énécmimia.

29 Zéwa niñgic, ni deguc muarunec waiñ ic hésawac gocmia yomi muñguc ménda nema kecma nalé imuhucgeñ Mañgocnawac héngalenñ ama areña yandaiguc iniguc waiñ qeliawac nemañ.

30 Wañu mepé qepési legic mén héigic tecgéyu yacma Oliwa baec boñaiguc keñgic.

Yesunéñ Petero bianañ ara ézéma goro ac wammiyec.

31 Wañu imuaru kemmanec Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ac mén yomuhuc ooyawac hezac; Ni rama galengina imi qewa rama tuña imi qe-qelalanñ qedacmu. Imuac niñ deguc sinija ini moczonñ wainemma kendacmu.

32 Wañu humuc igucnec yacmaguc neñ mia kiwa meénécmima Galilaia baeciguc walac kemmanñ.

33 Imuhuc zéyu Petoronéñ ara melemma zéyec; Tosara eneñ moczonñ waigémbu, néñ ni méndagucnec waigémmanñ.

34 Imuhuc zéyu Yesunéñ zéyec; Ni hélacnec gézézua, sinj yomuaru kuruc ménda qarunec gi hatac haréwéc qaecgé némbésémañ.

35 Imuhuc zéyu Petoronéñ zéyec; Giguc humuwic zé hia humuwic, ni ménda qaecgé gémmanñ. Inéñ imuhuc zéyu tohotoho ichéra tosia moczonñ imuhuyanec zédacgic.

Yesunéñ Gesemane baec boñaiguc zéwelerec.

36 Imuhuc zéma kemma kisi mén qara Gesemane imuaru keremma Yesunéj tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ni eri kemma zéwelec wamma kecbanec ini yomuaru tackecmu.

37 Imuhuc zéma Petero zéma Zebedaioac nanhéréra énépésima kejec. Kemma ninjéwérima ewa biric wanec.

38 Wanu énézéma zéyec; Ewa qerinanéj humucac déciguc hosuc gémacac séc ewa biric kunéj yanda wanzac. Imuac ini you niguc kic qeli tacmu.

39 Imuhuc zéma eneyaoc komodia mén kemma mama sicgéyu kic ségéria baeciguc mayu yomuhuc zéma zéwelerec; Manjocna, hia wawanawac séc wanu qenzen manzen sokoc yomi ni nogicma kemmac. Wanu nuac sinjawac qahac, néj genja sinjawac séc wambéséman.

40 Wanu imuacnec lilingéma tohotoho ichéra ionac hama iniru gau hekegcic Petoro qesimima zéyec; Ini niguc kaiwe kiwa momacgucac séc zenzen qeli qeli kecnuac séc qahac wanec?

41 Manambatuciguc maunuwac ninjac, kic qeli kecma zéwelec wanjic. Ewa qeriginanéj efizac, néj séwiginanéj kuha qahac wanzac.

42 Imuhuc zémaguc munjuc kemma yomuhuc zéweleru hatac éréhéc wanec; Manjocna, qenzen manzenac sokoc yomi ménda newaguc ménda nogicmacac hezaciguc, guac ewa sinja seligimac.

43 Wanu lilingéma iniru kicgina yéwéria yanda wanu gaugina hekegcic.

44 Imuhuc inicma onopocma munjuc kemma ac imuacnec zéma welerec. Weleru hatac haréwéc wanec.

⁴⁵ Weleru tecgéyu lilingéma tohotoho ichéra ionac hama énézéyec; Ini gaugina hezunec? Héngic nalé bec ducnyu Icac Naŋa imi andé qema késpedesic ic ionac méraginaiguc oporu emmac.

⁴⁶ Yacgic kenni! Andé qeqe icna you hazac.

Andé qemiyu Yesu késagic.

⁴⁷ Ac imuhuc énézémanec naŋu, tohotoho ichéra 12 ionarunec mén, Yuda imi hayec. Waŋu i guc momacnec ic tuŋ yanda, hofac oo ic kiwa zéma galen ienen méli énécmigic tewi luacginaguc hagic.

⁴⁸ Waŋu andé qeqe ic iminéŋ séséc aren mindinjadacma bec yomuhuc énézéyu nimma hagic; Ic mén kiric nemiwa imi mia zéma késamu.

⁴⁹ Waŋu ic imi focdac Yesuac muru hama Ohec wahec! Kiwi icna zéma kiric nemiyc.

⁵⁰ Imuhuc waŋu Yesunéŋ yomuhuc ézéyec; Ala, néma haka wammaŋ zé hazan haka imuac mia wambésémaŋ. Imuhuc zéyu ic hagic imi enen hama Yesu késagic.

⁵¹ Imuhuc waŋgic Yesuguc naŋgic ionarunec ménéné méramma souya kupenja igucnec héréma hofac oo ic kunenac welen qeqeya ménac gezawa qeriru mayec.

⁵² Imuhuc waŋu Yesunéŋ zéyec; Souga kupenjaiguc haina hiŋgaru. Ménéné mén sougina hérému imi sou zeraiguc humudacmu.

⁵³ Ini niŋgic neŋ Maŋgocna ézéwa degucdacmi kua meme uŋahéra tuŋ yanda 12 ogicma méli némmacac séc qahac wanzac me?

54 Waṅu neṅ imuhuc wambinec, ackuazéc téréyanéṅ imuhuc hicṅimac zézac iminéṅ dimuhuc héla héiwacnec?

55 Imuhuc zéma ic tuṅ ionac yomuhuc énézéyec; Ini némac niṅac sac nene énépésianzu ésécnec legic tewiginaguc hama népésiwiṅ zé wanzu? Ni kaiweya kaiweya ocmuṅ téréyaiguc tacma ic embac ku énécmianṅ, waṅu ini ménda népésigic.

56 Waṅu haka yomi kua meme ic ionac kiwi imi héla héimac niṅac yomuhuc hicṅizac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneṅ moczoṅ Yesu waim-ima néngacdacgic.

Yesu hofac oo ic eneṅaginawac wésiaiguc naṅec.

57 Yesu késagic ieneṅ héréma hofac oo ic kunéṅgina Kayafawac ama kewuyaiguc keṅgic. Waṅu imuaru mia héna acac kiwi ic zéma galen eneṅ tocgéma tacgic.

58 Waṅu Peteronéṅ andéginu Yesu lakec méndacmima hofac oo ic kunéṅgina iwac deminṅ qeriaiguc kereṅec. Keremma deminṅ galenṅ ionac sugginaiguc tetecgiaiguc dimuhuc wammimu imi hémmaṅ zé tarec.

59 Waṅu hofac oo ic kiwahécgina zéma ic kiwa moczoṅ Yesu qehumuwiṅ zé ikoc ac tosara qemuac séc ménṅ mihicṅiwiṅ zé hochoc ai megic.

60 Waṅu héipuc ic ikora sasala wéséginaiguc hama naṅgic, néṅ ara ménṅ ménda mihicṅigic. Waṅu imuac andiaiguc ic éréhéc wéséginaiguc hama naṅoc.

61 Namma yomuhuc zéyoc; Ic yominéṅ yomuhuc zéyec; Ni Anutuac ocmuṅ téréya

h wuratima ai meme har w c imuac qeriaiguc mun guc memizic g ma nac s c.

⁶² Imuhuc z yic nimma hofac oo ic kunen j imi yacma Yesu qesimima z yec; Ac bakia m n j m nda z w s ma n ? Haz c wan g mma z zaoc ac imi n mac ac?

⁶³ Qesiyu Yesu imi ara qaiyu nan j hofac oo ic kunen jinan n j  z ma z yec; Anutu kerecac kezcac iwac qaciguc h lacnec z selimaguc z na ninni, Gi imi Anutuac Nana Kristo me qahac?

⁶⁴ Qesiyu Yesun n j melemma z yec; Gen  mia bec z zan j, wan j z wa nin jic andiaiguc Icac Nana ni imi Kuc bun ayaguc iwac m ra h i igucnec tacma kurumen nac hosusu qahaiguc namma hawa n ndacmu.

⁶⁵ Imuhuc z y  hofac oo ic kunen jinan n j malekuya muzurac g ma z yec; Ic yomi Anutu z biri mizac, imuac n mac nin nac mun guc h ipuc ic tosara mihic niwin j z  wambin j? Ninzu, en yaoc mia Anutu z biri miyu nindaczu.

⁶⁶ Imuac ini dimuhuc ninzu? Qesiyu ienen j z gicn n j; Ic yomi humucac bun .

⁶⁷ Wan j Yesuac kic s g riaiguc s p c g  h ima m ragina misic g ma qegic. Wan j tosanan n j nekan iguc otoma z gic;

⁶⁸ Gi Kristo wan zan jiguc z hic nina, m ren n j guzac?

Peteron n j Yesu qaec g  miyec.

⁶⁹ Nal  imuaru Petero imi demin j qeriaiguc tarec. Taru welen j qeqe embac m n n n j iwac muru hama z yec; Gi acguc Galilaia ic Yesuguc kecnec.

⁷⁰ Waŋu inéŋ tacgic moczoŋ yanda ionac kicgic-
naiguc qaecgéma zéyec; Gi némac arawac zézan
imi ni ménda niŋacgézua.

⁷¹ Imuhuc zéma saŋgulaŋaiguc keŋu embac
méŋnéŋ hémma ic embac imuaru naŋgic imi
énézéma zéyec; Ic yomi Nazarete ic Yesuguc ke-
caŋec.

⁷² Imuhuc zéyu Peteronéŋ muŋguc zéselima
zéyec; Ni ic imi ménda ninzua.

⁷³ Imuhuc zémaguc komora méŋ naŋu tosara
imuaru naŋgic ieneŋ hosuru kemma Petero
ézégic; Hélawac gi ionac areŋ igucnec, némac niŋ
acgawac taneranéŋ zéhicŋi génzac.

⁷⁴ Imuhuc zégic inéŋ hénima saecgé amuma
zéselima zéyec; Ni ic imi ménda nimmizua.
Imuhuc zétecgéyu nalé idacmuaru kuruc qarec.

⁷⁵ Qaru Petero imi Yesunéŋ ac yomuhuc ézéyec
imi niŋqeliyec; Kuruc ménda qarunec hatac
haréwécac séc ni qaecgé némbésémaŋ. Imuhuc
niŋqelima séŋgaŋgeŋ hiŋgacma siac howuc siac
siarec.

27

Yesu Pilatoac muru wagicma keŋgic.

¹ Ama ewiaiguc hofac oo ic kiwahécgina zéma
galeŋ eneŋ ewa momac wamma Yesu humuciguc
opocbiŋ zé tocgéma eminiŋgic.

² Waŋu zétecgémaguc dérécgéma héréma
kemma baec galeŋ Pilatoac méraiguc opocgic.

³ Nalé imuaru Yuda, Yesu andé qeyec inéŋ héŋu
Yesu imi késpedesraguc zéma zétecgégic niŋu ewaya
lilingéyu nimbiri amuma siliwa soukiwa 30 imi

hofac oo ic kiwahécgina zéma galen ionac muru mema keñec.

⁴ Kemma yomuhuc énézýec; Ni ic kápésic qahac iwac sac haima boña mema kápésic wañi. Imuhuc zéyu ienen imi nonac ai qahac geñgaoc mindiñina zégic.

⁵ Imuhuc zégic siliwa soukiwa imi giliyu ocmuñ téréyaiguc eñu kemma eñeya ewa sac neyec.

⁶ Wañu hofac oo ic kiwa ienen soukiwa imi medacma zégic; Soukiwa yomi imi sac boña, sokociguc haiwiñ imi hénac ac sigimac.

⁷ Imuhuc zéma ewa momac wamma soukiwa iminén kewuc meme ic ménac baec mén ic kian ionac kicsuañ buñawac boñ megic.

⁸ Hénia imuac niñac nalé imuacnec éréma hama deguc baec imuac Sac Baera zéanžu.

⁹ Haka imuhuc hicñiyu kua meme ic Yeremi-anén zýec ac yominén hélaguc wañec;✠ Israel ic enen boñawac zýec siliwa soukiwa 30 imi mema

¹⁰ Miñnanén nézýec ésécnec kewuc meme ic ménac baec boña niñac haimigic.

Pilatonén Yesu qesimiyec.

¹¹ Wañu Yesu imi Pilatoac kiwaiguc nañu qesimima zýec; Gi ta Yuda ic ionac ic kewu me? Imuhuc zéyu Yesunén melemma zýec; Geñgaoc zézañ.

¹² Wañu hofac oo ichécgina zéma galen ienen ac séwélaiguc haima zégic acgina ménda melenec.

¹³ Wañu Pilatonén qesimima zýec; Gi hazéc wañgémma héipuc ac sasala zézu imi ménda ninzañ?

✠ 27:9: Yer 18:3, 32:6

14 Zéyu ara méñac mén, ac bakia mén ménda zéyec. Imuhuc wañu baec galeñ imi kileñ welicgéyec.

Baraba me Yesu?

15 Kendoñ séc baec galeñ iminéñ ic embac ionac ewa siñ tohoma hésa ic mén hulacmiyu hiñgacañec.

16 Wañu nalé imuaru hésa ic mén qara kenkenja kerec, iwac qara imi Baraba.

17 Wañu ic tocgodacma nanjic Pilatonéñ qesiéncmiyec; Mérac hulac énécmimañ niñac wanzu, Baraba me Yesu Kristo zéanžu imi mia?

18 Ic imi Yuda ic ieneñ Yesu eñ nimbupuc wamma iwac muru opocgic imi niñtegicma imuhuc qesiéncmiyec.

19 Wañu Pilato imi zégési tatacyaiguc tacmanec keru iniñanéñ ac haima zéyec; Gi ic solaña iwac mia haka mén ménda wammiwésémañ, ni deguc siñja gau hémma iwac niñac niñyéwéri kunen yanda mihicñizua.

20 Wañu hofac oo ic kiwahécgina zéma galeñ ieneñ Baraba hulac énécmima Yesu qegic humumac niñac ic embac tunaguc zéqafen wañ énécmima zégic.

21 Wañu baec galeñnéñ muñguc qesiéncmima zéyec; Sucgira igucnec mérac mia onac niñ wamma hulacmimañ zé wanžu? Zéyu zégic; Baraba!

22 Zégic Pilatonéñ énézéyec; Wañu Yesu Kristo zémianžu i deic wammimañ? Imuhuc zéyu moczoñ zégic; Imi iciguc biriñnéñ qegic.

23 Imuhuc zégic baec galeñnéñ munğuc qe-siénécmiyec; Némac kápésic niñ? Imuhuc zéyu ieneñ munğuc yanda qac gigilañgéma zégic; Iciguc qegic!

24 Imuhuc wañgic Pilatonéñ mebélacgé énécmimañ zé osiyec, néñ nówécgeña qeweloñnéñ hénima yacmañ zé wañu ic embac kicginaiguc dokuguc méria zuacma zéyec; Iwac sac kitiwa imi eñaoc huamu.

25 Imuhuc zéyu, ic embac moczoñ yanda melemma zégic; Iwac sac kitiwa imi melenña neñañ zéma qelihécnina qacninaiguc eñu.

26 Imuhuc wañgic Baraba imi ionac niñ wamma hulacmima Yesu likuñ zéracucnéñ qegic iciguc qemu niñac téñgiñ ic ionac méraginaiguc oporec.

Téñgiñ ic eneñ Yesu zédesi wammigic.

27 Imuhuc wañu baec galeñac téñgiñ ichéra ieneñ Yesu wagicma baec galeñac ama kewuya imuac demin qeriaiguc emma zégic téñgiñ ic moczoñ iwac muru hama lelecgéma nañgic.

28 Wañu séwi usuya moczoñ hetecgéma maleku pésiانع mén héimigic hiñgarec.

29 Hiñgaru hésa waiyaguc imi misicgéma oruhaiguc haigic hiñgarec. Wañu uñ qaulalea mén miyu méra héiyanéñ késama nañec. Imuhuc wammima wésiaiguc simin héima zédesi wammima zégic; Ohec, Yuda ic ionac ic kewu!

30 Imuhuc wamma sépécgé héimima uñ qaulalea imi wagicma iminéñ oruhaiguc qegic.

31 Qema zédesi wammigic tecgéyu maleku pésiha imi hetecgéma eñeya séwi usu imi héimima iciguc qewin zé wagicma keñgic.

Yesu ic héngēŋa wéndaraiguc qegic.

³² Wagicma kemma hénaiguc ic mén̄ mihicŋigic qara Simon Kirene ama areŋ igucnec imi seliseli wammigic Yesuac ic héngēŋa wéndara wagicma huayec.

³³ Waŋu kemma baec mén̄ qara Golgota (Nen̄aŋ aciguc oruc sic) imuaru keŋgic.

³⁴ Kemma imuaru waiŋ doku selia howuraguc mesohoma Yesu gumuwiŋ zégic nenimma waiyec.

³⁵ Waŋu iciguc biriŋnéŋ qegic naŋu malekuya imi sumbic néma méndémma késagic.

³⁶ Waŋu mama tacma galeŋ memima kecgic.

³⁷ Waŋu oruha hanecgeŋ héniaya yomuhuc ogic heyec; Yomi Yesu Yuda ic ionac ic kewu.

³⁸ Waŋu Kowu nene ic éréhéc imi Yesuguc momacnec iciguc uruma mén̄ imi ic héngēŋa wéndara méria héiigucgeŋ, mén̄ imi ic héngēŋa wéndara méria kanaiguc geŋ urugic naŋoc.

³⁹ Waŋu ic embac héna imuaru keŋha waŋgic imi eneŋ orucgina gilima zébiri migic.

⁴⁰ Geŋ mia Anutuac ocmuŋ téréya héwuratima muŋguc ai meme haréwécac qeriaiguc memizicgémaŋ zénecc. Gi Anutuac Naŋa wanzaŋiguc metecgé amuma ic igucnec mana.

⁴¹ Waŋu hofac oo ichécgina ieneŋ acguc héna acac kiwi ic zéma qeria galeŋ iniguc momacnec imuhuyanec zébiri mima zégic.

⁴² Ic imi ic tosara aŋgéŋgina tiénécmaŋec, néŋ eŋeya aŋgéŋa tiamumacac séc qahac wanzaŋc. Inéŋ mia Israel ionac Ic Kewu wanzaŋc, imuac ic igucnec mayu hémma ninzéggé miwiŋ.

43 Inéj Anutuac muru héima namma ni Anutuac Naŋa zéaŋec imuac waini inéj iwac ségiségi wanzaciguc metecgé mimac.

44 Waŋu duŋa kowu ic éréhéc Yesuguc momacnec biriŋnéj iciguc urugic imi erenj imuhuyanec zébiri miyoc.

Yesu humuyec.

45 Waŋu gau komoc waŋu baec yanda baec sinjidéngéma keŋkecma maria haréwéc waŋec.

46 Waŋu kaiwe kiwa haréwéc imuaru Yesunéj kucnec qacma zéyec; Eli Eli lama sabaktani. Hénia imi Anutuna Anutuna némac niŋ wainénzaŋ?

47 Waŋu imuaru naŋgic ionarunec tosananéj nimma zégic; Ic yomi Eliawac qaczac.

48 Waŋu ionarunec méŋnéj nimma usuŋnec kemma kondun kagali méŋ mema waiŋ howuraiguc tindungéma uŋ tasiaiguc haima Yesu gumuyec.

49 Gumuyu tosananéj zégic waina Elianéj hama metecgémac me qahac imi hénni.

50 Waŋu Yesu muŋguc kucnec qar uŋaya waimiyec.

51 Waimiyu ocmuŋiguc maleku nezic nezicgia yanda imi ounec zuracgéma mama emu tecgéyu éréhécnec waŋoc. Waŋu naŋ meyu baec hiriyu hocnéj téma mayec.

52 Waŋu kic suaŋ hema keŋec imi kuaya aŋgéyu ic téréya becnec humugic ionarunec sasalanéj qelima yacgic.

⁵³ Waṅu Yesu imi humuc igucnec yaruguc ienen kicsuaṅ igucnec éréma ama areṅa yanda téréyaiguc keremma ic sasala hicṅi énécmigic.

⁵⁴ Téṅṅi ic galeṅgina zéma ichécgina Yesuac galeṅ naṅic ienen imi naṅ meyec imi zéma haka hicṅiyec imi hémma namma zénéṅgina kunen yanda hiriyu zégic; Ic yomi hélacnec Anutuac naṅa kerec.

⁵⁵ Waṅu embac sasalanéṅ Galilaianec Yesu welen qemima méndacmima hagic imi enen lake-caru hémma naṅic.

⁵⁶ Sucginaiguc imi Maria Makdalanec zéma Maria ménṅ Yakobo Yosefe iorac nenṅocgira zéma embac ménṅ ʒebedaioac naṅhéréra iorac nenṅocgira momacnec kecgic.

Yesu kic suaṅiguc haigic.

⁵⁷ Ama mari waṅu Arimataia ama igucnec ic ménṅ Yosefe zémimia hayec. Ic imi soukiwa zéma hinac yandayaguc, waṅu i acguc Yesuac tohotoho icya kerec. Qara imi Yosefe.

⁵⁸ Inéṅ hama Pilatoac kemma Yesuac qamoc imi nénna zéma qesimiyu Pilatonéṅ mimuac niṅ énézéyec.

⁵⁹ Waṅu Yosefenéṅ qamoc imi mema kemma maleku lalaha qelianéṅ osoyec.

⁶⁰ Osoma eṅeya kic suaṅa qelia hociguc kifana mihicṅjima mézézéṅgéyu heyec imuaru haima hoc yanda ménṅ qililingéyu kic suaṅ kuaya nezicgéyu waima keṅec.

⁶¹ Waṅu Maria Makdalanec zéma Maria ménṅ ierenṅ kic suaṅ imuaru kemma imuac nénécgēṅaiguc tacma héṅoc.

Kic suaŋ imi awima naŋgic.

⁶² Sabata naléyawac zérénqérén naléya imi siŋjima gĩaŋiyu ai meme mén wəŋec. Nalé imuaru hofac oo ichécgina zéma Farisaio ic azoroma Pilatoaru keŋgic.

⁶³ Kemma zégic; Miŋ Kewu, ic ikora imi qeli qeli kerec nalé imuaru yomuhuc zéyec imi niŋqelima niŋziŋ; Ai meme haréwéc imuac andiaiguc humuc igucnec qelima yacmaŋ.

⁶⁴ Imuac zéna, kic suaŋ imuac ai meme haréwéc séc galeŋ memu. Tohotoho ichéra ieneŋ kemma qamoc imi kowu mema kemma inéŋ humuc igucnec qelima yarec zéma ic embac énézémuiguc imi manam batuc andiaiguc hicŋjamac iminéŋ becnecc hicŋjiyec imi ogicbac niŋac.

⁶⁵ Imuhuc zégic Pilatonéŋ melemma zéyec; Onac muru galeŋ meme ic keczu imuac kemma kucginawac séc galeŋ mema nammu.

⁶⁶ Imuhuc zéyu ieneŋ eŋaŋ galeŋ meme icgina iniguc kemma hoc hilaŋa asé kiwi haima galeŋgégic.

28

Yesu imi humuc igucnec qelima yarec.

¹ Sabata kendoŋ tecgéyu Sondaiguc ama gĩaŋimaŋ zé waŋu Maria Makdalanec zéma Maria mén iereŋ kicsuaŋ hémbic zéma keŋoc.

² Keŋic naŋ yanda, naŋ geriwiguc meyu Miŋ Kewuninawac kua meme uŋanéŋ kurumeŋ igucnec mama kicsuaŋiguc hoc yanda imi qililiŋgéyu keŋu imuac qahaiguc emma tarec.

³ Tanera imi qilitik asaha ésécnec, malekuya imi komboc ésécnec lalac lalac wañec.

⁴ Wañu galeñ meme ic galeñ mema nañgic imi zénéngina hiriyu awacwalima ic humumia éséc wandacgic.

⁵ Wañu kua meme uñanéñ embac érézéma zéyec; Iri imi bacgira ménda yandiyu, Yesu iciguc qegic iwac mia hocma hazaoc imi ni ninzua.

⁶ I you qahac, énézéyec séc bec yaczac. Hama duña heyec imi héñic.

⁷ Hémma foc tohotoho ichéra ionac kemma yomuhuc énézéma zémaoc; Yesu humuc igucnec yacma bec Galilaia baeciguc walac kenzac, imuaru kemma mihicñi mimu. Gezac qézéñ ac imuac mia érézéwa ninzaoc.

⁸ Imuhuc zéyu embac éréhéc imi zénéngira hirima heyunec ségiséginéñ sécgé érécmiyu tohotoho ichéra énézéwic zé usuñnec keñoc.

⁹ Imuhuc wamma keñkeric Yesu eñeyaoc hicñi érécmiyec. Luae orac muru zéma érézéyu iereñ iwac muru kemma hénia selianec késama sicgémima mepési miyoc.

¹⁰ Imuhuc wañic Yesunéñ érézéma zéyec; Bacgira ménda yandiyu. Kemma dac munahécna Galilaia baeciguc kemmu niñ énézémaoc. Imuaru mia ni némmu.

Galeñ meme ic eneñ suruc wañ énécmigic.

¹¹ Embac éréhéc imi hénaiçuc keñicnec galeñ meme ic tosanéñ ama areña yandaiguc keremma haka hicñiyec imi moczoñ hofac oo ic kiwa éréhécgina érézédacgic.

¹² Héfac oo ic kiwa ierenj galeñ iniguc tocgéma eminimma galeñ meme ic soukiwa eñeña énécmima yomuhuc zégic;

¹³ Ini yomuhuc mia zému; Sinjya gau heni tohotoho ichéra ienenj hama i kowu huama kenjic.

¹⁴ Wañu ac suruc iminéñ baec galeñac muru kenju nimmaciguc imi nenenj ewaya meni niñu sécgémac. Imuac mia ini ewa goro ménda wammu.

¹⁵ Imuhuc zégic galeñ meme ic imi soukiwa imi mema zéqindiñi wañ énécmigic séc zégic éréma deguc ac iminéñ Yuda ic ionac muru saima hezacnec.

Tohotoho ichéra ai memu niñac méli énécmiyec.

¹⁶ Wañu tohotoho ichéra 11 imi Galilaia baeciguc kemma baec boña ménj Yesunéñ énézýec imuaru enjic.

¹⁷ Emma Yesu hémma mepésimigic, néñ tosara imi niñ éréhéc wañjic.

¹⁸ Wañu Yesu hosucginaiguc hama zéyec; Baec kurumenj imuac kuc buña imi moczoñ néndac néndara wanzac.

¹⁹ Imuac ini kemma baera baera ic embac Mañgoc zéma Naña zéma Uña téréya qacninaiguc doku naec énécmima

²⁰ ackuazéc énézéyi imi moczoñ ku énécmigic imuac séciguc kecma tohotoho ic wandacmu. Niñzu, ni iniguc nalé séc kecba nalé tetecgia hamac.

cxxxi

SISIPAC AC QELIA
The New Testament and Psalms in the Kube Language
of Papua New Guinea
Buk Song na Nupela Testamen long tokples Kube long
Niugini

copyright © 2012 Global Bible Translators

Language: Mongi (Kube)

Translation by: Global Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

0403b50f-078d-52e2-a203-056e8a430665